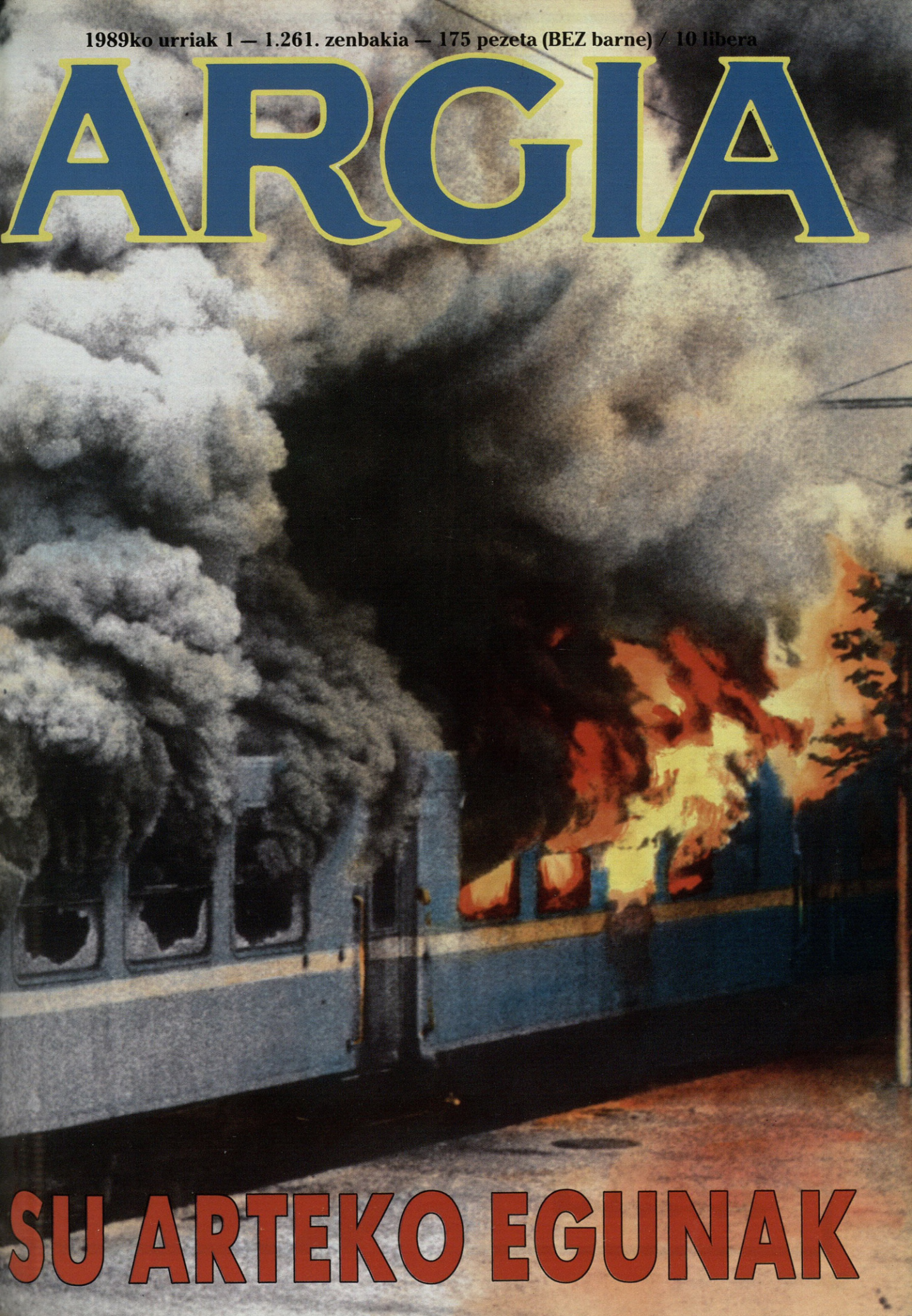

1989ko urriak 1 — 1.261. zenbakia — 175 pezeta (BEZ barne) / 10 libera

ARGIA

A photograph of a blue train, possibly a passenger train, with a large fire burning on its side. Thick, dark smoke is billowing from the fire and the train's windows, filling the upper half of the image. The train is moving along a track, and the ground is visible in the foreground.

SU ARTEKO EGUNAK

EKO ALTZA
Larratxo ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

**AUTO SERVICIO
DURANGO**
Retentxu kalea 30
DURANGO

**MERKEK
IGLESIAS**
TRINTXERPE

EKO AIETE
Grupo Etxadi. Telf.: 21 14 88
AIETE. DONOSTIA

**S. JUAN BAUTISTA
Kooperatiba**
Villas auzoa. Telf.: 55 01 99
HERNANI

SUPER AMARA
Isabel II.a, 16 zbk. Telf.: 46 11 77
DONOSTIA

BETI MERKEK
Loiola kalea 12.
DONOSTIA

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/g.
Telf.: 69 25 26. ASTEASU

**AUTOSERVICIO
VILLALBA**
Urkizu, 13. Telf.: 12 05 73—71 61 60
San Juan, 9. Telf.: 70 26 38
EIBAR

EKO TOLOSA
TOLOSA

Vivodist

4. Irakurleak mintzo.

POLITIKA

5. Laburrak.

6. Kronika politikoa. N. ARRAS-
TOA.

8. Su arteko egunak. N. ARRAS-
TOA.

11. Zergatik zigortu dute Petri?
L. ARISTI.

12. Euskal presoak gartzeletan
sakabanatuak. B. ARTOLA.

14. Gorbaxov amiltzen utzi ala
lagunduta lotu?. P. SASTRE.

ERREPORTAIK

16. Euskal aireportuak pista eske.
J. OIZ.

21. Arrantzaleak arrain eskasiaz
izu. I. GOIKOETXEA.

24. 13. «Kilometroak» Aloña men-
diaren magalean. I. ISASTI.

27. Iñaki Zarrakoa: «Euskarari zor
zaio egunkari bat». I. URIA eta
I. MURUA.

39. Baserritik itsasora irristada
batean. A. ELOSEGI.

42. Joe Egiguren, EE.BB.etan
euskararen artzain. FRANKIE TAI.

KULTURA

45. Kultur ataria.

46. «Hika» taldea, ikuslegoari
zuzenki hika ari zaion antzerkia.
LOREA AGIRRE.

48. EKBko Dokumentazio Zerbi-
tzua, euskal kultura egunez egun.
M. ARRIETA.

49. Kiowak: «Hemen musikatik
bizitzeko galtzak jaitsi behar di-
tuk». X. MAKAZAGA.

50. Juan Luis Zabala: «Pertsonaia
bakarreko idazle izan nauk orain
arte». G. ARRESE.

52. Euskal Idazleen Elkartek
europar narratzaileak gonbidatu.
L. AGIRRE.

53. Munduko kultura: «Mir Cara-
vane» poloniar antzerkia. J.M. HE-
RITZ.

54. Aste giroa.

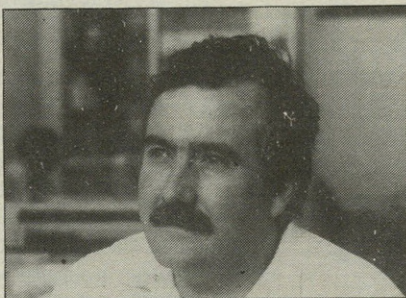
64. Kulturaren Aste Borrasea.

66. Azkena: «Gaizki eta Gaizto».
J.M. ZUMALABE.

SU ARTEKO EGUNAK izan ditugu egunotan Hego Euskal Herriko kaleetan zehar. Juan Oiarbide 'TXILIBITA' eta MANU Urionabarrenetxeak herri omenaldiak jaso ondoren, Oreretan Joxan CARDOSA postari gaztea lehertu zuen KARTA-BONBAK su eta amorruak piztu ditu abertzalego zabalaren artean. (8. or.)

Gasteizko gobernuan Kultur Sailbu-
ru den IÑAKI ZARRAKOArekin lotu dugu
aste honetako elkar hizketa nagusia. An-
terkigintzari errepasoa eman ondoren
EUSKAL PRENTSAz aritu gara, gai ezta-
baidagarria gertatuko delarik etorkizu-
nari begira. JOXEMI ZUMALABEk Za-
rraok esandakoen gainean bere eritzia
ematen digu AZKENA sailean. (27 eta
66. or.)

OHARRA: joan den asteko ARGIA
(1.260. zenbakia) garaiz argitara eman
eta kioskoetan normal zabaldu baldin
baguenen ere, azken asteotan POSTA
ZERBITZUA gertatu diren greba eta
funtzionamendu atzerapenen kausaz oso
posible da zuen etxetara berandu samar
iristea. Barkatu beraz eragozpenak, eta
ea 1.261. hau aurrekoa baino lehen es-
kuratzen duzuen.

KIOWAK musika taldearekin buru-
tutako solasaldia, kultur orrialdeetan za-
baldu dugun erreportaia sail berri baten
lehen entrega duzu. MAKETAK baino
GRABATU ez dituzten talde ezezagun
samar eta gazte gehiagoren hitz eta as-
moak jasoko ditugu beraz hurrengo zen-
bakietan ere, denak musika sailaren
kontu egin ohi duen Xabin Makazaga ka-
zetariaren eskutik. (49. or.)

Melli

Gaszte bat hil dute Oretetan (aitortu behar dut Erretereria aiseago datorkidala gogora) bere zeregin ebentuala betetzen ari zela. Baina ez omen zen bera erahileek aukeratua Melli, gure Fonso baizik. Gure bi semealabek ongi asko ezagutzen dute Fonso, neronek kontaturiko istorio gehienek protagonista izan bait da ia beti. Donostiako katedraleko monagilloa zen, bere anaia Felix bizikiarekin batera. Oraindik bizirik dauden orduko apaizei galdetuz gero ezagutu dituzten akolitoen artean monagillo bakarrenetakotzat joko dute Melli dudarik gabe. Don Gonzalo (a ze nolako jipoiak emanadako!) maisua bizirik balego ere gogoratuko litzateke noski, eta zer esanik ez garaiako munipak eta guardamontesak.

Melli, adinez gu baino bost bat urte helduagoa izanik ere, eta honek sorturiko urruntasuna kontutan harturik, Egia gure auzoko mutil koskorren liderra zen. Ausartena, jostalaria eta jerarkia suposatzen zuen guztia hankaz gora jartzeko beti prest eta listo. Bere jokoa zen eta horretan trebea. Ahozabalik uzten zituen lagunak, emaztea eta semealabak bereak kontatzen.

Eta orain, Maturana bezalako donoxtiar txotxolo bat Fonso bere lagunak erahil nahi izan dutela esateko kapaz da batere lotsarik gabe. Langile auzora igandetan fraileen eskolatik uniformaturik karitatea banatzen zetozen haietako bat orain ere adarra jotzen dator. Espainol burgeskume hauena, izan ere, beti holakoa izan da, jerarkiarekin bat eta ezer gutxi pintatu gabe inoiz eta inon.

Penagarriena zera da, mutikoskorretan zintako ederrak emateko aukera izaten genuela, eta orain aldiz hartzeko gaudela emateko baino. Gu orain ere, orduan bezalaxe, Mellirekin; eta Tabacaleraren aurrean kuadrilan jarrita niñatoka aurretik pasatzean banaka banaka guztiak ostiatu eta bokadilloak eta plumierrak kentzeko prest.

Betoz ba, zai bait gaude.

J.M.OSTOLAZA
'XALBARDIN

«Enbata»ko idazleei

Abeberry jaunari eta «Enbata» astekariaren idazleei agur t'erdia:

Gaur, uztailaren seiengo zuen astekaria eskuratu didate. Euskal politikaren astekari izenekoa, baina frantsesez idatzia. Beste batzuren artean, Txillardegi ere erderaz saiatzen da gogotik...

«Dena ondo doa» bai, zuen morrontza zintzoki betetzen duzun artean, zuei esker, euskaldunen frantsesetzea eta espainoleztapena segurua da. Inkesten ondorioek kezkatu gabe, aurrea ere alai jarrai dezakete ETBko jauntxoak.

Alajaina irrigarriak zarete! Imperialista kolonizatzaileen hizkuntzan ari zareten bitartean, zeuk zabaltzen duzue EUSKARAren Hilobia, zeuk ERDARA finkatzen.

Lehen bait lehen IZAN, ez esan bakarrik...

ARROTZA

«Hertzainak» ze ostia?

Aspalditik nengoen moskeatuta zuekin (baina ez nion inportantzia handirik eman nahi): zuen kantuak euskaraz txukun ematen sekulan ez zarete saiatu, nahiz eta espainolezko eta frantseseko itzulpenak dotore eta ulergarri egiten dituzuen oso.

Maxi-single berria aditu di-zuet. Kanta bat ez dut koskorrik ere ulertu (ezta irakurrita ere). AEKra joaten hasi beharko dudala pentsatu dut orduan. Baina espainolezko eta frantseseko bertsioekin —bertsioak izango bait dira, bestela nola ulertu ditut?— argitu didazue esan nahiz zenutena.

Ez zait sekula burutik pasatu zuen euskararen erabilerari buruzko kritikarik egitea, baina azkenengo ARGIako zenbakian zuekin egindako elkar hizketa irakurri dudalarik, neurritik kanpo ari ote zareten otu zait.

Zergatik arraio hasi zarete pentsatzen erdaraz kantatzen hasteko posibilitatean? Kiratsa darizue. «Ez dugu antiespañolismo edo anti beste hizkuntza batetan erori nahi», aipatu zenuten baita ere. Eta kiratsa darizue. «Egunen batean zergatik ez hori egin?». Kiratsa darizue.

Babokeriak esan eta gero hala egingo baldin badituzue, hobe duzue bai atsedena bati hartzea —bi hilabete edo urte bete—. Eta euskaraz petral segituko baduzue, edota bestela erderaz hasi beharko baduzue... taldea desegin eta gauzak argi eta bere tokian utzi. Ze ostia!, gezurretan ala?

ALBERTO RUIZ

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Gorka Arrese, Mikel Arrieta, Josu Landa, Xabier Lekuona, Joxan Oiz, Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Inaki Uribe, Pello Zubiria.

Bilbon: Jesus Artetxe, Arturo Izarzelai, Luis Fernandez, Ermine Madariaga, Laura Mintegi, Imanol Murua, Jon Sarasua, Inaki Uriarte, Pello Urzelai.

Gasteizen: Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparraidean: Isabel Etxeberria, Tala.

Iruñean: Inaki Camino, Marta Diez, Joxe Martin Gogortza, Imanol Haranburu, Itziar Mendibe.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Enrike Amonariz, Jon Mikel Arano, Ladix Arrosagarai, Anton

Azkargorta, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, M.J. Barandiaran, Bota Puntuba, Amaia Elosegi, Enbido, Xarlot Etxezaharreta, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Mielanjel Harana, Inaki Irazabalbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Xiberoko Boza Irratikoak, Koldo Izagirre, Kanko Izpizua, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Bego Montorio, Morau eta Mattin, Allande Sokarros, Joan Mari Torrealda, J.L. Alvarez 'Txillardegi', Asisko Urmeneta, Mikel Zabaleta eta Patxi Zarautz.

Disainu eta montajea: Eneko Abrego, Leire Albisu, Jon Barandiaran eta Patxi Puertas.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Lema 7

Promozioa: Txumai Iturria.

Administrazioa: Txumai Iturria.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos, Xabier Agirre.

D.L.: 80—1963.

Helbideak: ARGIA, Mundaiz bidea z/g. 20012 Donostia. / Ibañeta de Bilbao 3, 7.a. 48009 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399, (94)4248543.

Telefaxa: (943)293613.

Inprimategia: ANTZA inprimategia.

1989. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria	6.500 pezeta.
Ipar Euskal Herria	430 libera.
Estatu Espainola	6.500 pezeta.
Beste atzerriak	8.600 pezeta.
Airez	13.000 pezeta.

Ezpalak

ESTRADIZIO ESKAERA REP. DOMINICANA-RI

● Madrileko Entzutegi Nazionala Ismael Moreno epaileak Belen González Peñalvaren kontrako estradizio eskaera luzatu dio Repúblicari Dominicana-ko agintariei. Belen González, beste hainbat errefuxiatu-ekin batera, Aljeriatik Amerikara eramana izan zen Afrikako herri horretan burutzen ari ziren elkar hizketak eten ostean. Eskaera honen aurrean agintari afrikar nahiz frantsesak isil.

HERRI BATASUNAREN JARRERA

● Alderdi politiko honetako ordezkari batek berriki adierazi duenez, datorren legislatura negoziaketa eta autodeterminazioarena izango denez, Herri Batasuna tresna politiko guztiak prestatzen ari da. Honenkin, leporatzen zaion jarrera anti-instituzionalista hautsi egiten du, egoera politikoaren arabera eta une zehatzetan, Instituzioetara, Madrileko Parlamentua barne, ager daitezkeela ziurtatuz.

INSTITUZIO AUTONOMOEN MEHATXUEI MUZIN

● Irailak 17ko 'Egin' egunkariak argitaratu zuen Euskadi Ta Askatasunaren errebindikazioan, erakunde honek Irurtzun-Andoain autobia-ren eraikuntzen kontra agerturiko jarrerak zeresan frango sortarazi du Nafarroako Gobernuan nahiz Gipuzkoako Diputazioan, bertako ordezkariak mehatxuei ez dietela amore emango eta autobia eraikiko dela ziurtatu dutelarik.

Gordetzekoak

TRIPARTITOIA PROPOSATZEKO EA-REN ARRAZOINAK

GIPUZKOAKO elkartetxeko iturri batek adierazten duenez, Eusko Alkartasunak Euskadiko Ezkerrari aurre hartzeko arrazoin nagusienetako bi tripartittoa proposatzerako garaian, bere barnean duen Euskadiko Ezkerraren aldeko joera ezaguna lotzeko eta, aldi berean, PNVri keinuka ari direnei konfidantza erakusteko izan dira.

RUIZ MATEOS KONTAKTO ESKE

INDUSTRIA gizon eta egun politikari bihurtu den Ruiz Mateos-ek Bilbora eginiko bisitan, Herri Batasunaren egoitzara mezulari bat igorri zuen, Tasio Erkizia edota Jon Idigorasekin elkar hizketak bat lotzeko asmoz. Ezezko borobila jaso zuen Ruiz Mateos hautagaiaren mezulariak.

ILDEFONSO SALAZARREK MEHATXU BERRIAK JASO

JOXAN Cardosa postariaren gorpua Oreretako Ildefonso Salazar «Melli»ren portaletik jaso berria zenean, gaua partean, HBko militante honi beste bi telefono dei egin zizkieten hurrengoan bera eta familia osoa lehertu zirela mehatxatuz.

Hitzez hitz

«Ez dugu bertsio ofiziala sinesten, hilketa basati bat izan da, Gobernuak jarraitu duen metodoa lehenik tiro egin eta gero galdatzea izan dela pentsatzen dugu».

Agustín Ezponda
(Egin, 89-9-18)

«Egoera politikoaren arabera, gerra zikina agertu eta desagertu da. 78 eta 79. urtean Estatuak BVEaren bitartez Euskal Herria estermintatzeko arma bezala erabili zuen eta beranduago GALEkin errefuxiatuen kontra».

Tasio Erkizia
(Diario Vasco, 89-9-21)

«Nafarroako gobernua ez zaie ez ETA eta ez edozein talde edo kolektiboren autobia-ren eraikuntza eragozteko mehatxuei makurtuko».

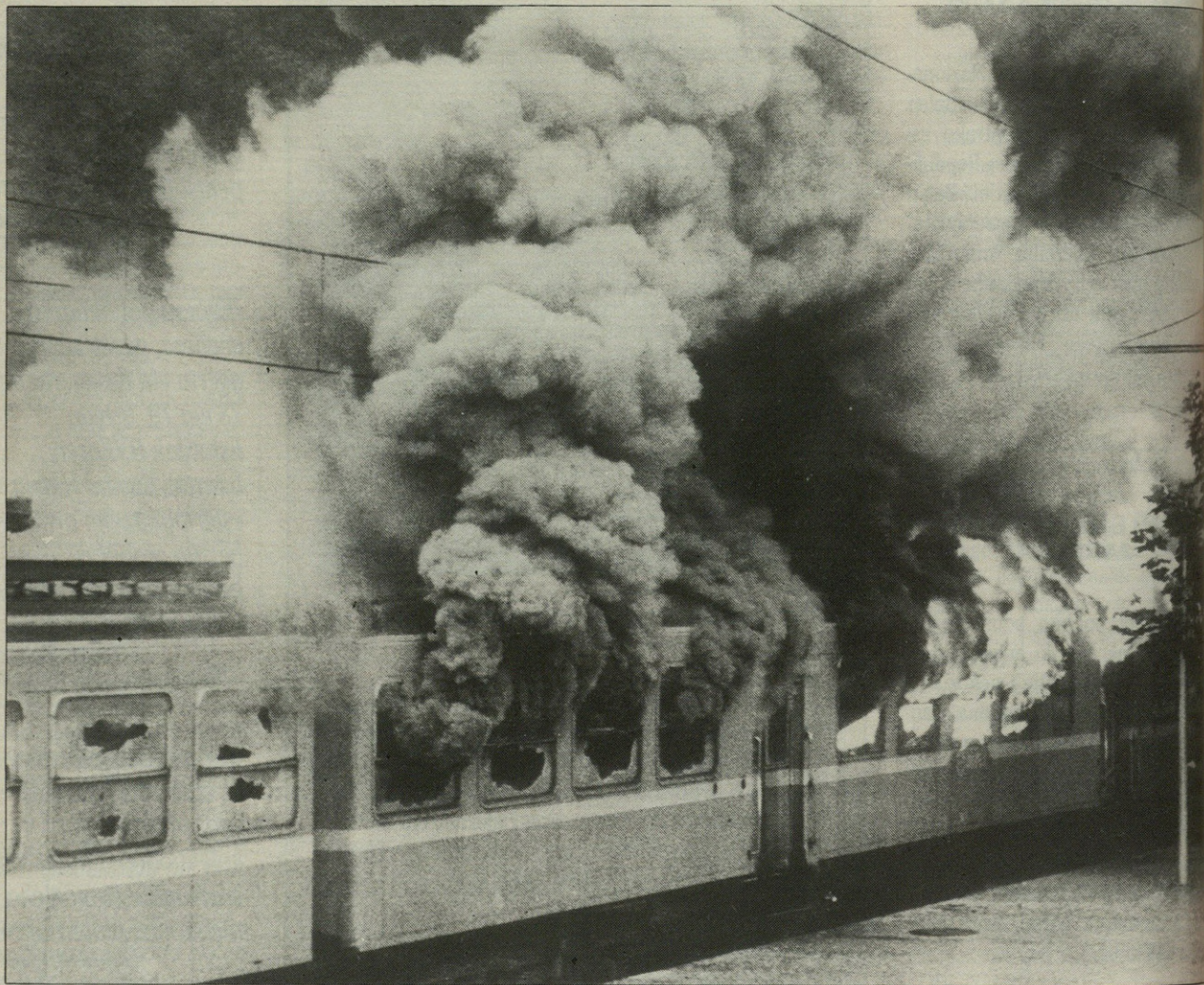
Aladino Golín
(Egin, 89-9-23)

«Ni ez naiz Txomin Iturbe baino moderatuago. Dagoeneko oraingoak zer diren ere ez dakit».

Xabier Arzalluz
(Deia, 89-9-24)

Euskal gizartea borborka

ABIADA handiko aste pareta ezagutu duen Hego Euskal Herriak suertaturikoaren hausnarketa sakon bat egin du. Goardia zibilak Irunen Manu Urionabarrenetxea eta Juan Oiarbide «Txilibita» zain zituenean zerraldo uzte soilarekin batera, Euskadi Ta Askatasuna erakundeak Madrilen Carmen Tagle fiskala hil zuenaren erantzuntzat jotzen bada, Estatua zuzentzen duten indarren mehatxu latz baten aurrean kausitzen gara.

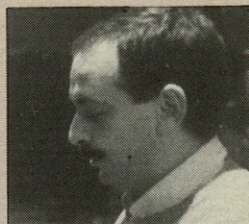
Alderdi gehienek ez bezala, honelaxeko mezua jaso du hiritargo zabalak eta herri mailan gertaturikoa egunkarietan behar bezala agertu ez bada ere, hauei gainbegirada bat botatzea aski da. Zienta bat atxiloteta Hegoaldeko lau herrialdeetan, pistola tiroak Iruñea, Bera eta Oreretan, azken honetan balaz zauritutako gaztea hospitalean larri dagoelarik, makina bat autobus erreak, Bizkaian eta Gipuzkoan interes espiniarren

erreetak, Herri Batasunako militante bati igorritako karta-bonbak postari gazte bat hil, Madrileko ordezkarien probokazioak, grebak, herri txiki nahiz hirietan manifestazioak... Eraso gehiegi hiritargoak guztia irensteko eta borborka atzeman dugu Hego Euskal Herria.

HAMAR urtetako bideak pasatako astearekin topo egin duenean, zer pentsa frango eragin du, 90. hamarkadaren atarian gaudenean 80. hamarkadaren hasierako urte istilutsuak gogoratu bait dira herrietan, urte haietan hautatutako apostuak nora ekarri gaituen edota noraino eraman gaitzakeen neurtu beharko delarik.

Xabier Arzalluz jeltxideak nola eta norantz gindoazen jakin ahal izateko hamar urtetako bidea jorratzea beharrezkoa omen zela adierazi zuela aipatu zuen igandez Salburuan, baina

Egun txarrak ari gara pasatzen

MANU Urionabarrenetxea eta Oiarbide «Txilibita» heriotzera eramane zituen xedera polizialaren ondorengo erreazio eta manifestaldiak bukatuta, Orereta-Erreterian pasatakoek erakutsi dute propagandaren eta aldaketen gainetik 70eko urteak hain urrutu ez ditugula. Bomba «inkontrolatu» bat HBko kide bati, autoatentatu bat izan delako salaketa poliziaren aldetik, ixkanbila gogorrek karriketan, manifestaldi, greba, barrikada, erreketak... «Badirudi Euskadin ez dela ezer aldatu» itauntzen zioten COPE irratikatetik Ramon Jauregiri eta honek «egia da egun txarrak ari garela pasatzen, jendea urduri dago oso». Hala jarri dira gauzak Komunitate Autonomoaren Autonomi Estatutua ospatu behar den egunotan.

BIOLENTZIA armatua dago berriro eztabaidagai, alde guztietatik. Bortxa oro gaitzesten duen jarrerak badu 70ko hamarkadan guere artean zuen baino itzal zabalagoa. «Ez daude bortxa on bat eta bortxa txar bat» adierazi du EEko Koro Garmendiak. «Egin»eko orrietan Ardanari bere epelkeria aurpegiatzen dion «Etxezuri» batek hau idatzi du: «Por eso cuando dos hombres mueren con las armas en la mano en la lucha por la independencia de su pueblo, a muchos se les ponen los pelos de punta, y como mínima reflexión, se descubren ante ellos». Eztabaida zahar horren hari klasikoak nahasten dituzte Ildefonso Salazarri bidalitakoa bezalako bonbek. Ez da aski Madrilgo Gobernuaren eritzia «hipotesi» bat dela esatea, «hipotesi» horrekin fronte batean edo are gobernu batean lotuta egonik. García Goena eta Santi Brouarden «hipotesiek» fresko bait diraute.

TAGLE fiskala hiltzean ETak jauzi koalitatibo bat eman du. Azken egunotako gertakizunen iturburuan atentatu hari arrapostu bat eman nahia ikustea ez dirudi bidegabekeria. Holako kolpe bati ohizko erantzunak soilik ematea aski ez delakoan. Ia biharamonean jazo zen Irungoa, eta han ETako kideei egindako erasoaren aurrean bakarrik utzi dute HB, gainerakoek inplizitoki Roldan ministrariaren bertsioa onartu bait dute. «Melli» kolpatu nahiz postari gazte bat hil duen atentatuaren ondoren berriro HBkoak bakarrik aurkitu dira. Hauek Orereta-Erreterian egin duten indar erakustea, ordea, ezusteko bat izan da gehienentzako. «Renteria, ciudad maldita» hura betirako bukatua zela esaten bazen, Goñi Tirapu gobernadoreak egindako eskapadak besterik erakutsi du. Baina argi dago HBko buruek PNVko kideei muturretan igurtziko dietela argazki bat: Goñi Tirapuk eta Ardanazak Donostiako Miramar jauregian elkarri bostekoa ematen diotenekoa.

PELLO ZUBIRIA
(ARGIAko kazetari)

egungo errealitatearekin topo egitea espero ote zuen ala ez ez zuen adierazi. Oraindik gehiago erdietsi dezakegula aipatu zuen milaka lagun artean baina egun, oraindik ere, Madrilko Euskal Herria odololez janzten duela eta, era berean, euskaldunek odola isuri erazten dutela ezkutatu ezinezko errealitate gordin bat dela isildu du.

Eta ezkutatzeko saioak begibistakoak dira. Informazioa eskaintzea xede duten egunkariak ezer gutxi diote euskal preso politikoek aldameneko bi Estatuetan zehar barreiatuak dauden espetxeetan jaso ohi duten tratua, ezer gutxi jakin izan da Irunen benetan gertatutakoaz, ezer gutxi jakin izango da Joxan Cardosa hil zuen karta-bonbaren igorleaz, ezer gutxi jakin izan da egunotako atxilotuek gaeuz mendira eramane izan direnean zer pairatu behar izan duten. Iniziatibarik ez da inondik ikusi eta inor gutxi galdetu du horrezaz.

KRISPAZIO hitza aipatu dute Ramón Jauregui sozialistak eta Xabier Arzalluz jeltokideak. Iñaxio Oliverik karta bomba batek ETaren edota beste edonoren aginduz igortzearen desberdintasunik ez du egin nahi izan, Euskadiko Ezkerrako Koro Garmendiak hitz berberak erabili dituelarik. Herri Batasuna, aldiz, Estatu terrorismoaz eta GAL antzeko zerbaitez —Goardia zibila gertu dagoelarik— mintzatu da.

Nahastua dago giroa, aldaketarik gertatzen ez bazaio, laister urteak betetzen dituen bideren bat ahitua dagoela somatuko da eta Euskal Herriaren betidaniko nahi nazionalak zuzenduko dituen bidea hautatzeko garaia izan beharko da. Hegoaldeko hauteskunde orokorren bezperan gaude, eta urte beteko epean Hegoaldeko guztiok, Komunitate autonomikook nahiz foralekoek, ordezkariak hautatu beharko ditugu. Mapa politiko berria marraztuko da eta alderdi bakoitzaren indarren arabera eta borroka gordinari eusten dioten bi parteen indarren arabera ere, garai desberdin baten atarian koka gaitzkeela suposa dezake.

BADAEPADA ere, Felipe González-ek hauteskunde hauek pasatzerako kontsentsu anti-terrorista berri batez hitz egin du eta, Ajueria-eneako hitzarmeneko alderdiek erreakzionatu bazuten, Ardanza izan zen gogorkien erantzun zuena, ezer berririk ez zela behar, bazegoela eta. Ez dute ezusterik nahi jeltokideek, PSOErekin eginiko paktoak etekin onak eman bait diezkie eta egoera berri baten aurrean lekuz kanpo geratzearen beldur bait dira. Garai bateko abertzaletasun baterakoiak alderdien interesei lekua utzi behar izan die.

Estatu frantsesak, eta badaezpada ere, bere mugimendua egin du eta juje frantsesek Lasa Mitxelena errefuxiatu presoaren estradiziari baiezkoa eman ondoren, espetxeratua dauka «erabili» behar denerako prest duelarik. Era berean, Madrilko Entzutegi Nazioanalak Belen Gonzalez Peñalvaren estradizio eskaera luzatu die República Dominicana-ko agintariari. Aljeria eta Mitterrand gobernuak harrapatzen duen afera honek zein irtenbide izango duen ikusteke dago.

N. ARRASTOA

Hego Euskal Herria gizarte normalizatu batetik urrun

Su arteko egunak

Madriko Parlamentu nahiz Senaturako ordezkazkariak hautatuko diren bezperan gauden honetan, Hego Euskal Herriko giroa gizarte ez-normalizatu batena dela aski frogatua geratu da: hilketak, eraso armatuak, hiritarren aurkako polizien tiroak, ehundik gora atxilotu, grebak, mobilizazioak, tren eta estazio erreak, presoak borrokan, hauen trasladoak, estradizio eskaerak, errefuxiatu entregatuak, alderdien elkarren arteko salaketak...

Euskadi Ta Askatasunak Madrilén Carmen Tagle fiskal espainiarraren kontra burutu zuen ekintzaz geroztik euskal gizartearen ez-normalizazioa gordinki agertu da. Goardia zibila Iruñen ETAko komando baten zain zegoela eta honetako bi kide hil bezain laister, Hego Euskal Herriko kaleek astindu gogor bat jasan dute.

Irungo ekintzak herri erantzunak piztu

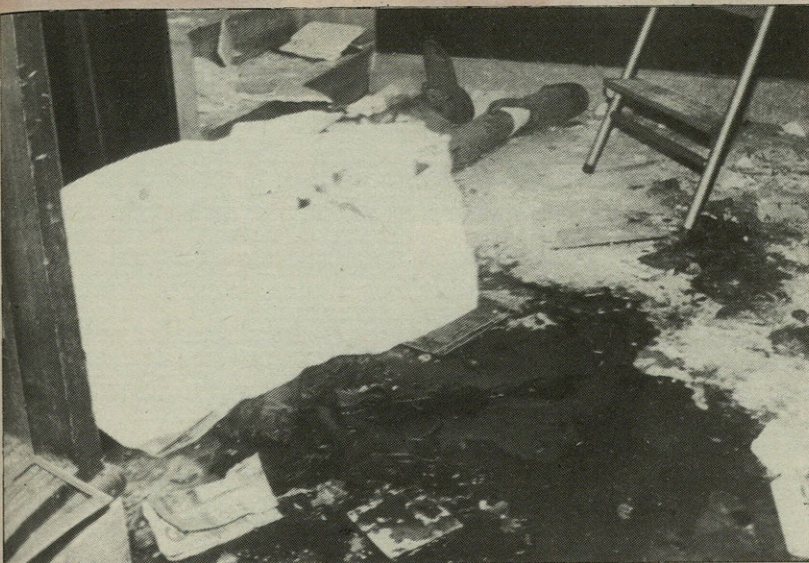
Irailak 16an suertatu zen Manu Urionabarrenetxea eta Juan Oiarbide «Txilibita» hil zuteneko ekintza eta berehala, asteburu osoz, istilu larriak gertatu ziren militante horien jaioterri eta Hego Euskal Herriko lau hiriburuetan. Iruñean polizia nazionalak pistola es-

kuetan tiro egin zuen, Gaztelu Enparantza guruan protesta biziak egin zirelarik. Garraioa gertatu zen beste hiru hiriburuetan. Dena bestean Nazioarteko Zine jaidia zela bide, poliziaz josirik zegoen eta jaietan zeuden herritarren bapateko manifestaldi jendetsuak ospatu ziren.

Astelehenez Busturia eta Hernanik Kordinakunde abertzalearen greba deialdiaren erantzun zioten, taberna eta denda guztietatik ateak ireki ez zituztelarik; langile askok errebeldia eman zioten grebari. Arratsaldeko partean herri omenaldi bana jaso zuten Manu eta Txilibitak eta ondorengo ekintza politikoaren ostean Ertzaintzaren manifestarien kontra jo zuen. Garraio publikoaren zerbitzuak moztu zituzten herrien erritmo normala hautsi zen, era berean, Hernanialdea eta Busturialdeko herritar frango zaurituak suertatu ziren.

Manu Urionabarrenetxea eta Juan Oiarbide «Txilibita»ri omenaldi hunkigarria eskeini zioten euren herriek. Ondorengo egunek atxiloteta eta manifestapenez jarraitu zuten.

Asteazkenez, giroa epeltzen hasi zenean, HBko Ildefonso Salazarri igorritako karta-bomba batek Joxan Cardosa postari gazte txikitu zuen. Gerra zikinaren atzaparrak Orereta aukeratzen du berpizteko.

Joxan Cardosaren aldeko osteguneko hiletetara, Goñi Tirapu eta Posta zuzendari nagusia den Juan Jose Melero agertzen dira. Lehertzeaz zegoen tentsioa apurtzera datoz. Apurtu ere bai.

Bitartean, goardia zibila nahiz polizia nazional espainiarrak azken urteotako sarekada handiena burutu dute. Irungo ekintzaren ostean 30en bat lagun atxilotu zuten indar polizialek, guzti hauek Madrileko Entzutegi Nazionaletik pasa direnean tratu txar eta torturak salatu dutelarik; hauetako bat, atxilotua zegoela hospitalera eraman behar izan zuten bihotzekoak jota.

Hala ere, atxilotetak ez dira horretan gertatu, protesta ekintzen ondoren, ehun atxiloteketa baino gehiago jazo da, Beran ospatzen zen AEKelarrean bakarrik 55 gertatuz.

Karta-bonbak Orereta sutan ipini

Oraindik sugarrak itzaliak ez zeudenean, asteazkenean Oreretako ETA kide-ohi den Ildefonso Salazar «Melli»ri igorritako karta-bomba bat Joxan Cardosa postariari esku artean lehertu eta txikitu egin du. Oreretak, hotzikara gainditu ondoren, kalera jo du erantzun garratzak autobusak eta tren estazioa erre dituelarik; taberna eta dendak itxiz, manifestari eta poliziak aurrez aurre topo egin dute. Tentsioa lehertzeaz.

Alderdi ordezkariek, hau da, Oliverik (EA), PSOErekin bat eginez, ETAr leporatzen dio ekintza, Herri Batasunak guda zikina berpiztearen atarian gaudela salatzen duen heinean. Adierazpen hauek suteari egur gehiago botazen badiote ere, PSOE gobernuak Euskal Herriari inposatutako Goñi Tirapu gobernadore zibila elizkizunetara igortzen du ostegunez. Oreretarrek Tirapuren bila, eskolta tiroka, gazte bat belauna zulaturik larriki hospitalera, Tirapu Casa del Pueblora babes bila eta eskolta, pistola eskuan, ihesean. Orereta sutan.

Kale mailako erantzuna berehalakoa da. Manifestapenak eta herritarrek buruturiko ekintzak... tren geltokia eta tren bat ere kiskalia suertatzen da; milioika pezeta galeretan.

Oreterarrak Goñi Tirapú gobernadorearen bila. Honen eskoltak tiroka defendatzen du, hauetako batek eskuan pistola duelarik baina kargadorea hutsik, ihesari ekiten dio; hiritarrak atzetik.

Ostiralez greba orokorra. Oreteran istiluak nonnahi, RENFEko tren bati su ematen zaio, 100 milioi pezetako galerak. Berririo ere, politikariek egunotako ekintzei buruzko eritziak jaurtikitzen dituzte. Casa del Pueblo-a erasotu ondoren erdi kiskalia. PSOEk HBri leporatzen dio errua, alderdi abertzalearen erantzuna PSOEn Estatu terrorismoa gure artean dugula delarik.

Atxiloketak ez dira amaitzen, eta hauek jarraitzen duen neurri berean, Entzutegi Nazionaletik pasatzen hasten dira lehen egunetako atxilotuak. Askok Carabanchel-go espetxea dute patu, ttantoka ttantoka, hainbat atxilotu ere, aske geratzen da.

Amnistia oihua Pariseraino

Aste osoz hankaz gora dagoen Hego Euskal Herria utzi eta asteazkenez Amnistiaren aldeko Batzordeen autobusetan 300 lagunek Pariserat jo zuten. Europako Politika Batzorde Kontseiluaren aurrean Gobernu espinarraren eta Europako hainbat gobernuak Euskal Herriaren kontra daramaten politika salatzeko xedea burutzen da, Batzorde horretako lehendakari den Giovanni Goría-rekin urriaren 11rako elkar hizketa bat lotzen baita.

Ezustean harrapatu zituzten Amnistiaren aldeko Batzordekoek agintari frantsesak eta

Fresnes-eko espetxeraino iritsi zen amnistia oihua. Hala ere, Mitterrand-en gobernuak berehala erreakzionatzen du, asteazkenean bertan Roberto Utrilla errefuxiatu atxilotuz. Berperan, Toulouse-ko Entzutegiak Lasa Mitxelena naren estradizioaren alde jo zuen eta ostegun ez errefuxiatu ortuellarra polizia espainiarren eskuetara entregatua izan da.

Ostirala mobilizazio eguna. Hego Euskal Herriko herri gehienetan manifestapenak burutzen dira, aste burua giro berdintsuarekin hasten delarik. Urduri baino gizarte ez-normalizatu batean bizi garela nabarmendu da azken asteburu biotan.

N.ARRASTOA

Ondorioz, oreterar gazte bati belauna tiro batez zulatzen diote. Zauritu frango. Gobernadore zibilaren probokazioak hondamendia sortu ahal izan du.

Zergatik zigortu dute Petri?

Juan Jose Petrikorena, ARGIA aldizkariko kazetaria, pasa den astelehenean (89-IX-18) atxilotu zuten lanean ari zela paisanoz etorritako bi ertzainek. Andoaingo base berrira eraman eta X.L. 'Petri'ren lankide andoaindarra interrogatzeko etorri ziren ertzain berberak erredakziora.

Ertzainek ez zuten argitu zergatik eraman zuten Petri. Ez eta zergatik X.L. Deklarazioa sinatu ondoren kalean utzi zuten X.L.

J.M. Elosua 'Petri'ren abogatuak basetik etorri zenean, erregaia eduki eta koktel molotovak egitearen delitua leporatzen zitzaioela jakin arazi zuen.

Asteartean Tolosako epaitegitik pasa eta kalean utziko zutela espero zenean berriro ere Andoaingo baseko kalabozora bidali zuten atxilotuta aldia luzatuz. «Petri atxilotu zutenean, —dio J.M. Elosua abokatuak— lehen indagazioetan oraindik ezer ziurrik ez zegoela aipatu zidaten. Deklarazioak hartu eta leporatzen zaizkion kontuekin zer ikusirik ez daukala garbi geratu arren, dilijentziekin aurrera ekitea erabaki zuten, nire harriduraren aurrean. Ertzainaren dilijentziak aztertu eta gero, ondorioztatu daitekeena, froga bakarra bi ertzainen deklarazioa dela da. Gainera deklarazio hau barregarria da. Kotxea zegoen lekutik 15 bat metrotara ile luzea eta bizar antzeko bateko aurpegia erdi izkutatzen zuen gazte bat ikusi omen zutela diote. Eta gero kotxera joan eta jabearen argazkiak ikustean, Petrikorenarenak, gazte berdina dela deklaritzen dute. Barregarria. Gainera beste neska bat dago kasuan, inguru haietan Petri izan daitekeen antzeko gazte bat ikusi omen zuena, baina ezin duela Petri edo beste inor denik esan, ez eta gutxiagorik ere.

Andoaindik Martutenera

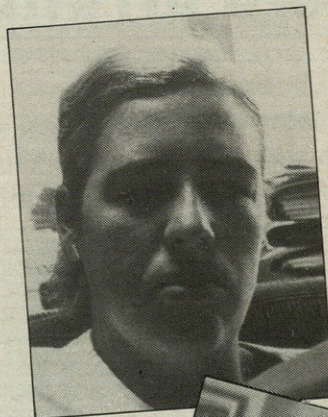
Berriro ere Andoaingo basean, 'Petri' behin baino gehiagotan bisitatu izan dugu, bertan harriturik aurkitu dugularik han egon beharragatik. «Hau ez da serioa» komentatu genuen bisita horietako batean, «gutxienez ARGIAko lanean pitin bat deskantsatu ahal izango diat hiru egun hauetan» zioen ostirale-

rako kalean izango zelakoan.

Ostiralean ordea, orduan bai harridura eta amorrua: Petri Martutenera bidali zuten Garbiñe Biurrun Tolosako epaileak.

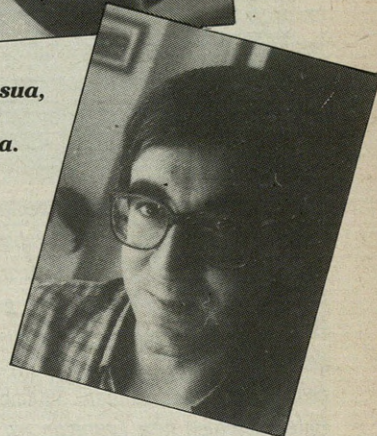
«Pertsona bati delitu bat leporatu eta epaiketa egin arte ezer frogatu ezin zaionean, —dio abogatuak— une honetara arte zer egin behar den ikusteko bi ikuspegi daude. Ikuspegi irekienaren arabera, pertsonaren eskubideak mantendu behar dira denen gainetik. Honela, atxilotua epaiketara ez agertu eta herritik ihesi edota edozein froga ezkutatzekotan ibili daitekeena, susmo oinarrituak badaude, espetxera bidaltzen da, baina ez beste inolako kasutan. Beste ikuspegiaren arabera, mota honetako delitoak erasotu eta kastigatu eta gizarteke ordenu eta lasaitasunaren eskubidea mantendu behar direla batipat pentsatzen da. Kasu honetan garbi dago, herrian bizi den kazetari gazte ezagun batek ez duela ihes egingo, froga guztiak dilijentzietan daudela eta beraz, Garbiñe Biurrun epaileak bigarren ikuspegi hau gainezartu duela. Petrikorenari ezarri zaiona zigor hutsa da».

Guztiau dela eta errekurritu egin dugu

Garbiñe Biurrun, Tolosako epailea.

J.M. Elosua, Petriren abogatuak.

erabaki hau bidezkoa ez dela pentsatzen dugulako eta azken finean oinarririk ez daukan leporatze hau, epaiketa hasten denean bertan behera eroriko delako.

LOREN ARISTI

Petri Askatu!

'Petri' gure lankidea atxilotu eta gartzelaratu dutela eta honako hauek ezagutarazi nahi dizkiogu euskaltzale eta abertzale orori:

1.— Ertzantzak 'Vasco Press'era igorri eta honek komunikabideetara zabaldutako albisteak guztiz okerra izateaz gain maltzurra ere badela, frogatu gabe erruduntzat jotzen bait zuten epaileak bere erabakia hartu aurretik.

2.— Epaileak ez zeukala motiborik gure lankidea atxilotzeko, batetik ez daukalako inolako frogarik eta bestetik ez bait dago Petrik aldegitiko beldurrik epaiketa gertatu aurretik.

3.— Salatu nahi dugula epailearen erabakia, epaile aurrerakoi batek ezin bait dezake onartu Petriri Garbiñe Biurrunek ezarri dion legedi espainol eta atzerakoia.

Honekin batera gogoratu nahi dugu 'Argia Eguna' bertan dugula eta aldizkaria, Urte-karia eta 'Argia Egune'ko ospakizunak antolatzeke ezinbesteko dugula J.J. Petrikorenaren laguntza.

ARGIA

Almeriako espetxean bi emakume euskaldun, banaka

Mikel Egibar:

«Koro urruntasunean galdu nahi digute»

Koro Egibar 31 urtetako neska gaztea, 1982ko otsailetik espetxeratua aurkitzen da. 8 urte hauetan, Yaserias, Carabanchel, eta Badajozko gartzelak ezagutu ditu eta azkenik ekain honetan Almeriara sakabanatu dute.

Egibar sendia 1972an Belgikara joan zen bizitzera eta Estatu espainiarreko poliziak arreba zaharrena, Koro, atxilotu zuen arte ez ziren oso sarri etortzen Estatura. Baina familiako anai gazteenak azaltzen duenez, «arreba bisitatu ahal izateko milaka kilometro egin behar izaten ditugu. Espetxeratu zuten lehen urtean hilero etortzen ginen Madrileraino Koro ikustera eta etxean genuen furgoneta zaharrak gehiago ezin izan zuen, urte amaierarako lehertuta bukatu zuen. Madrilen zeukatenean, gauen Bruselastik irten eta hurrengo goizerako Donostiara iristen ginen. Ondoren arratsaldean Madrilerantz abiatu eta hurrengo goizean bisita egiten genuen. 3400 kilometro egiten genituen hiru egunetan eta 50 mil pezetataka gastua suposatzen zigun».

Baina Mikelek argitzen duenez, «agian okerreña gure eguneroko bizitza, egoera honetara moldatu beharra izan da. Lanetan, nagusiarekin akordio bereziak egin behar izaten ditugu, oporrak hartzerakoan, arreba espetxeratua dagoen lekutik hurbileko herriak aukeratzen ditugu...Arrebari ezarri dioten egoerara makurtu beharrean aurkitzen gara gu ere». Egibar sendia oraintxe Almeriako kostaldetik itzuli berria da, oporrak igarotzen zizuten bitartean hiru bisita egiteko aukera aprobetxatu dutelarik. «Oporretan ere arrebarekin pentsatzen egoten gara. Momenturo, egoera berrietara moldatu beharra izan dugu, oztopo berriak garaitu beharra beti. Pixkanaka-pixkanaka bisitak laburragoak dira eta kilometroak gehiago. Baina urteen buruan Espainia osoa ezagutu eta jende ezberdinarekin egoteko aukera izan dugu gutxienez», aipatzen du Mikelek.

Orain ordea Koro Egibar pisoz igon dute Almerian eta senideek diotenez askoz ere alaia gozatu omen dago. «Kanpoan gaudenontzat txorakeria bat dirudi, baina Korok orain zeldatik zerua ikus dezake eta espetxean dagoen batentzat, hori izugarria da, nahiz eta zentimetro batzuk bakarrik ikusi». Goiko zeldara igon dutenean, bere in-

guruko presa sozial guztiek bakarrik zegoela ikustean, inkomunikazioa deihadarren bidez apurtu diote. Deihadarrak jaurtikiz, Kororekin komunikatzen dira, berekin hitzegiten dute. Mikelen hitzetan, «gainera izugarritzko kasualitatez, Badajozko gartzelan ezagutu zuen presa baten senide bat zegoen moduloan eta nor zen jakitean, izugarritzko poza hartu zuen. Presa sozialak bere senidearen gutun bat jaso berria zuen, Koro izena zuen euskal presa politikak batek irakurtzen eta idazten irakatsi ziola konitatuz. Korok moduloan zegoen presa baten senide bati idazten irakatsi ziola jakin dutenean, emakume presa guztien begirunea bereganatu du».

Egibar sendiak Korori egin dion azken bisitan bereziki poztua aurkitu du alaba. «Irrifarren artean, familiak eta lagunak Belgikatik bidali genion telegrama bat iritsi zaio». Esaldiak zioena arriskutsua izan zitekeela eta, zentsura pasa ondoren bidali diote. «Urte berri on» zioen gurasoen telegrama iritsi zaio. Hala ere, bere sendiak bisitekin batera, noizean behin zenbait gutun idazten jarraitzen du, euskaraz.

B. ARTOLA

Almeriako espetxea

- **Emakume moduloa:** Pilar Haranburu eta Koro Egibar.
- **Bisitak:** Orduerdi, astearte eta ostiralean.
- **Argia:** Egunez bonbila, gauean zirkuitoko batetik patioa foku izpia.
- **Garbitasuna:** Hilabete eta erdi dutxatu gabe egon zen.
- **Ura:** Zeldako ura gazitua.
- **Patioa:** Irteteko larru bizirik katxatua izatera behartua.
- **Ekonomatua:** Debekatua dauka ezer erostea.

Inaxio Kortabarria:

«Aske izateko jaio gara, ez makurtzeko»

Inaxio Kortabarria arrasatearra, urte askotan futbolean aritu den gizona da baina bizitzan beste gauza asko ezagutu dituen pertsona era berean. Presoekin gertatzen ari den sakabanaketa ez omen da politikoei bakarrik dagokion gauza, edozein herritar arduratu behar duen arazoa baizik. 'Erreflexio sakon bat egin beharra' omen daukagu denok gaur egun bizi dugun gezur eta balorerik gabeko bizitzan aurrera ekiteko.

ARGIA.— Zer suposatzen du gorputz-gatik arreta berezia mantentzen duen batentzat, kirolari batentzat, espetxean egoteak?

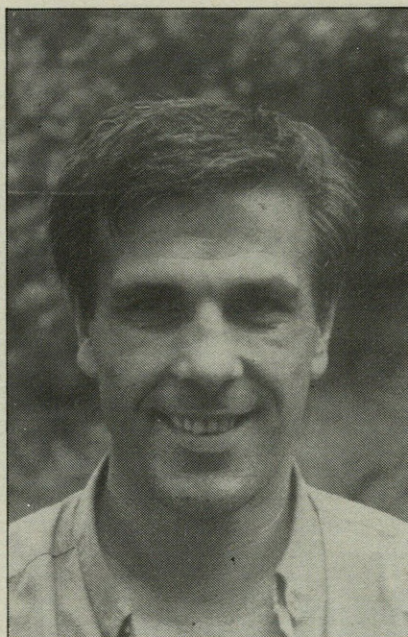
Inaxio Kortabarria.— Nire kirol bizitzan konpetizioa zer den erakutsi didate, arau batzuren barnean jokatzeko zer den. Joko, apostu guztietan helburu batzu daude baina horretarako arauak behar dira eta hauek apurtzen direnean, ezin dira helburuak mantendu. Euskal preso politikoak iraunbizipen prozesu batetan aurkitzen dira eta bizitzaren joan-irauteko aukerak moztzen zaizkie, oso mugatuak aurkitzen dira.

A.— Gaur egun euskal preso politikoak jasaten ari diren sakabanaketa politikoa honek zein funtzio du?

I.K.— Futbolekin bezala edozein mailatan taldeko jokoa da garrantzitsua. Indarra eta batasunarekin lortzen dira gauzak baina indar hori elkartasunak bideratzen du, bakoitzak banaka ezin izaten du ezer lortu. Espainiar poliziaren helburua, Gobernuarena, presoak banatzea da, taldea apurtzea. Era berean, talde barne bertan arazoak sortarazten badira, gauzak ez direla ongi joango badakite, elkartasuna puskatuko dela eta horretan ere saiatzen dira.

A.— Euskal Herriko jendeak ba al daki euskal presoak benetan nola aurkitzen diren?

I.K.— Gutxigorabehera denok dakigu nola aurkitzen diren, baina ez gara euren lekuan jartzen, beraien azalean jartzea falta zaigu. Askok dakigu han barruan ezin dutela euren sentimendurik agertu, askatasunik gabe daudela. Balore asko galdu dira Euskal Herrian baina zenbaitzuk oraindik ideal batzuk dituzte, helburu bat bizitzan. Hemen gertatzen dena da, klase politikoa egunero telebistan agertzen zaigula, egunero beraien mezuak, gezurrak... Denok dakigu ez dela egia. Eguneroko horrekin azken finean Herria bere irudira moldatzen du klase politikoa. Herri hau ez da egoera normal batetan bizi bestela

ezin izango litzateke onartu horrelako astakeriarik. Noizean behin, erreflexio bat bakardadean egiten dugunean, nik uste gehienok ohartzen garela zer egiten ari garen, baina bestela eguneroko horrek menperatzen gaitu.

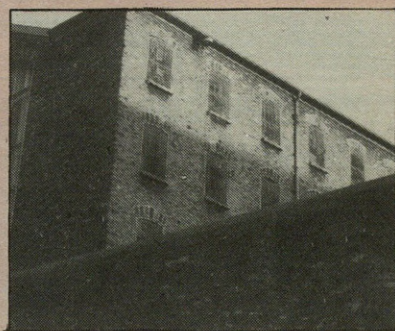
A.— Zer esaten dizu zenbaitzuk gartzelara joateko arriskua, bizitza galtzeko arriskua onartzeak?

I.K.— Gu aske izateko jaio gara, ez makurtzeko baina jakina da batzuk lau ematen dutela eta beste batzuk lau mila, eta horiek gartzelan daude. Niretzat preso politikoa izatea harro egotekoa da gaur egun. Haseran denok ginen abertzale, gero batzuk Konstituzioa sinatu digute, beste batzuk etsai handienekin elkartu dira...Jende askok nortasuna galdu du. Euskaldun asko gartzelara joateko eguna, aspalditik borrokatzen den helburuak lortzen direnean iritsiko da.

B. ARTOLA

ERREFUXIATU ENTREGATUA

•Roberto Utrilla Isturitz, pasa den asteazkenean frantses polizia atxilotua, biharamunean espainiar poliziari entregatua izan zen. 35 urtetako Ortuellar gaztea 1980an errefuxiatu zen Iparraldean eta Baionan bizi zen espainiar poliziari entregatua izan arte. 'Joxeren Legea' ezarri ezkeretik espainiar poliziak inolako ikerketarik ezarri ez zion euskaldun baten lehen entrega kasua da. Carabanchel-en preso da.

ELKARTASUNA PARISERAINO

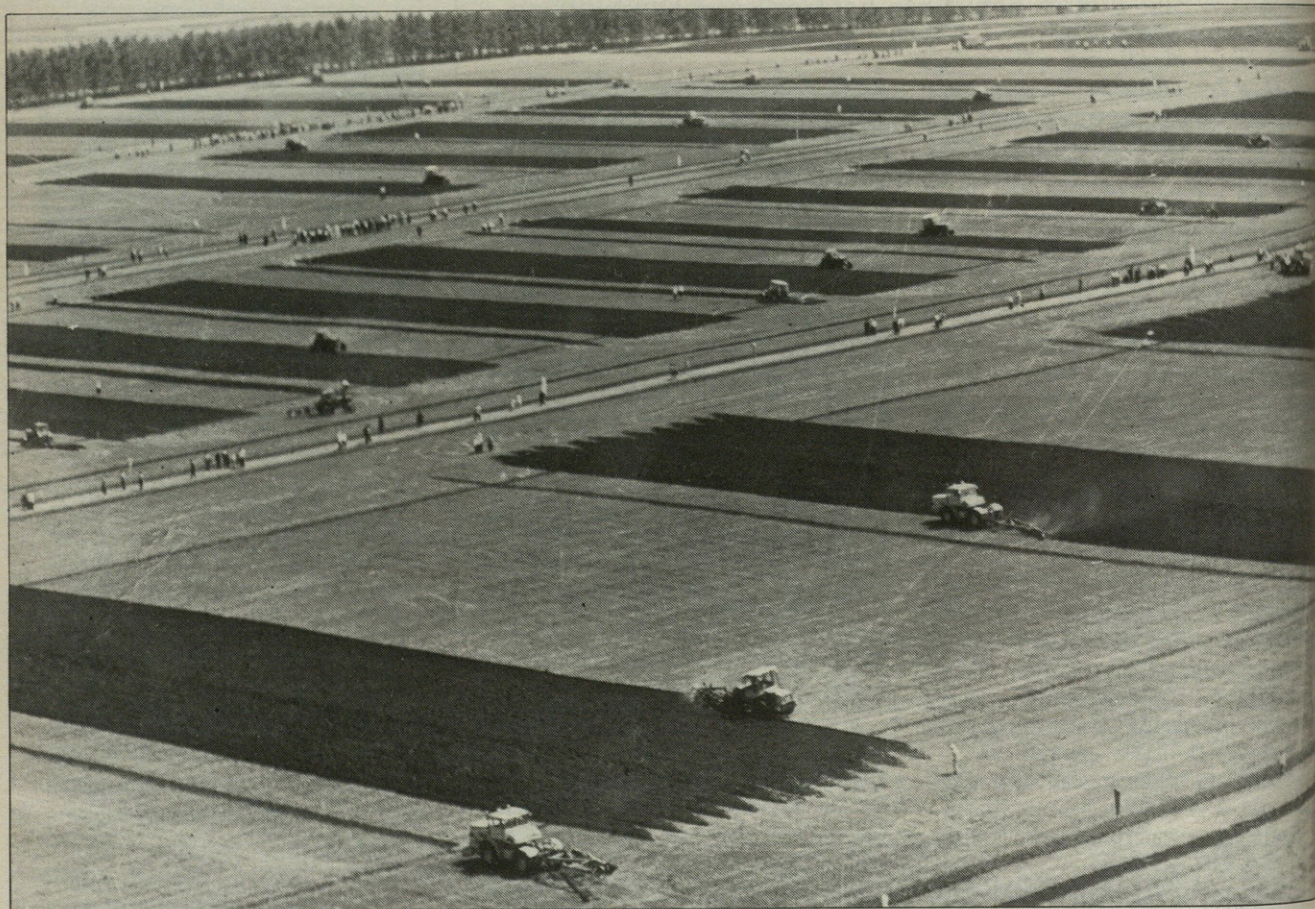
•Aurreko asteazkenean 300 bat euskaldun abiatu ziren Pariserat espainiar Gobernuak preso politikoei daraman politika eta gobernu frantsesaren kolaborazioa salatu asmoz. Eiffel dorrearen aurrean denbora batez egon ondoren eta datorren urriak 11rako Europar Kontseiluko Komisio Politikoko zuzendariarekin, Giovanni Goriarekin elkarrizketa bat lortu ondoren, Fresnesera abiatu ziren, bertan elkartasun eta omenaldi ekintza bat burutu zutelarik.

EUSKAL PRESOK BAT HOSPITALERA

•Goardia Zibilak Irungo autopistan buruturiko ekintzaren ondoren Gernikan atxilotua izan zen Mikel Arronategi, galdaketan erdian Hospitalera larriki eraman zuen gorputz militar honek, bihotzekoak jota. Handik egun batzutura epaileak Carabanchel-go espetxean giltzaperatzea erabaki eta berehala, berriro ere, euskal preso politiko hau hospitalera eraman behar izan dute gaisoturik.

Sovietar Batasunari atea erditxita amerikarrek

Gorbatxov amiltzen utzi ala lagunduta lotu?

Ukraniako alorrak; nekazaritza ez bide da SESB-EEBBen arteko harremanetan punturik erregarrienetako.

Lehengo astean George Bush estatubatuar presidenteak Edvard Xevardnadze soviatar kanpo arazoetarako ministrariarekin izan zuen elkar hizketatik, eta horren ondoren asteburuan zehar ministrari horrek James Baker bere kidearekin izan zituenetatik, desarmeari buruzko akordio batzuk espero ziren. Washingtonek, oraingo honetan Moskuri harturik aurrea, kontinentearteko misil mugikorrez proposamen bat luzatzen zuen.

Misil mota horri buruzko debekua altxatzea proposatzen dute orain amerikarrek, irudiz soviatarrei amore emanik, hauek

horrelako bi dituztelarik dagoeneko, SS-24a eta SS-25a. Joku bikoitza, Etxe Zuriarena, halarik ere, soviatarrei inizatiba

kentzen bait diete, batetik, baina-ta Pentagonok azkartu gura dituen tipo horretako bi misil berri (MX eta Midgetman izenekoak) Kongresuari onartaraztea nahi bait dute, horrela, bestetik.

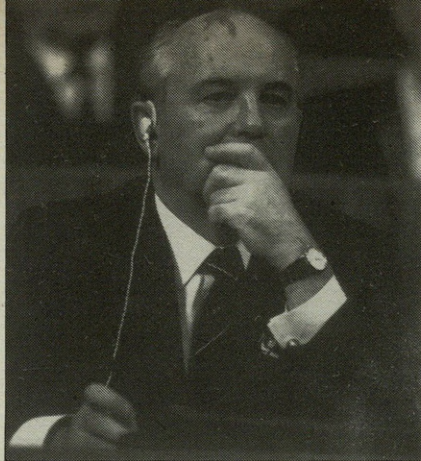
Amerikarren interes «unibertsalak»

Sovietarrek gai hauetan —batipat— inizatiba eramatea ez da noski kasualitatezkoa. «Berak dira —esan du washingtondar administrazioaren funtzionari batek— pre-

IRaren ofentsiba

Alemanian dau-
den britainiar tro-
pak berriz eraso
eta gero, eta Ir-
landan bertan
abertzale eta oku-
patzaileen arteko
enfrentamentuak
gorribezen diren

momentuan, Ir-
landako Armada
klandestinoak In-
galaterran eman
du azkeneko kol-
pea, bonba bidez
hamaika soldadu
hilez pasa den os-
tiralean.

Eta Gorbaxov, zelan ikusten ote du gure mundua?

txov, lagundu beharrean, amiltegira irrista-
tzen lagatu behar dela proposatzen dute-
nak, eta «ez hain eskuindar»rena, SESBen
«demokrazia» eta merkatu ekonomia in-
dartzan lagundu behar dela esaten dute-
nak.

Ez da —diote lehenbizikoek— presioa,
batez ere presio militar eta estrategikoa,
gutxitu behar, presio horrexek —gehiagiz-
ko esfortzu militarrek— bultzatu bait ditu
sovietarrak erreformen bidean. Kanpoko
presioa malgutzat gero, ez ziren gehiago
—Bill Bradley senatore demokrataren esa-
keraz— «mantekila [burra] eta kañoien ar-
tean» aukeratzera behartuak izango. Ez
diote xuxen erizten ustekizun horri, zeina-
ren arabera, Gorbaxov porrot eginda,
botere gogorrago bat etorriko litzatekeen,
zeren eta —diote—, nolanahi ere, Gorba-
txov erortzekoa bait da, eta beraz alferrik
dateke bere ondorengoari gauzak erraza-
go uztea.

Ez merkataritzarik, ez kreditorik, ez el-
karte mistorik onesten du sektore horrek;
norainoko eragina duen, hor dago gakoa;
Dan Quayle presidenteordea, Dick Cheney
eta Richard Perle defentsa idazkariak dau-
deke horretan. Irudiz baina, zabalagoak di-
ra bestaldera presio egiten duten jendaki
moltsoak, noski soviatar ekonomia *nola lo-
tu* aztertzen ari direnak, nola merkatua ire-
ki arazi, nola nazioarteko sistema ekono-
mikoan barneratu Soviatar Batasuna.

Maileguekin kontuz

Kexu dira, sektore horiek, besteak bes-
te, SESBerako esportaketek noiztzen dituz-
ten murrizketek, horrela, esate baterako,
ordenagailu eta telekomunikazioen merka-
tua europarren esku lagatu delarik; ares-
tian Alemaniako Siemens eta europar bes-
te enprekin Moskuk lotu duen 300.000
ordenagailuen erosketa zela eta, estatuba-
tuarrek ordenagailu pertsonalen salmenta
baimendu dute. Prebisio guztiak dira SES-

Ben mendebaldetar produktuen eskaera
areagotuko dela.

Beste zalantza bat, Washingtonen, sovie-
tarren zorrari dagokio; soviatarren berek
aitortu dute berriki, 53 mila milioi dolarre-
na dela, mendebaldean uste zen baino de-
xente handiagoa; abiada txarra, alde ho-
rretatik, perestroikarena, Brasil edo Mexi-
co berri bat gerta bait liteke deskuiduan.
Europako gobernu eta bankariek erakus-
ten duketen maileguak egiteko presari ero-
keria deritzote EEBBetan, suizida, mende-
baldearen interesen arras kontrakoa. Hala
behintzat, badirudi mendebaldar ekono-
miaren «zazpi handi»ek ontzat ematen du-
tela amerikarren tesia, esan nahi baita,
«gure nazioen interesekoa da SESBen kre-
dito erregular eta masiboen txertaketa eki-
ditea».

Elkarte mistoetan ere Europak aurrea
daramakie, baina soviatarren nahia ameri-
kar enprekin aritzea bide da: aurtengo
martxoan Chevron petrolio elkargo sovie-
tarra lau firma amerikarrekin asoziatu zen:
Kodak (informatika ekipamenduak), Nabis-
co (gailetak), A.D. Midlands (olioak) eta
Johnson & Johnson (higiene eta farmazia
produktuak); bidea irekitzen zuen opera-
zioa.

Alemaniarren kezka

Munduko ekonomian «osoki eta erabat»
parte hartu nahi zutela, esaten zuen Gor-
baxov mendebaldeko «zazpiki» horiei
uztailean zuzendu zien gutun baten bidez.
Eta, nahiz ez oso lehiakide lanjerosoa iru-
ditu (instantean Asialdeko potentzia berrie-
kin ere norgehiagoka gatxa lukete), zabal-
du nahi duten ate horixe da EEBBek erdi-
txita eduki nahi dutenak.

Beste gorabeherarik ere bada, hala nola
FMI n sartzan utzi ala ez, errubloaren kon-
bertibilitaterik eza... Mendebaldeak, oro-
har, *kontaktoak* ongi ikusten ditu, baina ez
bete-beteko harremanak.

Azkenik esan, Gorbaxoven Europari
buruzko «*etxe handi*»aren ideiak gutxi kez-
katzen dituela amerikarrak, baina Alema-
niak konkretuki joka dezakeen eta *de facto*
jokatzen ari den paperak (enpresa-jendea
bezala politiko eta militarrek ere) asaldatu-
xe dituela: arrazoi bat gehiago, «irekiza-
le»en ustez, politika aktibo bat eramateko.

EEBBen dudamuda guzti horiek marka-
tzen dute, une garrantzitsu hauetan, men-
debaldeko blokearen ekialdeari buruzko
jarrera orokorra.

PABLO SASTRE

Soka laxatu gabe

Alemandarrek, kasu, interes partikula-
rragoak eta, nolabait esan, kontrolatzen
gaitzagoak dituzte ekialdeko blokean.
EEBBek hurbilketa «garbiago» eta globala-
go bat egiten dute. Garbia, galdegiten bait
dute: «lagundu behar al dugu Gorbaxov?»
Globala, iparramerikarrak zintzilik dauden
gai guztietan erabakitzeko gauza sentitzen
diarelako.

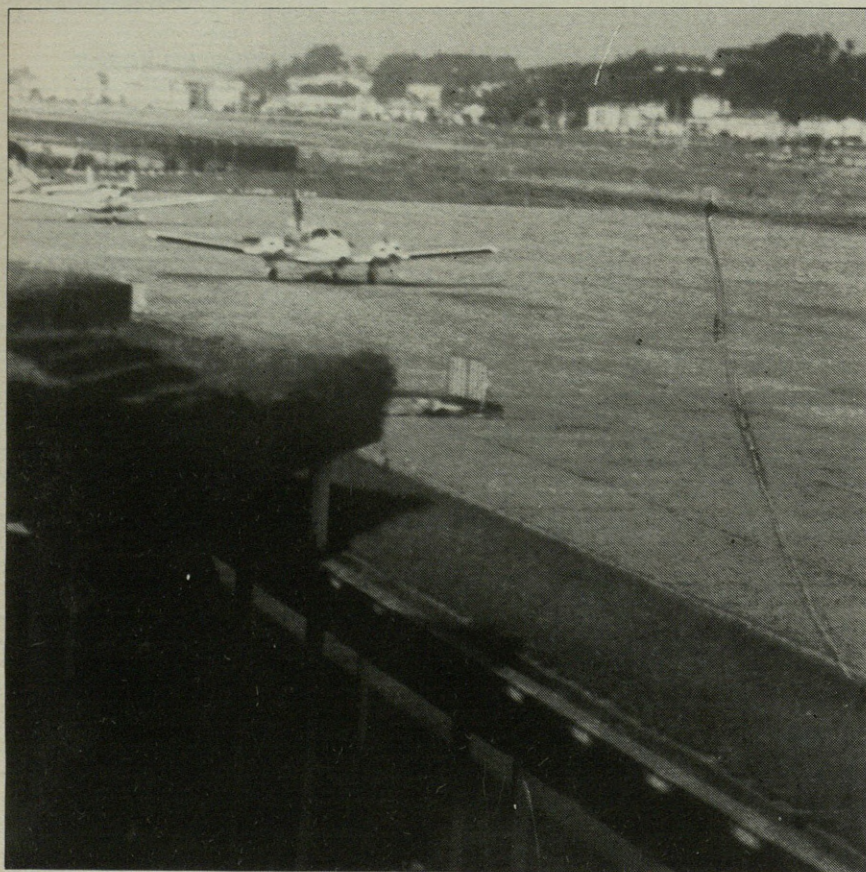
Perestroikari buruz hartu beharreko ja-
rreraz, badira bi eritzi sail, handika mintza-
tuz, EEBBetan: eskuindarrenena, Gorba-

Miarritze, Hondarribia, Noain, Foronda eta Sondika

EUSKAL AIREPORTUAK

PISTA ESKE

Hegaldatze/lurreratze iharduna, antza, areagotu egin da azken urteotan. Noizean behin istripuren bat edo, baina hala ere, jendea kikildu ez. Gero eta jende gehiago hurbiltzen da terminala pasatia eske. Gurean halaber, aireratze gogo hori sumatzen omen. Hortaz, euskal aireportuetara jo dugu, 'fenomenoa' ren berri ahalik eta deskriptiboen jasotzen. Horren isladapen saioa datorren errenkada sorta.

Aurreko urteetako datu eta portzentaien bermaz, euskal aireportuak inoiz abino indartsuagoak azaltzen zaizkigu.

Nahikoa Nahikoa zailtasun eta oztipoz topatu gara nafar aireportuari buruzko berririk bertatik jasotzeko. Hain zuzen, Noaingo zuzendaritzaren eskutik ez entzunarenaren ihardespena besterik ez genuen sumatu. Hortaz, Madrilera jo dugu non, "Dirección General de Aeropuertos Nacionales", (zeinak Hegoaldeko informazio guztia kontrola eta zilegiztatzen duen) delakoarengandik argibide dexente jasotzeko aukera izan genuen. Iturri honen datuen arabera eta beste hainbeste konstatazio izan direla medio, beraz, aireportu honen egungo egoera ezagutu ahal izan dugu hein batean.

Noian xume sendoa

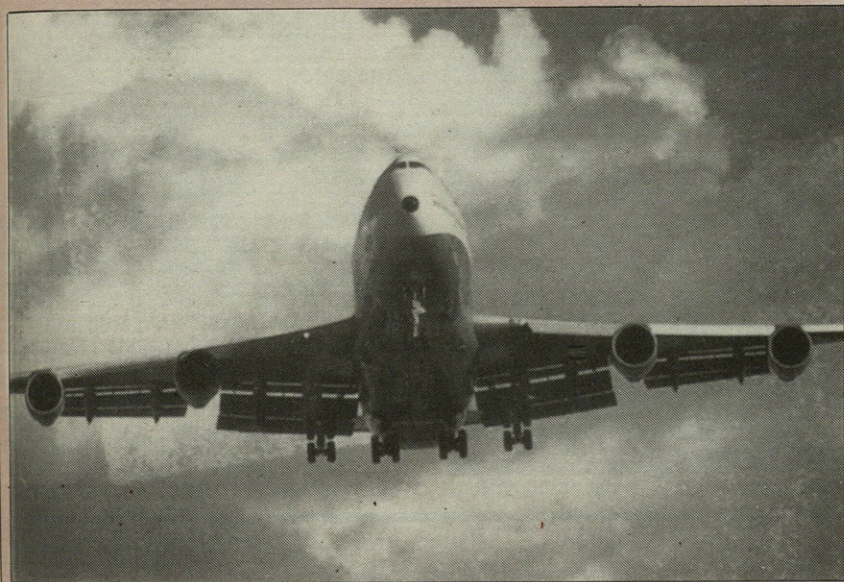
Hirugarren mailako kaia dugu Noaingoa (D sailakoa Hondarribikoa bezala), Iruñetik abiatuta 6 kilometrotara 2.207 metrotako asfaltoko pistaz eta pasaiari terminal txiki batez, besteak beste, hornitutakoa (ez du ordea, merkantzia terminalik ez nazioarteko hegaldi serbitzu erregularrik, ez eta hegazkin mantenimendu zerbitzurik).

Egoera horrela ikusita, oinarritzko informazioa emanda alegia, ezin egundoko mugimendurik espero. Aitzitik, baina bere ahalmen esparrua ahaztu gabe, azken urtetako datuei errepasotxo bat emanez proiektzio baikor baten aurrean geundeko. Esate baterako, eta merkantzia flujoko igazko protzentai negatiboa alde batera utzita, bai pasaiari zein abioi trafiko mailan datuak biziki positiboak dira: 1987. urtean 103.253 bidaiari, igaz berriz, 126.096 (%22ko igoera beraz); edota 87.ean 2.177 hegazkin igazko 2.424tako kopurua kon-tarjartzea (+%11). Geroaldi garbia begibistan.

Milioiak airean

Madrilgo Garraio Ministeritzak eta Gas-teizko sailburuek osatutako ahozko hitzar-menaren arabera, madrildarrek Bilboko Superportu eta Baskongadeetako "Y" gre-koarentzan eman beharreko dirutza deli-beratu zen otsailaldera; eta bide batez CA-Veko aireportuentzako 10.000.000.000ta-ko poltsatxoa luzatzea erabaki zen.

Alegria-eta fido bait dira urte hasierako ahozkoaz) baina oraindik testu mamia ko-lokan dagoela kontutan hartuta. Eskuza-baltasun detaile honek bi ñabardura (gu-txienez) konstatatzea sortarazi du: bata us-tezko banaketa (7-8 mila milioi Bilborun-tza, milako bat Foronda aldera eta konda-rrak Hondarribira) zer nolako erizpideren

Joan den astean ordea, uste ez bezala, paperetan izenpetu beharreko protokolo honen berrestea ez zen gauzatu (arrazoien artean Barriouevoren sina falta zela argu-diatzen zuena). Protokoloaren formaliza-zioa alde batera (izan ere, besteak beste,

arabera osatu den, eta bestea, zer balio erreala izan dezaketen milioikada horiek (epe laburreko plan batekoak ote?), par-txearena ez bada. Alegia eta esaterako, Gasteizko terminala bukatzeko adina izan-go ote?

Deskripzio gisako lehen usteak jasota, eta dagoeneko solasaldia hasirik, airepor-tuaren funtzionamendua isladatzen duten argibideak eskuratzea ekin genion, eta erreparorik gabe, erantzun baikorra jaso genuen: «Azken urteotako datuek dute hi-tza: 1986. urtean 670.000 pasaiari inguru, 87.enean 713.000 inguru eta igaz berriz, 830.000 edo» (Datu hauei gehitu diezaieke-gu Madrildik guk jaso: abioi trafikoaren igoera 87/88 urte bitartean, %14a alegia).

Datuak eskutan beraz, Foronda airepor-tuaren eraginaz mintzo ginen. «Ez dago el-karren oztopatzerik, bakoitzak bait dauka bere eremua, hiriguneei osatzen dutena alegia». Bere ustez, ausia ez da «pastela ba-natzea», (Madrilek banatuko dituen 10.000 milioi pztatik Bilbok jasoko litzuzken 9 mila ingurukoak argikiro aipatuaz) baizik eta norberaren beharrei erantzutea: «Guk haz-kuntza handia izan dugu eta horri eran-tzungo omen zaio. Kontua zera da: zer be-har du Bilbok, zer Forondak?, hori aztertu ongi eta horren arabera beharrei ihardetsi. Ez dut uste baztertzetik dagoenik». Lagun-tza horrek irekitzen dituen espektatibak, positibotzat jotzen du «inbertitzea onuraga-rria delako, bai hemen bai Bartzelonan bai Madrilen». Finean bat dator eramaten ari den politikarekin «serioski egin bait da».

Bilbo nazioarteko markoan kokatuz haxe dio: «nere bisioa zabala bait, ze abioia airez bait doa ez lurrez, lurraldeka. Europarekin estuki lotuta gaude, esatera-ko, egunero bait dugu komunikazioa Lon-

Sondikak mugarik ez

Bizkaialdean jaun eta jabe berriz, eta historikoki Euskadi osoan kasik, Sondi-ka-Bilboko aireportua genezake. Orain de-la 40 urte martxan jarria, 1979. urtean es-ukuratu zuen bere 2. pista (2.600 mtakoa), 1982. urtean azken bermodelazioa jasan zuelarik. Denetara mila erdiko enplegatu plantila (langilego indirektoa kontutan izanda: jatetxe, seguritate eta abarrekoak) duen 1. kategoriako (B saila) aireportu ho-nen pistetatik 300 pasaiari garraiatzen di-tuen "767" bat edota "focker" txikiak txi-rristaka ikus ditzakegu. Egunero 40 hegal-datze-lur hartze operazioen lekuko den kaian, seguridade mailan, aireportu zuzen-daria dugun Marcial Sedanoren eritziz «ez dago arazorik, izan ere gutxienekeo neu-rriak zeharo gaintituta ditugu».

Pasaiari kopurutan, Hondarribiak % 14, Bilbok % 16, Noainek % 22 eta Forondak % 32ko igoera izan zuten iaz.

don, Paris, Geneve eta abarrekin. Areago-
tu behar dira lotura transozeano hauek». Halaber, gerora begira Bilboko papera az-
tertzen du: «Bilbok papera ona jakatuko du
azpiegitura osoak gora jotzen badu, oro
har, Zaragozarekin batera edo Malagare-
kin edo Santiagorekin. Madril eta Bartzelo-
na ardatzen ezinbesteko berma gisa Euro-
pa begira».

Foronda handi jaio

Historia apur bat eginez, eta Vicente Al-
mogera zuzendariaren argibideak konsta-
tatuz, esan dezakegu Gasteizko aireportua
1980. urteko otsailean zabaldu zela. Araba-
ko Diputazioak eraikia, Salburuako pista
zaharra ordezkatzeko sortu zen. Adminis-
trazioaren oneritzez, Iparraldeko Airepor-

Forondako aireportua
egiterakoan Iparraldeko
aireportu nagusia izango
zela zioten. Egun aukeraren
zain itxaron behar ordea

tu Nagusia izateko filosofiaz egin zen («Na-
hiz eta gero errealtateari eutsi beharrean,
zegoenari -Bilbo alegia- eman zitzaion le-
hentasuna»). 3.500 mtako pista osatu zen, 4
hegazkinentzako plataforma, behin behi-
neko terminala, zentral elektrikoa, tekni-
kari gunea eta autobia txiki bat. Otsailaren
16ean, aireportu zaharra eta inbertituriko
dirutza berreskuratzearren truke (Arabak
ordaindu beharreko kupoari kopuru hori
murriztuz), Arabako Diputazioak Espainia-
ko Aireportu Sarearen esku utziko du.

Michel Bonnet lehendakariarekin hizketan

Miarritzeko aireportuak ipar itxaropen handia

Miarritzeko aireportua aipatu bezain pronto, berehala eta sinpleki,
Iparraldeko aireportu bakarra eta soilaren ideia datorkigu gogora.
Hala ere, 2.300 metrotako pista duen abio kabi honek badauzka me-
rezimendu hobeagorik. Horren froga gisan Michel Bonnet aireportu-
ko lehendakariak konstatatu dizkigunak.

Miarritzeko aireportua aipatu bezain
pronto, berehala eta sinpleki, Iparraldeko
aireportu bakarra eta soilaren ideia dator-
kigu gogora. Hala ere, 2.300 metrotako
pista duen abio kabi honek badauzka me-
rezimendu hobeagorik. Horren froga gisan
Michel Bonnet aireportuko lehendakariak
konstatatu dizkigunak.

Lehenik eta behin, jadanik beste ezertaz
galdetzeko aukerarik eman gabe, «azken
10 urteotan gure trafiko kopurua bikoiztu
egin da, aurtengo garapena esaterako
%15ean dihoalarik». Izan ere, Bizkaiko
golkoak mugatzen duen esparruan, aurtengo
udaberriaz geroztik bilakaera hoberena
ezagutu du «Sondika, Foronda, Hondarri-
bia, Pabe zein Bordeleko aireportuekiko

erkatzeak, adibidez, gu hobesten gaituela-
rik». Datuak datu, abendurako 500.000 bi-
daiari garraiatzea espero du Bonnetek,
areago: «1994rako 800 mila pasaiari kopu-

rua dugu helburu, horrela 2.000. urterako
milioira ailega ginateke». Hegoaldeko be-
zeroekiko datuak azalaratuz, esan behar
%15eko portzentaia suposatzen duela ha-
rreman honek Miarritzekoentzat.

Euskaldunen arteko bidai harremanez
aparte, «Paris, London, Geneve, Marseille
eta Lyon hiriekin lotzen gaituzte gure he-
galdiek». Hain zuzen ere, geroari begira er-
laziook estutzen saiatuko dira, alegia, Sevi-
lla edota Madril buruan dutela. Halarik ere,
ez dira beste euskal hiritaz ahaztu egiten
eta «ikerketa bat egin dugu non isladatzen
den nola inguruko jendeak Miarritzera jo-
tzen duen (donostiar edota bilbotarrak) Pa-
riserunzko bidea apalagoa dela ikusita.

Finean, perspektibatan mugarik gabeko
aireportua ikusten dugu Miarritzekoa, jada
txikia geratu zaiguna, «terminal berri eta
pista luzeagoa proiektatzen ari gara, nahiz
eta erabakizun izan oraindik». 75 langile
plantila eta udako %30 trafiko igotzea dira
egungo beste datu batzu. Aurrera begira
gora joko duten datuok.

Lehendabiziko sei hilabeteetan, aurtun, Gasteizko aireportuak Estatu Espainoleko portzentai igoeraren rankinean lehenpostua erdietsi zuen.

Aurtengo apirila arte *charter* hegaldiak besterik ez ziren egiten, noiz Iberia konpainia Bilbon zeuden zerbitzu guztiak Foronda egiten hasiko den. Ostean hegaldiok modifikazioak jasan zuten eta Bilbok hartu zituen berriro bere gain bidaialdi batzua. Egun, hegaldi erregularrak Madril, Barcelona, Palma, Oviedo eta Sevilla hiriez osatzen dira, beste *charter* zerbitzu asko dagoelarik Canarias, Atenas edo Malagarekin lotuaz. Trafikoari gagozkiolarik esan behar batetik, hegaldiak ez erregularrak nagusi direla Gasteizen (%80z gailentzen direlarik). Eta bestetik eta Bilboren itzala tartean: «Lehen, Bilbora hegaldiak eraman baino lehen, hazkuntza lasaia genuen. Hegaladak erdira jaitsi zizkiguten orduan, baina apurka gora jo dugu igaz %20ko hazkuntza lortuaz». Aurtun berriz, batazbesteko %40aren inguruan omen dabilta, Estatu espainoleko media %3koan doanean, «honen arrazoia txarerrak, aireratze mota honetako bidaiaariak %83 batez igo direla».

1988/89 urte bitartean eman den igoera portzentaia harritzekoa da: %91a, «Honen esplikazioa Ford-ek Michiganera egin duen amortigoadore garraiatze garrantzizkoa litzateke». Gai aldatuta, seguridade mailari ezin hobe deritzo gure solaskidea: «dago-kigun seguridade maila baino altoagoa dugu eta. Minutu t'erdiz frogatu dugu gure erreakzio denbora».

Hondarribia eta Noain xume baina tente. Miarritze, Bilbo eta Foronda, berriz, beren buruaz fido eta uste handiz

tzeko asmoaz.

Egoeraren ispilua garbiena izanik, zenbakiekin bueltaka berriro ere, xumea den baina azken batean «den» hazkuntza baten salatzaileak: «Pasaiariei dagokienez, 87an 72.425 izan genituen, igaz ordea 82.222 (+ %14) eta aurtun %10 igoera terminotan gabilta. Abioi kopurutan berriz, 87an 2.300 inguru eta igaz 2.473 hain zuzen, %9ko igoera beraz», merkantzia alorretan aitzitik %2ko hazkunde nimoa genuke. Urtean zehar Hondarribiak ez du aldakuntza nabarmenik jasaten bere trafikoan, baina aipatu digutenez diferentzia handiena ekaina/iraila eta abenduaren artean legoke. Halaz guziz, eta ezintasun teknikoa dela medio, «nabaritzen dugu nola Aviaco-ren unti kapazitatea dela eta -44 pasaiarientzako lekua, normalki %80az betezen direlarik-, behar bada hainbat jende Bilbora joango zaigu, zeren eta hemen hegazkinak txikiak geratzen ari dira». Azken finean, dirudienez, Hondarribiko bezeroek Bilbo dute gogokoago Gasteiz baino.

Norma bihurtu denari jarraituz, Hondarribikoek ere ederki asko betetzen omen dute, gehiegi Pintoren ustez, seguritate eskakizunak, «prolemik ez». Alderatzetik eginenez gero, aipa genitzake azkenik (geroaldiaz hitzegiteko erreparorik azaldu bait zigun, hobekuntza aginduak izenpetuta ikusi arte), Noain eta Hondarribiko aireportuon parekotasunak, neurri fisiko zein operati-boen aldetik eta izan dezaketen geroaldia-ri begira.

Antonov, Mercedes eta Ford

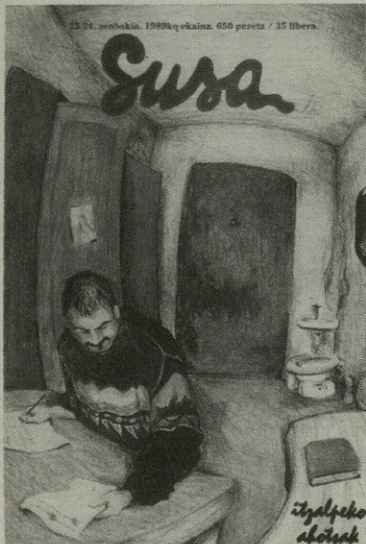
Hegazkin motak aipatzerakoan, porru-salda dugu Foronda: «munduko abioirik handiena den Antonov-124a, Argentinako euskal kolonia daraman 747a edota «Focker» ez Mercedes-Benz fabrikara datozen errepresentanteak kasu». Aipatzekoa da Euskalerriko gainontzeko aireportuetan ematen ez den fenomeno, hots, merkan-tzia transportarean garrantzia. Hain zuzen

Hondarribia-focker

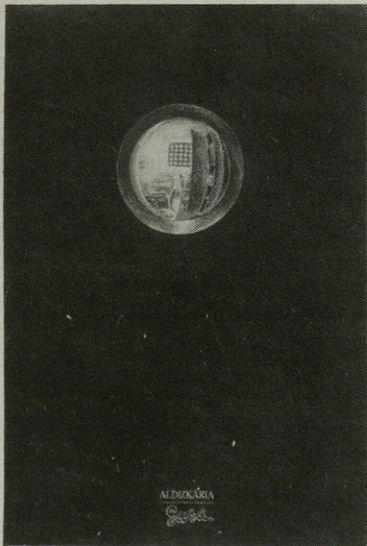
«Donostiako aireportua» izenez ager-tzen zaigu 1964. urtean Hondarribiko lu-rraldeetan eraikitakoa. Egun bere 1.754 mtako pistan *focker*-27ak dira nagusi, zeinek, egun argiz soilik, aireratze erregu-larretan Bartzelona eta Madrilekin duten ha-rreman nagusia, 4 bisitaldi egunero hain zuzen. Gaur egun José Pinto dugu zuzen-daria, eta berarekin elkartu ginen itsasal-deko pista honen zenbait xehetasun ezagu-

JOXAN OIZ

Susa

itzalpeko
ahotsak

gartzelako
literatura

BIDEO ETA FILMEEI

AHOTS, HOTS ETA MUSIKA

EZARTZEKO PREST

IZBI SA
BIKOIZKETA GRABAKETAK

ARBAITZALDE ETXEA-SAN ROKE AUZOA

DONOSTIA

Tlf.: 46 29 64 — 45 96 29

Legatz kokota, aparta
txibiak, muturrak eta tripakiak, berebizikoak
txitxardinak (direnean), ez txarragoak

Lehen, orain eta beti

ZUMETA JATETXEAN

Txokoalde-Usurbil (943) 36 27 13

Ekainaren bukaeran hasita, aurrera darrai hegaluzeen denboraldiak

ARRANTZALEAK ARRAIN ESKASIAZ IZU

Udara partean kaira hurbilduz gero, itsasontziek utzitako hutsunea da nabari, hegaluze bila abiatutako itsasontzien hutsunea hain zuzen ere. Nolabait ere arrantzaren alderdi hau azaltzea litzateke erreportai honen helburua, gizona eta itsasoaren arteko burrukaren lekuko.

Ekainaren bukaeran, San Juanak ospatu ondoren abiatzen dira itsasontziak hegaluzeen bila, urtero urtero aurreko urteko arrantza kopurua gainditzeko asmoz. Antxoak edo arrai zuria harrapatze-ko tresneria lehorreratu, kainaberak pres-tatu eta Burdeos aldera abiatu beharra da-

go "beita" egitera, hots gerora hegaluzeak erakartzeko erabiliak izango diren txitxarro txikiak, antxoak, sardinak... Bai tresneria eta bai arrantzalea prest egonik, hegaluzeak aurkitzea da hurrengo urratsa, honetarako lau edo bost egunetako bidaia burutu beharra dagoela sarri.

Hegaluzeen bila

Egunsentiarekin batera ohearen goxotasunari uko eginez, eta oraindano begiak guztiz ireki ez direnean, txaluparen aurrekaldean jazartzen dire arrantzaleak, hegaluze multzoa begi bistan eduki bitartean. Honela gertatzen ez den bitartean, goizeko bederatziak aldera, sukaldariak prestatutako gosaria arrantzaleen lehen elkargune bilakatzen da. Honenbestez, eta arrairen bat ikustatzeko esperantzaz, berriro ere lanpostuetan kokatzen dira gizonak. Askotan egonean joaten dira egunak eta egunak, arraiak saltoka ikusi edo hauen presentzia adierazten duten txori multzo bat somatzeko esperantzaz. Egunsentiak lan

Arrai eskasia, arrantzaleen arteko tirabiren sortaile

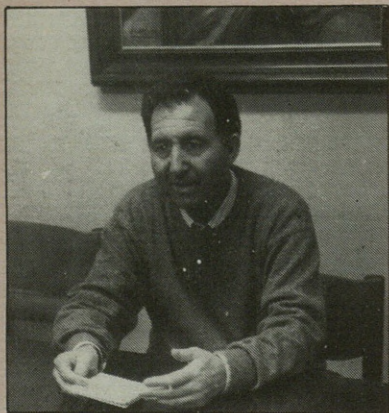
egunaren hasiera aldarrikatzen duen gisara, eguzkiaren jartzeak honen amaiera adierazten du. Gabe parte hau, arrantz gizonen elkargune nagusia bilakatzen da, afal ostean eguneko nolabaiteko balantzea, askotan ez nahi adinekoa, gauzatzen delarik.

Arrairik ez dagoenean egunak luzaz joaten baldin badira ere, arraia dagoenean egoera bestelakoa izaten da. Behin itsasontziak hegaluze taldeari aurea hartu ondoren, binan bina kokatzen dira arrantzaleak eskuarki, jaurtikitako "beitak" arraia erakar dezan zai. Itsasontzitik jaurtikitako urak itsuturik, hegaluzeak beitarren janari ekiten diote, gutxinaka gutxinaka txalupara gerturatuz. Amuan kozka egin duen arraia handia izanez gero, bi gizonen lana beharrezkoa izaten da hegaluzea itsasontziratze, kainadunak txalupa albora ekartzen duen bitartean, eskutartean kakoa duen gizonak hegaluzea txaluparatzeko ahaleginak egiten dituelarik.

Lehena izan nahia

Behin dagoen arraia harrapatuz gero hau ondo mantenduko den moduan gordetzea da hurrengo urratsa. "Mataputxara delakoarekin arraia hil ostean tamainaz sailkatzea izaten da lehen lana. Sailkapena buruturik dagoenean, txaluparen aurrekaldeko izozgailuan gordetzen dira arraiak; aipaturiko izozgailu hauetan hamabost egunez mantent daitezke hegaluzeak, luzaroen egoenez gero arraiak bere freskotasuna galtzen bait du.

Honenbestez, txalupak izaten dituzten

ESTEBAN OLAIZOLA

«Gai ez diren pertsonen eskuetan gaude»

Betiko lege, Hondarrabiako kofradian aurkitu dugu Esteban Olaizola arrantzaren mundua aipatzerakoan ezinbesteko erreferentzia. Oraindik hegaluzeen kanpaina bukatzeaz baldin badago ere, balantze bat egiteko asmotan gerturatu gara berarengana.

ARGIA.— Zenbat txalupa ibiltzen dira hegaluzeen denboraldian?

ESTEBAN OLAIZOLA.— Datuak zehatzak ez baldin badira ere, Gipuzkoan 160 bat txalupa eta Bizkaian 260 bat, guztiak ere portu ezberdinetan banandurik, Hondarrabia eta Bermeo direlarik nagusi. Txalupa guzti hauetan 4.000 bat arrantzale dira aritzen direnak.

A.— Denboraldi honi atxikituz, zein da balantzea?

E.O.— Gipuzkoako datuak eredu bezala hartuz, esan beharra dago lehengo urteko irailaren erdialderako 2.750.209 kilo harrapatu zirela, aurtengoan berriz 3.090.152 kilo jaso direlarik garai bere-rako. Lehengo urteko kostera osoan, 6.395.692 kilo jaso ziren, aurtengoan zifra hau gainditzeko asmoa dagoelarik.

A.— Eta bizkaiari dagokionez?

E.O.— Momentu honetan datu zehatzak ez baldin baditut ere, batz bestekoa antzekoa izango dela esan daiteke.

A.— Hori hegaluzeari dagokionez, eta hegamotozari dagokionez?

E.O.— Jakingo duzun bezala, arrai mota honen arrantzua Hondarrabitarrek burutzen dute soilik, aurtengo denboraldia aurrekoa baino hobeto izan delarik. Lehengo urtean milioi bat kilotara aillatu ez baldin bagina ere, aurten 1.134.187 kilo jaso ditugu.

A.— Prezioei dagokionez?

E.O.— Arrantzu kopurua handiagoa izateaz gain, salmenten batz bestekoak ere lehengo urtekoaren maila gainditu du, kiloko 355 pezeta jaso izan dugularik hegaluzeen kasuan eta 277 hegamotozetan.

A.— Beraz balantze baikorra litza-teke aurtengo?

E.O.— Zenbait txalupa ondo aritu direla esan behar da, baino baita ere aipatu behar da, Galizia eta Asturias aldeko zenbait txalupa txikik portuan geratu beharra dutela, erabiltzen duten sistema zaharrak hala behartuta.

A.— Askotan aipatu izan da, arraia urrutiratzen ari dela zer diozu horretaz?

E.O.— Arraia izututa dago, askotan gure kostetaik ate geratzen delarik. Hau ez bairik gabe sare pelagikoaren eta bolantaren erabileraren ondorioa da, tresna horiekin lanean diharduten bitartean oso etorkizun beltza izango dugularik. Bi sistema horiek eta gure arte tradizionalak inkompatibleak dira.

A.— Nola dago gaur egun egoera?

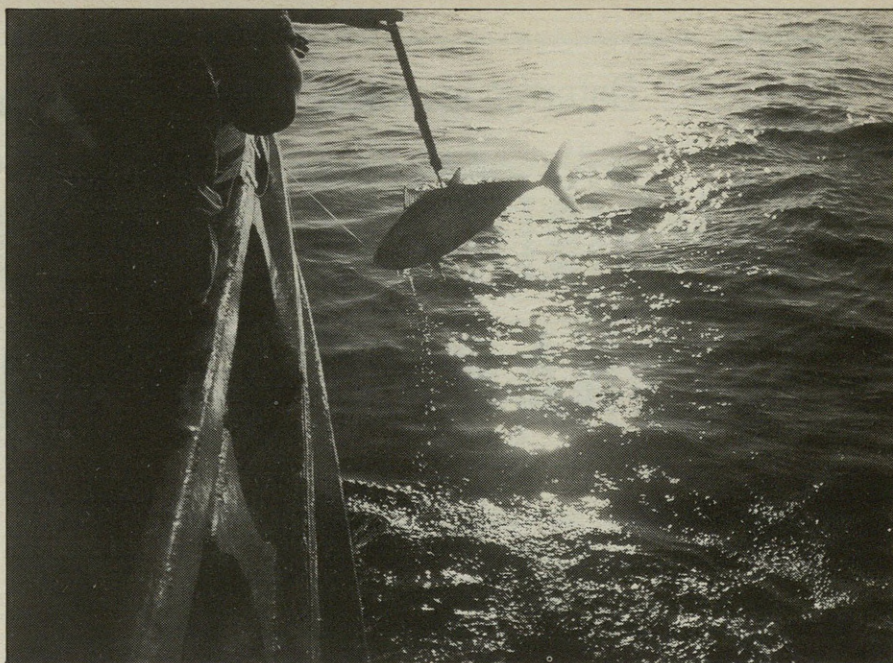
E.O.— Bruselaren egon ginenean ikerketa baten beharra azaldu genuen, hau egiten zen bitartean 'moratoria' bat eginez. Ikerketa burutzen baldin badago ere, moratoriaren gaia bertan behera utzi zen, honek kalte handia ekarri deza-keelarik gure kostetan. Honek garbi uzten du gai ez diren pertsonen eskuetan gaudela, gauzak lehen bait lehen konpontzen ez baldin badira, ondorioak handiak izan daitezkeelarik, denborak arrazoia eman bait digu

izozgailuak betetzea izango da gutxi gora behera 15 egun irauten duten egonaldi bakoitzaren helburua, txalupa handietan 30.000 kilo izaten direla guztira. Behin izozgailuak betez gero, salmenta gauzatzeko gertuen dagoen portura abiatzea dira lehen bait lehen itsasontziak, lehena ailatzeak izugarritzko garrantzia bait du. Hamabostaldia pasa ostean, dagoen dagoenean itzuli behar da portura, arraia kopurua eskasa baldin bada ere, hau usteldu egiten bait da.

Harremanak

Arrantzaleei dagokienez, kopuruaren batzaz bestekoa 15 lagunekoa izaten da txalupa handietan eta 5-6ekoa txikietan. Hamabost egunetako "itxialdiak" sortarazten dituen tirabirak saieskatuz, eskuarki onak izaten dira arrantzaleen arteko harremanak. Hau honela izanik ere, gazteen eta zaharren arteko gora-beherak izaten dira ugariek, mutil gazteena delarik beti ere egoera txarrean aurkitzen dena.

Tradizioak agintzen duen legez, arrantzagizon gazteenari "Txo" izena ezartzen zaio, hau nolabait ere besteen aginduen menpe aurkitzen delarik. Jaiki bezain pronto zatokak betetzea izango da pertsonaia honen lehen betekizuna, otordu osteetan garbitzaile gisara aritu beharra daukalarik. Honek nolabaiteko ondoeza sortarazten du arrantzale gazteenarengan, tradizioaren pisuaz gainditu beharra baldin badago ere.

Arrantza izanez gero, lana frango izaten da.

Arrantzaleen arteko harremanak aztertzekeo garaian, harrapatutako arrain kopurua kontutan eduki beharra dago, honek arrantzaleen egoera guztiz baldintzatzen bait du: egun batean 1.000 ale harrapatuz gero, giro alaia eta adiskidetasuna nagusituko da arrantzaleen artean, arrantzua hutsaren hurrengo baldin bada ordea, tirabirak nagusituko direlarik.

Langabezirako bidea

Arrantzu kopuruak noski, arrantzaleen poltsikuan eragin nabaria du, harrapatuta-

koaren arabera diru banaketak egiten bait dira egonaldi bakoitzaren ostean. Banaketa egiterakoan, lehenik eta behin dirutza guztia bitan banatzen da, erdia armadorentzat izanik, beste erdia arrantzaleen artean banatzen delarik; armadoreak ere bere zatia jasotzen du, gerta daitezkeen gastuak eta ez usteak ordaintzeko erabilia izango dena.

Datu zehatzak ematea zaila suertatzen baldin bada ere, kostera osoan 600.000 pezetatatik milioi bat pezeta bitartean irabaz daitekeela esan daiteke, lehen esan bezala arrantzu kopuruaren arabera noski.

Ahalik eta gehien harrapatu nahi honek, itsasontzien arteko lehia gogorra sortarazten du, askotan ere lehia hau borroka izatera ailatzen delarik. Txalupak taldeka joaten direnez, irrati berezi baten presentzia soma daiteke itsasontzietan, honek beste txalupa jakin batzuekin harremanetan jartzeko aukera ematen duelarik, "pitiklina" deituriko irrati hain zuzen ere. Halaber irrati uhin berezien erabilera da erabilitako beste bitarteko bat, beti ere gainontzeko txalupak arraia non kokatzen den jakin ez dezaten.

Udarako gerra honen ostean, langabezirako bidea hartzen dute arrantzaleek azaroaren erdialdera, hiruzpalau hilabeteetan, olatuen mugimendutik ate, portuan egoteko asmoz. Lehorreratu bezain pronto, atzean geratzen dira tirabira guztiak, balantzea beti ere baikorra gertatzen ez baldin bada ere; datorren urtekoa hobe izango denaren esperantzaz.

Azaroaren erdialdera lehorreratuko dira itsasontziak.

I. GOIKOETXEA

Datorren igandean, Oñatin, herriko jaiekin batera

HAMAIRUGARREN 'KILOMETROAK', ALOÑA MENDIAREN MAGALEAN

Ez da giro Oñatin. 'San Migel' jaiak hasiak dira eta Urriak 1a, 'Kilometroak 89'aren eguna, gainean da. Herriko festak eta Gipuzkoako ikastolen jaiak bat egingo dute datorren igandean. Bertan bilduko den diruaren zati bat Iparraldeko nahiz Nafarroako ikastolei luzatuko zaie. Beste zatia, aldiz, Ikastolen Federakundean eta Oñatiko ikastolan geldituko da.

Oñati inguruko parajeak zeharkatuko ditu 5 kilometro t'erdiko ibilbideak.

Kilometroak-en azken urteotako ediziotan jasotako sosen % 20a Federakundeak hartu izan duelarik, gainontzeko % 80a hiru zati berdinetan joan izan da Seaskara, Nafarroako ikastolara eta 'Kilometroak' en antolatzaile den ikastolara. Aurtan, Ikastolen Federakundeak urtero bezala % 20a hartuko badu ere, besteen portzentaia erabaki gabe daudela adierazi digute Oñatin nola Gipuzkoako Ikastolen Federakundean. Diruaren banaketarako erizpideak Federakundeak jartzen ditu, eta aurtengoan Urriak 1a pasa eta gero erabakiko dutela adierazi dute. Federakundeko Paulo Agirrek azaldu digunez, ikastola desberdinen beharrak erizpide nagusi bezala hartuz, dirua jaso dutenean egingo da banaketa.

'San Migelak'

'Kilometroak 89' bertan daudelarik, ez da horren kezkarik somatzen: «*Herriko jaiak 'Kilometroak' aberastuko dute eta ikastolen jaiak herrikoak indartu*». Bi ospakizunak uztartu nahian antolatu da 'Tuertokua' baserri ondoko zelaian kanpin irekia: herriko jaiekin batera irailaren 28an hasita, urriaren lehenenerarte izango ditu bere ateak zabalik; dohainik izango da, eta nahi adina leku omen dago.

'San Migel' jaien inguruko ekitaldiez gain izango da ikastolen jaiari loturiko hainbat ikuskizun eta ekimen. Ohizkoa bihurtu den hamabostaldi kulturala ere martxan dute aspalditik: haurren astea, jubilatuen astea, antzerkia, 'Kilometro Lanza' —txirrindulari profesionalentzat proba berezia—... denetarik izan da Oñatin, eta izango da oraindik ere.

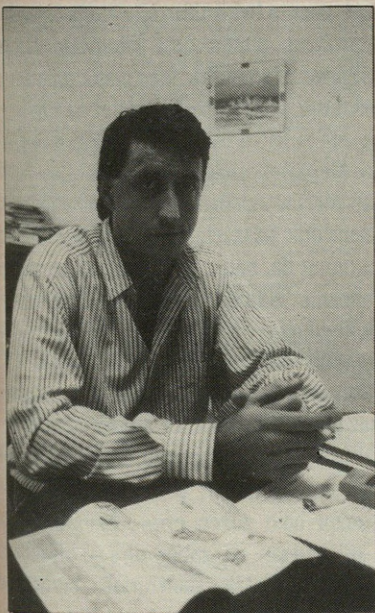
Urteroko 'Kilometroak' eguna Oñatiko jaiekin egokitzen zela-eta, oñatiar gutxi joaten omen zen Gipuzkoako ikastolen jaiara. Aurtengoaren antolaketarako Oñati

«Kilometroko pausoak eman behar dira aurrera egiteko»

Mugimendua somatzen da Txantxiku ikastolan. Urriaren lehena bertan da eta antolaketaren azken hariak lotu behar dira. Antolaketan lanen zurrumbilotik atera ditugu, une batez, Lourdes Idoiaga Ikastolako lehendakaria eta Andoni Zendoia zuzendaria.

Galdera— «Euskaraz kilometroka aurrera» diozue zuen leman. Zerbait berezia nahi al duzue adierazi honekin?

Erantzuna— Bizitzako arlo guztietan euskaraz egin behar dugula. Jakina da Komunitate Autonomoan irakaskuntza dena euskaraz oso portzentai txikia dela, ertainean batez ere. Orduan, zabalitzen dugun oihua hori da, gaur egungo

Andoni Zendoia, 'Txantxiku' ikastolako zuzendaria.

portzentai horiek ahal den neurrian gehitu daitezela, eta portzentai horiek zabalitzen doazen neurrian pentsatzen dugun gizartea ere euskalduntzen joango dela. Beraz, pauso handiak eman behar dira, kilometroko pausoak egin behar dira aurrera egiteko.

G.— Lema bezain zabala al da partaidetza?

E.— Bai, bai, 'Kilometroak' honi buruz zerbait esan behar bada horixe da, herri guztia ari dela antolaketa lanetan parte hartzen.

G.— Ikastetxe bezala ikastolak bakarrik hartzen du parte ezta?

E.— 'Kilometroak', 'Herri Urrats', 'Ibaldia', 'Nafarroa Oinez' eta denak Ikastolen Konfederakundearen jaiak dira. Martxan jartzeko lehen erantzunkizuna Konfederakundeak hartzen du, 'Kilometroak' en kasuan Gipuzkoako Federazioak. Federazioak aukeratzen duen herriko ikastola da antolatzailea, eta bertatik zabaltzen da ideia herri osora.

G.— Bilduko den dirua Federazioa, Txantxiku Ikastola, Seaska eta Nafarroako ikastolen artean banatuko da. Baina zein dira portzentaiak?

E.— Portzentaiak ez daude erabakita, ez dira normalean aurretik erabakita egoten. Konfederakundeak dauka patrimonioa. Guk badakigu diru bat edukiko dugula egun horretan etekin bezala, hori Federakundearen esku jarriko dugu, eta Federakundeak bere partea hartuko du, Nafarroa eta Iparraldeari banatuko zaie beste diru bat, eta bestea guretzat. Ez dakigu oraindik guri % 10a edo % 70a tokatuko zaigun. Segun eta zenbat diru sartzen den, orduan erabakiko da bakoitzari ze diru banatu.

G.— 'Herri Urrats' eta 'Nafarroa Oinez' en garbi ikusten dira hango ikastolen beharrak, baina Gipuzkoan, kasu honetan, ikastola Jaurleritzak subentzionatzen duelarik, behar al da 'Kilometroak' ek emangodion diru gehigarri hori?

E.— Subentzioak ondo daude baina, Gobernutik datozen zenbakiak eta guk daukagun aurrekontuaren ehunetik ehuna... Klean mitifikazio bat dago: kontzertua sinatu dela, pertsonalaren kostua ehunetik ehuna datorrela eta orduan, dirua zertarako den galdetzen da. Komenioa sinatuta dago baina, guk bi urteko haurrak ditugu ikastolan, gela bereziak ditugu, BBB ere jarri dugu, eta guzti hori

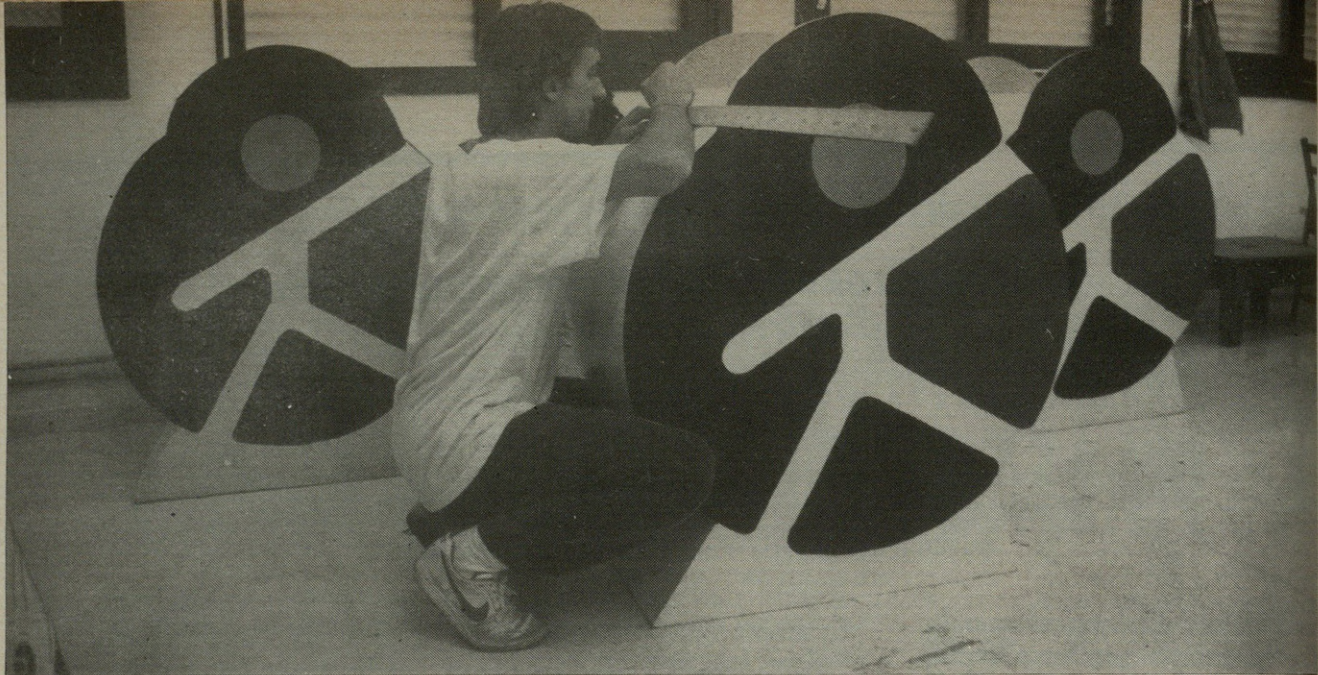

Lourdes Idoiaga, 'Txantxiku' ikastolako lehendakaria.

ez dago subentzionatua. BBB ez digute kontzertatu nahi izan Oñatin Institutua badagoelako. Gero, gimnasiarako bi irakasle ditugu, eta bakarra dago subentzionatua.

G.— 'Kilometroak' etik aterako duzuen dirua BBB subentzionatzeko ere izango da orduan.

E.— Bai, parte batean bai, laurden bat edo.

'Txantxiku' —igela— baten burua, ibiltari baten irudia eta 'K' letra biltzen ditu 'Kilometroak 89' ren logotipoak.

Euskarazko ikasketak Oñatiko eskoletan

Jai egun honen helburua, antolatzaileek 'Kilometroak 89'aren aurkezpen txostenean adierazten dutenez, «*euskara eta euskal irakaskuntza bultzatzea da, azken urteotan zenbait aurrepausu eman bada ere, oso egoera kezagarria erakusten bait du*». Ikus dezagun, azaleatik bada ere, bere biztanlegoaren % 80a euskalduna duen herri honetako irakaskuntzak zein egoera bizi duen.

Txantxiku ikastola da Oñatiko lau ikastetxeen artean ikasle gehien biltzen duena, izan ere 823 haurrek ikasten dute ikastolan —herriko ikaslegoaren % 55a—. Kontzertazioaren bidean sartua da Oñatiko ikastola eta, jakina, 'D eredu' da eskolaurretik 8. mailaraino erabiltzen duten hizkuntz metodoa. Ez da, hala ere, euskara hutsezko metodoa baliatzen duen ikastetxe bakarra, benedik-tinoen 'Santa Eskolastika'n ere 'D eredu' bait da nagusi; beste ikastetxe pribatuan, 'Milagrosa'n, bertako 205 ikasleek 'B eredu'z egiten dituzten ikasketak. 158 haur biltzen dituen 'Errekalde Herri Eskola'n hiru ereduak erabiltzen dituzte: txikienean —eskolaurre eta 1. eta 2. mailakoek— 'inmersio' metodoaz ikasten dute, hau da, haur erdaldunei egokituriko euskara hutsezko eredu eta, 8. mailako talde berezi bat —9 lagu-

nekoa— salbu, gainontzeko guztiak 'B eredu'z baliatzen dira. Gehiengoak, beraz, euskara hutsez egiten ditu ikasketak, baina badira oraindik betetzeke dauden hutsuneak.

Irakaskuntza ertainean ere lau ikastetxe dituzte Oñatin, eta denetan dago euskara hutsez ikasteko aukera: REM publikoa, Lanbide Heziketa pribatua, ikastolako BBB, eta Institutua. Azken honetan BBBko hiru mailetan bezala UBI'n ere euskara hutsezko taldeak daude: 161 ikasleek dihardute ikasketak euskaraz burutzen, eta 108 gazteleraz. Bost urte badira maila guztiak euskaraz burutu daitezkeela.

Txantxiku ikastolak, hala eta guztiz ere, BBB ikasketei ateak zabaldu zizkion orain bi urte: Hezkuntz Delegazioak ez omen zuen begionez ikusi baina baldintza legal guztiak betetzen zirenez, baimena eman zuen. Baina Institutuak dagoen eskariari erantzuten diola eta, ez da, Jaurlaritzaren aldetik, ikastolaren irakaskuntza ertainerako dirulaguntzarik. Ikastolako BBBerako izango dira 'Kilometroak 89' egunean jasoko den dirutzaren zati bat, eta honek sektore batzuren kritika piztu du, Ikastolak BBB ikasketei ekitea zentzugabekeria iruditzen bait zaie.

izendatu zutenean bertakoen kezka herriko festek 'Kilometroak' eguna itzaliko ez ote zuen zen. Orain, 'San Migel'ak nahiz

Zirkuito ekologikoa

Bitoriano Gandiaga idazleak irekiko du, bere poema-bat irakurriz, Oñatiko parajeak inguratzen dituen bost kilometro t'erdiko ibilbidea. 'Txantxiku' ikastolatik abiatzen da zirkuitoa, 'Zahor' txokolate fabrikatik barrena, eta zuhaizti bat zeharkatu ondoren, Aloña Mendiren magalera iristen da; handik San Martin zuhaiztiaren ingurura joaten da Asensiotik pasa eta gero. Ibilbide urbanoa ez omen da, baina bai laua, batere aldatzik gabekoa. Ibilbide arrunta ez ezik zirkuito ekologikoa ere prestatu dute oñatiarrek. Berezaotik Asentziara luzatzen diren 4.800 metroetan zehar bertako landaretza aberatsaz gozatzeko aukera izango ei da.

Eta holako jai guztietan bezala, han izango dira bereziki prestatuturiko tabernak —zazpi hain zuzen ere—, ekitaldi guneak —aurtengoan sei izango dira—, ohizko artisauek erakusketak, dantzariak, bertsolariak —Lizaso, Murua, Sarasua eta Peñagarikano beste batzuen artean—... Eta ekintza berezi bezala, ikatz-txondorrak: ikatz lanetan ari tutako gizonek orain galdua den ikazkintza eskulanaren berri emango digute, ikatz-txondor batzuk jaso eta bertan piztuz, egur-ikatzaren artea erakutsi asmoz.

Jaia prest dago beraz, eta itxura denez, ez da aspertzeko betarik izango. «Euskaraz kilometroka aurrera» lemapean milaka lagun biltzea espero dute oñatiarrek. Lortuko den zalantzarik ez da somatzen 'Txantxiku' ikastolan.

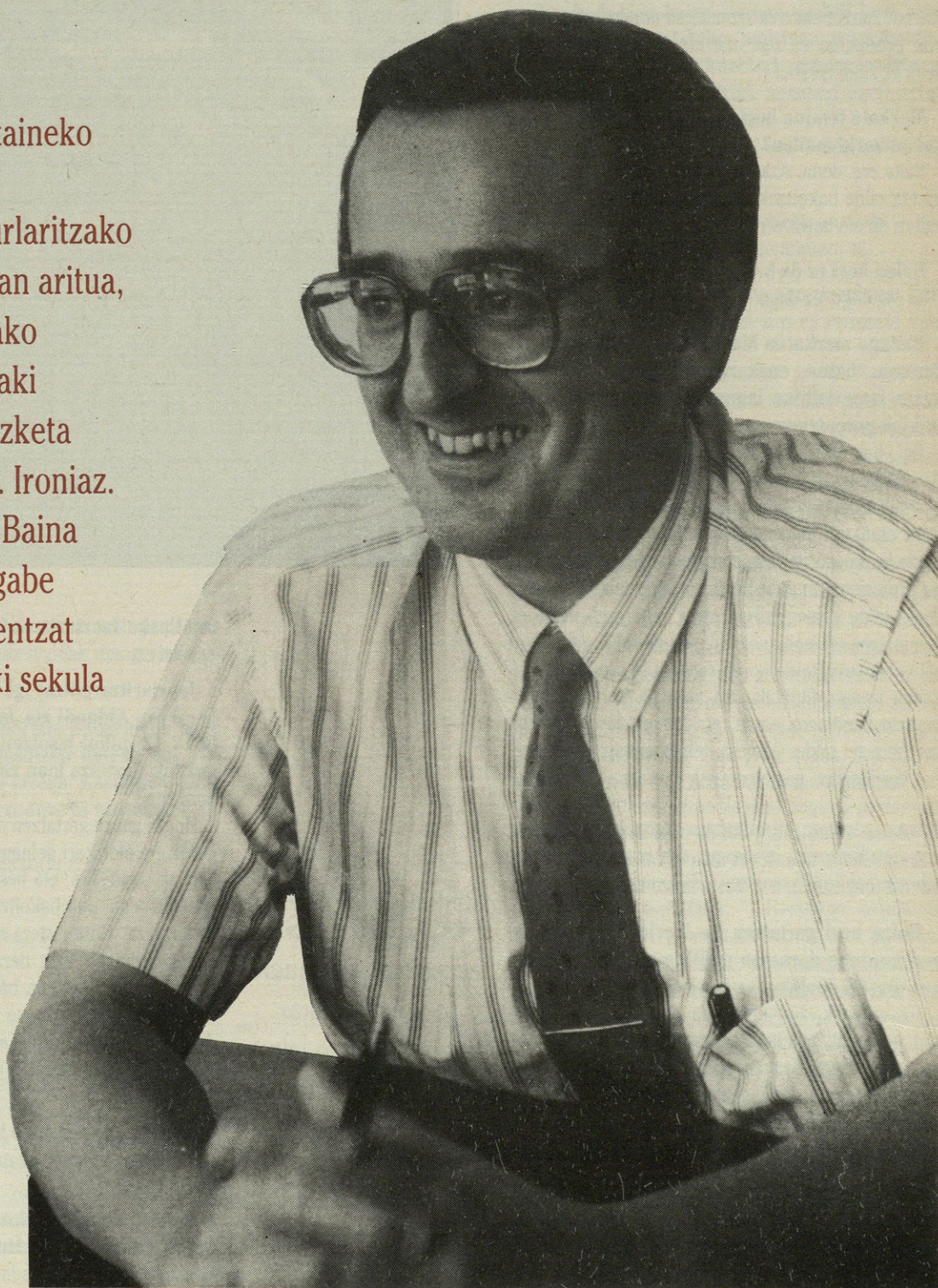
I. ISASTI

IÑAKI ZARRAOA

«Euskarari zor zaio egunkari bat»

1984^{ean}

irakaskuntza ertaineko
zuzendari, 1987
martxorarte Jaurlaritzako
Hezkuntza sailean aritua,
geroztik Kulturako
sailburuorde. Iñaki
Zarraoa. Elkarrizketa
baino eztabaida. Ironiaz.
Hitz gogorrez... Baina
irrifarrik galdu gabe
euskal prentsarentzat
subentziorik aski sekula
ez duenarekin.

Antzergintzatik hasita, Antzerti bultzatu du-zue eta taldeak desagertuz joan dira.

Antzergigintza beti izan da guretzat asmatu ezi-nezko arlo bat, hemen tradizioz egon ez dagoela-ko, saio batzuk egin izan dira baina azken batean guk prestatu izan dugun emaitza lortu ez delako, beti hor zailtzen ibili gara.

Bi arlo dauzkagu. Alde batetik aktoreen presta-kuntza eta antzerki taldeena bestetik. Iaz oraindik 26 talderi eman genien laguntza. Guk dauzkagun baliabideekin bakoitzari oso laguntza txikia zegokion. Martxan jarri beharreko muntaia nahiko eskasak zi-ren, produktua ez zen ona eta azken batetan jen-deak ez zuen ikusten.

Merkatu teminu horietan hitzegin daiteke eus-kal antzerki mailan?

Baita ere, dena. Azken batetan merkatu hori bada-go eta talde bakoitzak bere produktua dauka, saldu egiten du eta batek erosi egiten du.

Baina hori ez da hain merkatu...

Ez, ez dago, ez dago.

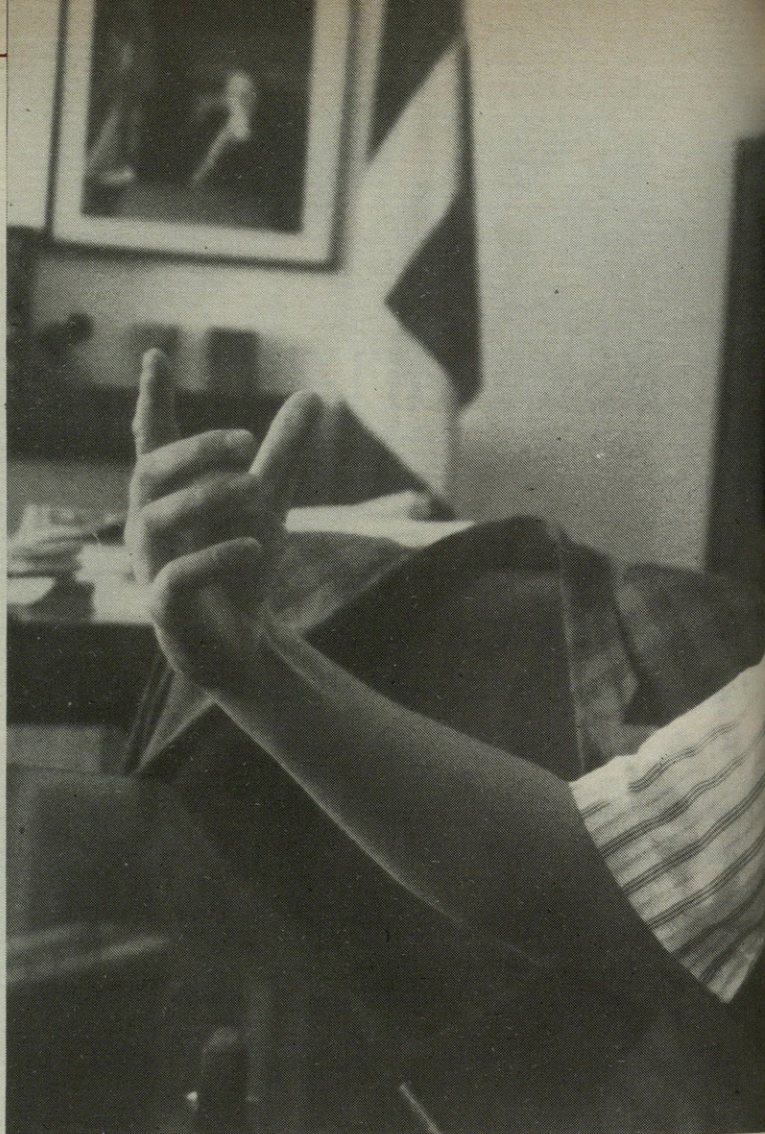
Badago merkatua Madrilgo talde bat etortzen denean, baina euskarazko talde batentzat... agian izan daiteke lagungarri herrietako talde txikiak potentziaztea.

Bai, bai. Hor bi antzerki moeta berezi daitezke. Batetik benetan profesionalak izan nahi dutenak, eta bestetik antzerkia egin nahi dutenak. Bi moeta horiei nork erantzun behar die? Instituzio publiko bakarra ez da Eusko Jaurlaritza. Guk gehiago begiratzen dio-gu profesional mundu horri. Profesionalak diren tal-deak, talde gehiegi ziren, lortu behar zen maila ez zen lortzen eta nahiago izan genuen talde gutxiagori subentzionatu, talde horiei ziurtatu bi urtetan suben-tzioak izango dituztela, eta muntaia bakoitzeko su-bentzio handiagoa eman, eta horrela jarri genituen martxan sei talde. Gainera, lehentasunez, eta batzu-tan derrigorrez, gaztelaraz eta euskaraz. Guk suben-tzionatzen ditugun taldeak euskaraz antzesteko gau-za badira. Beste gauza bat da nola datorren eskaria. Azken batean, udalek eta abar eskatzen badiete gaz-telera antzesteko, hori beste arazo bat da.

Baina hori gertatzen da Jaurlaritza, euskara-ren kontuan daraman politika guztian, eskaria-ren atzetik doalako, ez doa eskaria sortzera.

Ez, aurretik, aurretik. Gaur egunean, kasu hone-tan, muntaia egiteko, dagoen demandari edo euska-rak gaur egun daukan presentziari bakarrik eran-tzungo bagenio, %65 gaztelaraz eta %35 euskaraz eskatuko genuke. Eta ez, guk esaten dugu dena ele-biduna, euskaraz eta erdaraz.

Gaia aldatuz, Kultur Kontseilaritzari kritikatu izan zaion beste arloetako bat prentsarena da. Aldizkarietara luzatzen zaizkien dirulaguntzak, esate batera, jeitsi egin ziren beren konpeten-

tzia Eusko Jaurlaritzak hartu zuenean.

Jeitsi ez.

Jaurlaritzarentzat igo baina guretzat jeitsi: le-hen Foru Aldundi eta Jaurlaritzaren artean AR-GIAk 12 milioi jasotzen bazituen, konpetentzia guztiak Gasteiza joan zirenean 9 milioi jasotzen hasi zen.

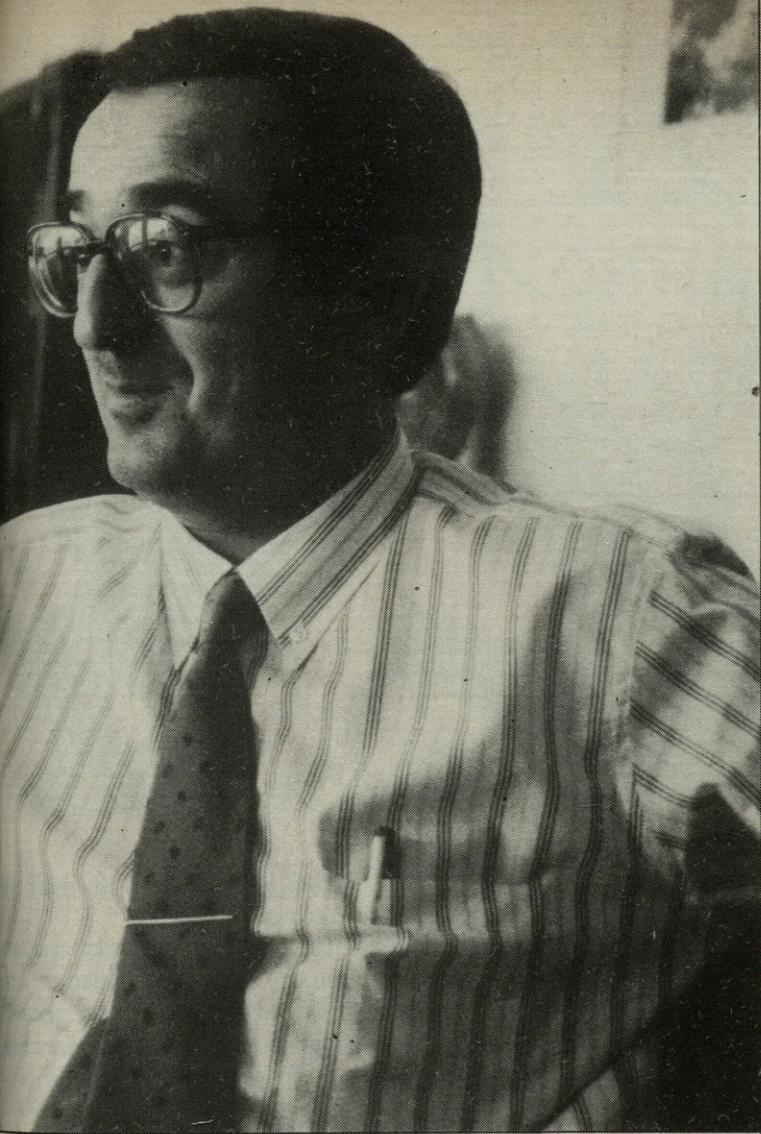
Hor bi gauza gertatzen dira. Batetik, eta batez ere, geroz eta aldizkari gehiago daude, hau da, aldizkari berriak sortu dira, eta beste batetik, eta hori da ga-rantzitsuena, una bakoitzean, lehentasunak finkatu behar dira. Gure ustez, ez aldizkarigintzak eta ez egunkarigintzak ezin dezake betirako subentzioen menpean egon. Azken batetan, euskara normaliza-tzen den eran, geroz eta subentzio gutxiago behar dute, edo beharko dute aldizkarietara eta egunkarietara eta guztietara, eta gehiago jasoko dute beste bide ba-tzuetatik.

Normalizatua al dago ba?

Ez, normalizatzen den eran. Horregatik ez dira de-sagertu.

Baina normalizaziorako erabiltzen diren epeak ea zein diren. Hori aitzaki bezala erabil-tzea...

—«CIESen-
azterketaren arauera
egunkari bakar
batentzat dago lekua
—merkatuan»—

Epeak luzeak dira bai, horregatik ez dugu pentsatzen epe motz batetara subentzioak desagertuko direnik. Urtetan iraungo dute.

Hala ere, hor desproporzio nabarmena dago 'Hemen' eta 'Eguna'k jasotzen dutena eta 'Argia'k jasotzen duenaren artean. Kasik hiru aldiz laguntzagehiago jasotzen dute bi horiek ere astekariak izanda.

Zuek badakizue hori nola sortu zen.

Gaizki.

Bueno gaizki, batzuentzako gaizki...

Hobeto esanda, gaizto.

Ez, gaizto ez.

Bai, oso.

Hor eskeintza zabala egin zen, eskeintza horren arabera lortu nahi genuen egunkariaren tankera hartzen zuten aldizkari batzuk lortzea, esperientzia gisa, eta bestalde batetik, egunkari bezala kioskotan saltzea. Hiru proiektu egon ziren, hiru proiektu egile horiekin harremanetan jarri ginen, edo jarri ziren —ni orduan ez nengoen hemen—, eta azken batetan ARGIArekin egon zen eztabaida hori izan zen: zuek

kioskoetan ez zenutela zabaldu nahi. Hor sortu ziren arazoak, eta hor sortu zen erabakia hartu beharra.

Hori ez da horrela. Guk atera izanez gero, kioskoetan zabalduko genuke.

Nik daukadan informazioaren arabera —esaten dizut ni hemen ez nengoela— hori horrela izan zen.

Informazio hori berriztatu ezazu hori okerra da eta.

Hori publikoki esan izan dugu eta...

Bai, badakigu baina orduan erabili izan zena zera izan zen: deialdian agertzen ziren baldintzen artean zegoela kazetari entrepesa izatea. Eta guk dakigunez ARGIA kazetari entrepresa da, horregatik esaten dizut.

Kazetari kopuru bat, eta beste baldintza batzuk ere bazeuden.

Bai baina horiek betetzen ziren guztiak.

Nik daukadan informazioaren arabera ez.

Banatzailena eta abar ez zen problema hori atera ahal izateko. Orduan zen ez zenutela nahi ARGIAk egitea.

Orduan, hor gehiago ematen zaiela 'Eguna' eta 'Hemen', bai argi dago. Eta beharbada bere produktua ez dela zuena baino garestiago ere, hori onartu daiteke. Baina gure asmotan 'Eguna' eta 'Hemen' astekariak izanda egunkari tankera izatea, eta zuena garbi dago astekari bat dela. Egia da, gaur egunean beharbada zalantzan jarri daitekeela benetan 'Eguna' eta 'Hemen' egunkari tankera horretan sartuta dauden ala ez. Bestaldetik garbi dago, hemendik pixkatera erabaki bat hartu beharko dela ea zer egin horiekin, eta ez litzateke oso egokia izango subentzioak moztea baldintza hori zeharo betetzen ez dutelako, gero, handik hilabete batzutura beste zerbaite martxan jartzeko. 'Inpass' horretan gaude, zer egingo dugun eta nondik nora joko dugun. Eta horren arabera hartuko dira hartu beharreko erabakiak.

—«**Egunkariak ez,
luke funtzionatuko
herri honetan
erakunde publiko
—baten eskuetan»—**

Hor daukazue, urtarritetik gordeta, euskarazko aldizkari eta egunkari hipotetikoen irakurle goazi buruz CIES enpresari enkargatutako azterketaren emaitzak. Hemengo legebiltzarrean iazko aurrekontuetan partida bat sartu genuen, hori dena aztertzeke. Alde batetik, egunkaria nahiko lukeen irakurle goazi dihardu lanak, bestaldetik izaera juridikoaren aldetik nolako izango litzatekeen, publikoa edo elkarte baten eskuetan jarritakoa edo, eta azkenik, bere koste ekonomikoa, finantziabideak eta abar. Lehenengoa eginda dago, hemen daukagu, eta bigarrena eta hirugarrena momentu honetan ari dira aztertzen.

Lehenengo azterketaren emaitzen kopiaren bat emango al diguzu?

Ez, hori kajoi batetan sartuta dago. Urte bukaeran uste dut Legebiltzarrean aurkeztuko dugula, ikusiko

dugu talde politikoen eritzia zein den, eta nondik norra jo behar dugun.

Zer esaten du CIESen azterketak? Ze egunkari nahi du irakurlegoak?

Batetik esaten du, merkatuaren arabera egunkari batentzako lekua dagoela. Bestetik, badirudi egunkari zabala nahi duela jendeak, ez politizatua, ez itxia, ideologia desberdinak sartzen diren zera guztiak.

ARGIA bezalakoa...

Hori ez dugu galdetu baina izan daiteke. Bestalde, irakurleen artean, noski, ideologia askotako jendea dago, eta erantzunen arabera segmentazio bat egin dute, eta zirudien bi muturrak kanpoan geratzen zirela egunkari bat ateraez gero. Hor bazegoela eskubi moderatu bat eta ezker moderatu bat, eta holako egunkari bat hartuez gero ziurtatu zitekeela epe motzera, defizit handiarekin baina, tiradaren arabera hor aipatzen zen 3 mila ale edo ateratzeko, 3 mila, 6 mila eta denborarekin agian 9 milara iristeko holako egunkaria beharko luke. Gero, egunkari horietan agertzen ziren gairik estimatuenak kirolak eta herrietako berriak... izango lirateke. Gero, garbi gelditzen da oso jende gutxi hartuko lukeela hori egunkari bakartzat. Beti izango litzateke erderazko beste egunkari batekin batera hartzeko.

Egunkari publikoa ala pribatua? Zure ustez.

Nire ustez? Pribatua.

Hor ez zator bat Amatiñorekin.

Ez, eritzi ezberdinak atera daitezke. Nik uste dut halako tresna batek erakunde publiko baten eskutik ez duela funtzionatuko herri honetan, geroz eta jende gutxiagok erosiko lukeela. Bizia emateko eta aurrera egiteko, pribatua. Hor okerreina zera da, bat bakarrik ateratzen badugu, zabala eta abar, nola elkartzen dituzun ideologia desberdineko partaideak, baina nire ustez, izanez gero, pribatua.

Horretarako ze formula klase izan daiteke egokia?

Hori da aztertzen ari garena. Hori izan daiteke elkarte berezi bat sortzea edo orain inguru honetan zabiltzatenon artean elkarte zerbait egiteko, eta ea ados etortzen zareten horrelako bat eramaten.

Egunkari bakar baten alde agertzen zara. Zer-gatik ukatu behar zaio euskarari bi egunkari edukitzea?

Ez da ukatzea baizik eta aukera zenbatekoa den, eta irakurlegoa zenbatekoa den.

Hain irakurle gutxi ematen dituzte azterketatan?

Hala ematen da, gu ere harrituta gelditu ginen.

Dena den, gauza bat da, aipatu izan duzun moduan "Arrasate Press" bezalako herrietako prentsa hori bultzatzea baina horrek ez du ken-

tzen nazio mailan, hemen, Euskal Herrian behar dela euskarazko egunkaria.

Euskal Herriak behar du euskarazko egunkaria, bat, edo bi, edo hiru. Bat behintzat, hori euskarari zor zaion zerbait da. Pixkat harrituta ere gelditu ginen jendeak bigarren egunkari bezala hartzen zuela. Uste genuen jendeak lehenengo egunkari bezala edukiko zuela. Beharbada izango da hori ezagutzen ez duelako, orain 'Eguna' eta 'Hemen' bakarrik dituelako. Erreferentzia horrekin, garbi dago aldizkari horiek ez dutela balio lehenengo egunkari moduan, egunkari ez direlako. Beharbada horregatik emango zituzten horrelako erantzunak.

Noizko erabakia?

Beno, Legebiltzarrean aurkeztuko dugu urte honen bukaeran, datorren urterako erabakia. Erabakia jakin gabe zaila da epeak markatzea.

Guzti hori arautzeko prentsaren legea ez al da beharrezkoa izango?

Segur asko, baina ez dugu pentsatuta oraindik.

Beno, espero dugu aukera izango dugula oraingo honetan, egunkarian...

Zabalik egongo da. Zabalik egongo da euskarazko egunkaria egingo bada proiektu horretan parte hartzeko. Ez dut uste bati emango diogunik, baizik eta saiatu beharko dugu elkarte hori nola edo hala, eta hori badakigu oso zaila da, eta horregatik ere beharbada beste itenbide batzuk hartu beharko ditugu. Momentu honetan benetan zaila da; egunkari bat denak elkarte eta aurrera eramateko.

—«‘Hemen’ eta
‘Eguna’ri subentzio
gehiago ematen zaie
eta beharbada
produktua ez da
ARGIA bezain
—garestia»—

TXT

Komikia

ARGIA

163

Denborapasa

HITZ GEZIDUNAK

ANDREGAIA HERRITARREN OIHUA	↓	JATOR NEUKAKE	↓	BIZK. SESIOLARI LARRE SAGUA	↓	SAIAKERA 499	↓	GIPUZKOAKO AUTOETAN DESERTUKO URTEGIAK	↓	ARALARKO HAITZAK LAPUR	↓
→		↓		↓		↓		↓		↓	
KEMENA ARRAINEN AZALA	→								BIGARREN PERTSONA ERGEL	→	
→						GERUZA GARAI	→		↓		
EDARI MEXIKARRA EGILE ATZIZKIA						↓	TREBE KONTSONANTEA	→			
		ITSAS OSKOLDUNA BAZTER	→				↓				
GERMANIOA BIZK. ALEA	→	↓	ATZIZKI TXIKIGARRIA BARAZKI MOTA	→			KONTSONANTE ERREPIKATUA BIKOA	→		POTASIOA APARKATZE ZERGA	→
→			↓			BOROA KONTSONANTE BIKOITZA	→ ↓	ALDEI LEHENENGO BIAK	→	↓	MUSIKA NOTA
IRATZARRIA BIZK. GEZA	→					↓		↓	ALUMINIOA IODOA	→	↓
→				ZORABIOA, NAHASMENDUA	→						

LETRA BATUKETA

Batuketa honetako letra bakoitzari zenbaki bat dagokio. Zein da batuketa honetako letra bakoitzaren balioa? Zergatik? Ondoko koadro honetan duzun zenbaki bakoitzaren azpian, ipin ezazu zure ustez hauetako bakoitzari dagokion letra. Zenbaki bati letrarik ez dagokionean • ikurra ipin iezaiozu. Koadroko zenbaki baten azpian letra bat azaltzen bada, har ezazu aurrez ematen dizugun laguntza bezala.

BAT
+
BAT=
HIRU

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	T			A					

EZETZ ASMA

1.- TUTERAK 1986KO ERROLDAREN ARABERA ZITUEN 24.983 BIZTANLETATIK ZENBATEK AITOR-TU ZUEN BERE BURUA EUSKALDUN OSOTZAT.

- a) 560k
- b) Inork ez
- c) 169k
- d) 87k

2.- BERMEOKO ITXAS GANE FUTBOL ZELAIAREN INAUGURAZIOAN ZENBAT GOL SARTU ZIZKION ATHLETICEK BERMEORI.

- a) 1
- b) 5
- c) 8
- d) 12

3.- 1987. URTEAN ZENBAT EGUNETAN EGIN ZUEN ELURRA ARANTZAZUN.

- a) 6
- b) Egunero
- c) 35
- d) 67

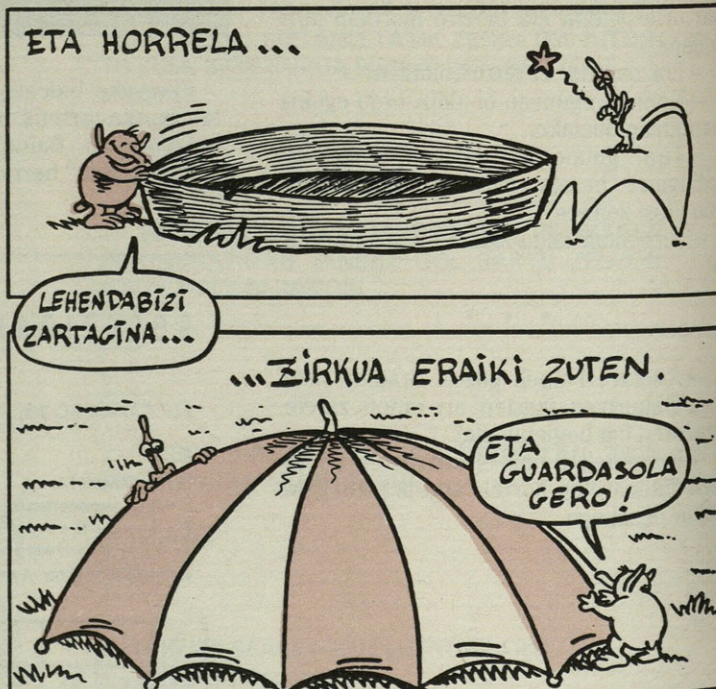
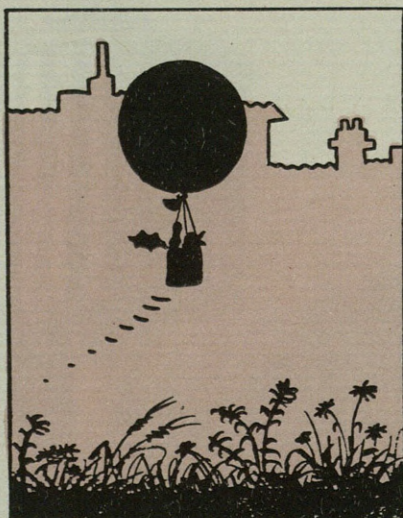
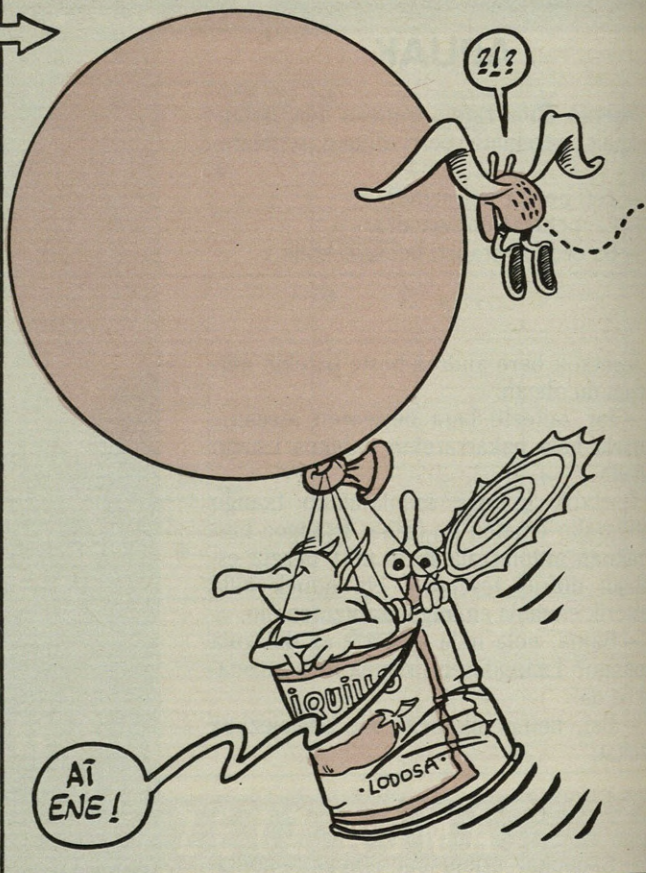
4.- NOR DA SEASKA-KO LEHENDAKARIA.

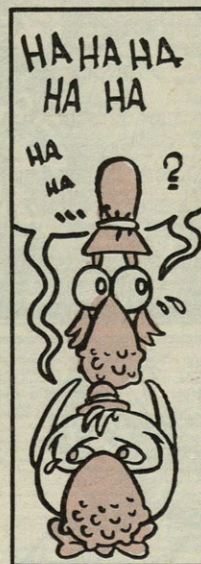
- a) Jean Louis Davant
- b) Patxi Noblia
- c) Jean Louis Maitia
- d) Ramuntxo Camblong

*	E	*	G	*	A	*	S	*	S	*	M
A	M	N	I	S	T	I	A	O	S	O	A
E	Z	A	S	A	R	D	I	A	*	N	I
*	E	K	A	T	A	*	O	S	K	O	L
*	T	E	K	I	L	A	*	I	A	I	O
L	E	*	O	T	A	R	R	A	I	N	A
G	A	R	A	U	A	*	B	*	U	T	*
*	I	T	Z	A	R	R	I	A	*	O	A
A	Z	A	*	I	R	R	A	B	I	O	A

☆ XALINKO & ZIRKUA ☆

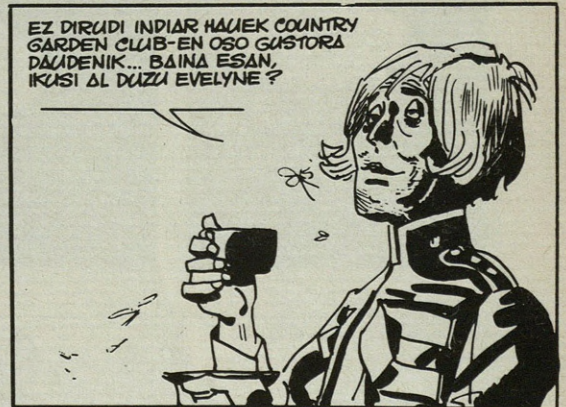
AGISKO 89

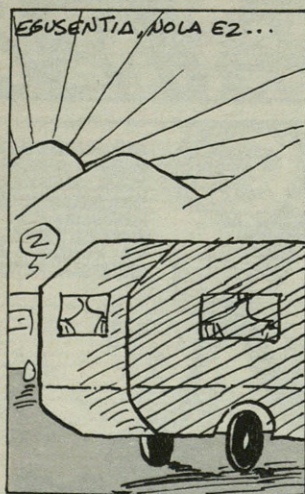

Amets galduen aintzira

Mutrikuar eta debar bat surf oholen artisaugintzan

BASERRITIK ITSASORA IRRISTADA BATEAN

**Galdonamendiko
Leizarren baserrian,
behiak surfean dabilta
ia ia, ikuilu ondo batean
surf oholak egiteko
lantegitxo dutenetik
Aitor mutrikuek eta
Julen debarrak.
Autodidaktak, artisauak
eta artistak gainera;
oraingoz hobby moduan,
baina nork esan
aurrerantzean lanbide
bihurtuko ez denik?**

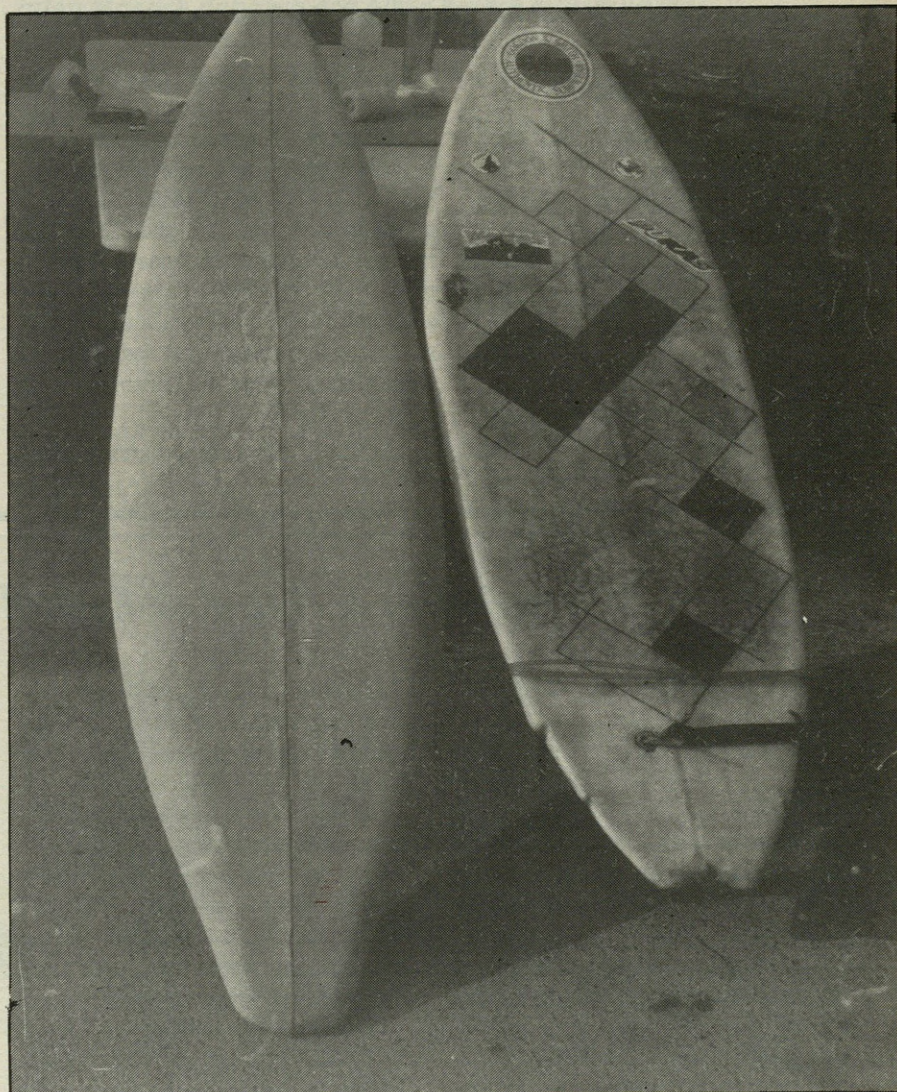
Ez da oso gauza normala Mutrikuko kaian wind surfeko tablak ikustea, baina are gutxiago, inongo irakaslerik izan gabe, hain modan dagoen surfeko tablak egitea. Mutrikuko txalupa artean topatu genituen, eta Galdonamendiraino igo ginen kuriositateak eraginda.

ARGIA.— Nola ulertu daiteke surf tablen lantegitxo bat, hemen Galdonako Leizarren baserrian?

A. AGIRRE.— Baserriarena kasualitate bat besterik ez da; lokal bat behar genuen eta hemen tokia zegoenez...

**A.— Baina zuek esnetara dedikatzen zarete; nola konpajinatzen dira behiak surfa-
rekin?**

A. AGIRRE.— Tira, ni baserrian udan bakarrik aritzen naiz, eta tarteka soilik, beraz, surf tablena oraingoz hobby bat baizik ez denez, beti aurkitzen da txokoren bat.

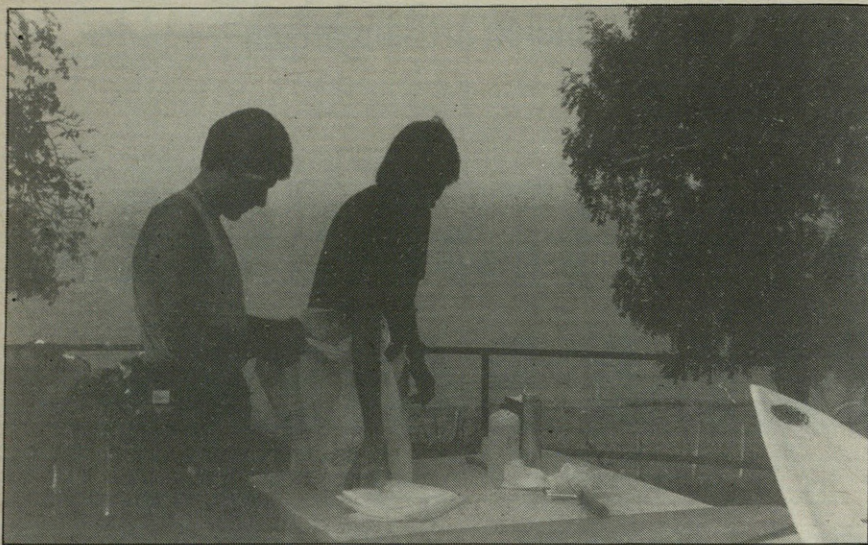

A.— Ea, has gaitzen hasieratik, noiz eta zerk eraginda hasi zineten honetan?

J. MASACH.— Istorioa duela urte pare bat hasi zen. Nik, aurrez windsurfeko ikastaro bat egin nuen Madrilan eta bertan izan nuen tablekin lehen kontaktoa. Tablen konponketari bu-

ruz zertxobait kontatu ziguten eta materialeak ezagutzeko irrika sartu zitzaidan.

Bestetik, nire anai gazteenak surf egin nahi zuen hemen Deban, baina noski, dirurik ez surf ohol bat erosteko. Egoera horren aurrean, eta pentsatuz surfa windsurfaren antzekoa ze-

Eskuz eginiko lehen surf tablak 15 egunetako lana eskatu zuen.

la, nire lehendabiziko ohola egitera animatu nintzen.

A.— Nola hasten da pertsona bat ezerezetik surf ohol bat egiten?

J. MASACH.— Ongi diozu bai, ezerezetik. Nik ordurarte ezagutzen nuen gauza bakarra materiala zen, lehen esan dizudan bezala, windsurfean gauza asko hausten direnez, txapuzaren bat edo beste egiten laguntzen aritua bait nintzen. Piska bat orientatzeko, surfeko aldizkariak erosten hasi nintzen eta lagun baten ohol bat eredutzat hartuta, lanari ekin nion.

A.— Esplikaiezaguzu piska bat prozesua.

J. MASACH.— Funtsean, surf oholak egiteko bi metodo edo prozesu erabiltzen dira: bata, sandwich era edo eskuz eginikoa eta bestea, produkziokoa edo seriean egin. Noski, bigarren modua merkeagoa da baina ez zegoen nire esku; nire posibilitate bakarra eskuz egitea zen, eta hala egin ere. Ez nuen erremintarik, ez makinarik, eta noski, gero hori nabaria da lehendabizi egin nuen ohol hartan, baina tira, lehenengoa izanik...

Lehendabizi «foam» edo «poliuretano expan-

Lehendabizi «foam» plaka bat behar duzu; hori ohola izango denaren neurrira moztu eta ondoren ardatz bat ezarri. Gero lijatu eta forma egokia eman, pintatu eta fibraz estali.

dido» plaka bat behar duzu; hori ohola izango denaren neurrira moztu ondoren arima bat edo ardatz bat ezarri behar zaio erdian sendotasuna emateko; ondoren guztia ondo lijatu eta forma egokia eman. Behin hori eginez gero, pintatzea da hurrengo pausua eta azkenik fibra ezartzea.

A.— Nondik lortu zenuen materiala?

J. MASACH.— Diru askorik ez nuenez, batetik eta besteak emandako hondarrez baliatu nintzen. Pintura bera ere, etxean nuen pintura zuri pote bat erabili nuen; erosi nuen bakarra, gaina piska bat alaitzeko koloredun pintura izan zen.

Estraineiko surf taulak Euskal Herrian

Artisau lantegitxo hauen historia bitxia bada ere, ezin ahanitziko dugu Euskal Herrian, surfaren jaiotza Miarritzek ezagutu zuela lehendabizi, mende honetako 60. hamarkadan. Georges Hennebutte eskultore, pintore eta asmatzaileak, neumatikoz egin zuen 1958. urtean surfeko lehen ohola. Urte haietan ekin zioten Rott eta Barland-ek baita ere surf oholak egiteari, baina hauek, oholak seriean egiteko lehen lantegitxo irekitzera ausartu ziren. 60ko hamarkadan, 15 ohola egiten zituzten urtean; gaurregun, 1.000 inguru egiten dituzte. Eta lehen surf ohola neumatikoz egin bazen, bigarrena, pisua arindu nahian, egurrez egin zuten; hilabete kosta omen zitzaion Hennebutte asmatzaileari bigarren ohol hau egitea.

Zalantzarik gabe, esnatzen eta pizten ari zen surf zaletasunaren lekuko dira Miarritzeko aitzindari hauek. Eta guzti hau, 1957. urtean, australiar bat, Ernest Hemingway-en filma batetarako surf egitera Miarritzera etorri zenaren ondorioz hasi zen.

Urte batzu beranduago, 1965. urtean, Jo Moraiz-ek, lehendabiziko surf denda ireki zuen; haserako 7 urteetan galerak baizik ez zituen izan. Zoritxarrez, garai haietan surfa ez zen surfistena, dirudunena baizik.

Surfaren haserako iratzartze apal honek, ordea, abiada bizia hartu du azken urteotan. 1984. urtean, Donibane Lohitzunen, 150 langile dituen australiar multinazional batek, lantegi bat ireki zuen. Txurroak bailiran egiten dituzte surf oholak. Historiara pasa dira jadanik 1965. urtean, Miarritze eta Hossegor, bien artean biltzen ziren hogeitamarren bat

surfista bakan haiek; gaur, sarritan txanda eskatu behar da olatua harrapatzeko.

Hilabeteoro argitaratzen den «Surf Session» aldizkariak ere 40000 ale saltzen ditu inguru horietan. Hazkundera izugarria da benetan!

Dena den, gaurregungo merkatuan handi eta txikiek dute tokia, eta beti ere, handi izateko, txiki izateetik pasa behar!

Foam puska bat, egurra, fibra, poliesterrea, pintura, zerra eta lija bat... horrelaxe aritzen ziren garai bateko artisauak. Oraingoak artisauak eta artistak.

Julen Masach, debarra da eta INEF-eko azken kurtsoa egiten ari da Madrilen. Aitor Agirre, mutrikuarra da eta INEF egiteko ahaleginetan dabil. Kirola eta eskulana aitzaki, hobby dotorea maitzaki. Animo lagunak!

A.— Guzti hori zuk zeuk bakarrik egin zenuen?

J. MASACH.— Bai, eta kostata gainera. 15 egun pasa nituen jo eta ke tabla egiten, hanka sartze ederrak eginez gainera. Hanka sartuz ikasten omen da askotan...

Hala ere, argi zegoen nik bakarrik ezin nuela jarraitu eta lagun egokiarekin topo egin nuen, Aitor txapuzero bikaina baita.

A.— Orduan, zu Julen teoriko-tekniko bezala utziko zaitugu, eta zu Aitor, praktikoko bezala, ala?

A. AGIRRE.— Bai, horrelako zerbait. Eta nitaz gainera, nere anaiak ere esku bat bota digu. Hemen baserrian beti aritu izan gara hau eta hura konpontzen, txapuzak egiten. Azken batetan jartzea da gauza, eta ideia piska bat edukitzea.

A.— Bigarren tablaren diseinua edo forma ematea, Xabier zure anaiak egin du, eta ez omen daki surfean ibiltzen...

A. AGIRRE.— Ez, eta neronek ere ez, baina horrek ez du zerikusirik, hau, azken batetan, esku lan bat da. Behin traktorearen kapota izorratu zitzaigun eta fibraz konpondu genuen; gero, erabat bi pusketan hautsia zegoen piragua bat erregalatu zidaten eta erabiltzeko moduan konpondu nuen... gainera, hemen erreminta eta tresna ugari dugu eta horrek ere asko errazten digu lana.

A.— Zenbateko kostua du honelako ohol bat egiteak?

A. AGIRRE.— Dirutan hamar bat mila pezeta kostatu zaigu materiala, eta denboraz lau egunetako lana. Honela ikusita garestia badi-rudi ere, pentsatuz dendetan 60.000 pezetatan saltzen direla...

Julen Masach debarra eta Aitor Agirre mutrikuarra

Nire anaia gazteenak surf egin nahi zuen hemen, Deban; baina noski, surf ohol bat erosteko dirurik ezean, ni animatu nintzen ohola egitera.

A.— Serioski lanean hasteko edo jarraitzeko asmorik baduzue?

J. MASACH.— Bai, negu honetan serioxeago lanean hasteko asmoa dugu, dena den, oraingoz hobby gisa.

A.— Etorkizunik ba al du lanbide honetik? Ba al da Euskal Herrian beste surf ohol egilerik?

J. MASACH.— Oraingoz gure asmoa partikularrei saltzea da soilik. Gainera, lantegi modura aritzeko lizentzia fiskala beharko genuke eta konpetentzia ere handia litzateke merkatuko marka komertzialekin. Errenterian, «Pukas» etxeak australiar batzuk ekarri ditu oholak egitera, munduko hoberenetakoak omen dira. Gero, «Essus» eta «Aloha» etxeek ere zerbait egiten dute Zarautzen; guzti horiek gainera, marka komertzial bat dute atzetik, profesionalak dira.

A.— Haiek profesionalak eta zuek artisauak eta autodidaktak?

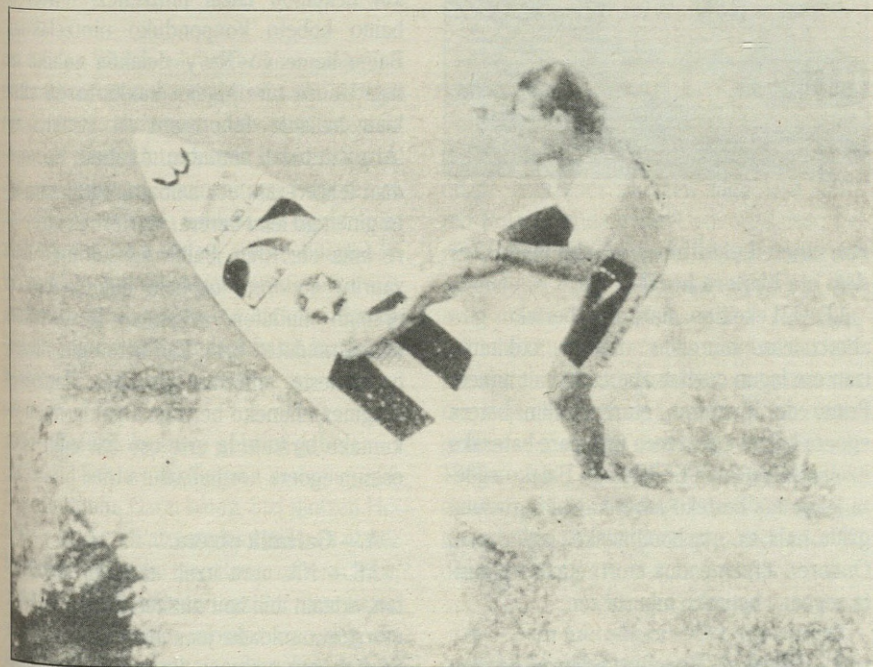
A. AGIRRE.— Beno, horrelako zerbait, txapuzeroak esango nuke nik.

A.— Eta zergatik ez zarete dedikatzen konponketetara?

A. AGIRRE.— Bai, hori ideia bikaina izan daiteke eta buruan dabilkigu baita ere. Orain praktikan jarri behar...

A.— Artisauak izateaz aparte, tabla gainean ere artista zarenez, txapelketetan parte hartzen ahal duzu?

J. MASACH.— Ez, oso garestia da; edozein txapelketetan parte hartzeko hogeitabat mila pezeta ordaindu behar da. Guztia marka komertzialen esku dago.

Eskuz eginiko tablekin ere, olatu ederrak har daitezke.

Ameriketara joan nintzen xentimorik gabe (3)

JOE EIGUREN, EE.BB.etan EUSKARAREN ARTZAIN

**Artzain, soldadu
aliatuekin, interpretari,
alkate, lan arduradun,
euskarazko irakasle,
idazle, autobiografo...
zer gehiago eska dakioke
euskaldunen kontzientzia
eta nortasunaren
defentsa etengabeki
ihardun duen 'amerikar'
bati?**

Joek makina bat klase emanak zitu-
tuen Boisen, Hego Euskal Herri-
an hizkuntzaren aldeko lanak
hasi zirenerako. Sabelean izanda-
ko ebakuntza batetik irten berria zela erre-
zibitu ginduen Boiseko bere etxean.

ARGIA.— Zu ere, asko bezalaxe, ar-
tzantzan aritzea etorri zinen. Nola lite-
ke, Lekeitiotik etorri bazinen?

JOE EIGUREN.— Argitu nahi nuke, hasi
baino lehenago, ni EEBBetako Oregon esta-
tuko Jordan Valley izeneko hirian jaio nin-
tzela. Mende honetako hamabosgarren ur-
tean jaio nintzen eta urtebete nuela, 16an
alegia, eraman ninduten nire gurasoek,
amaren osasun kaxkarra zela eta, euren
sorterria zen Lekeitio ingurura.

A.— Horren arabera, hiritar amerika-

**rra zinen Lekeition bizi zinelarik. Zer
dela eta itzulera hori?**

J.E.— Lekeition hazi eta bertako giro
abertzalean murgildu nintzen txikitatik;
izan ere lagun guztiak abertzale bait nituen.
Primo de Riveraren etorrerarekin batera
egoera belztu egin zenez urte pare baterako
itzuli nintzen 34an EEBBetara. Bateko egoe-
ra larria eta besteko amerikar hiritartasuna
galdu nahi ez, eta honuntzakoa egin nuen.
Ondoren altxamendua etorri eta aurreikusit-
a zegoena betirako bihurtu zen.

A.— Euskal Herriko egoera horren
ondo ezagutu, eta nolabait esateko, bizi-

tua, ez al zenuen frankotarren aurka
gerlara etortzeko tentaldirik izan?

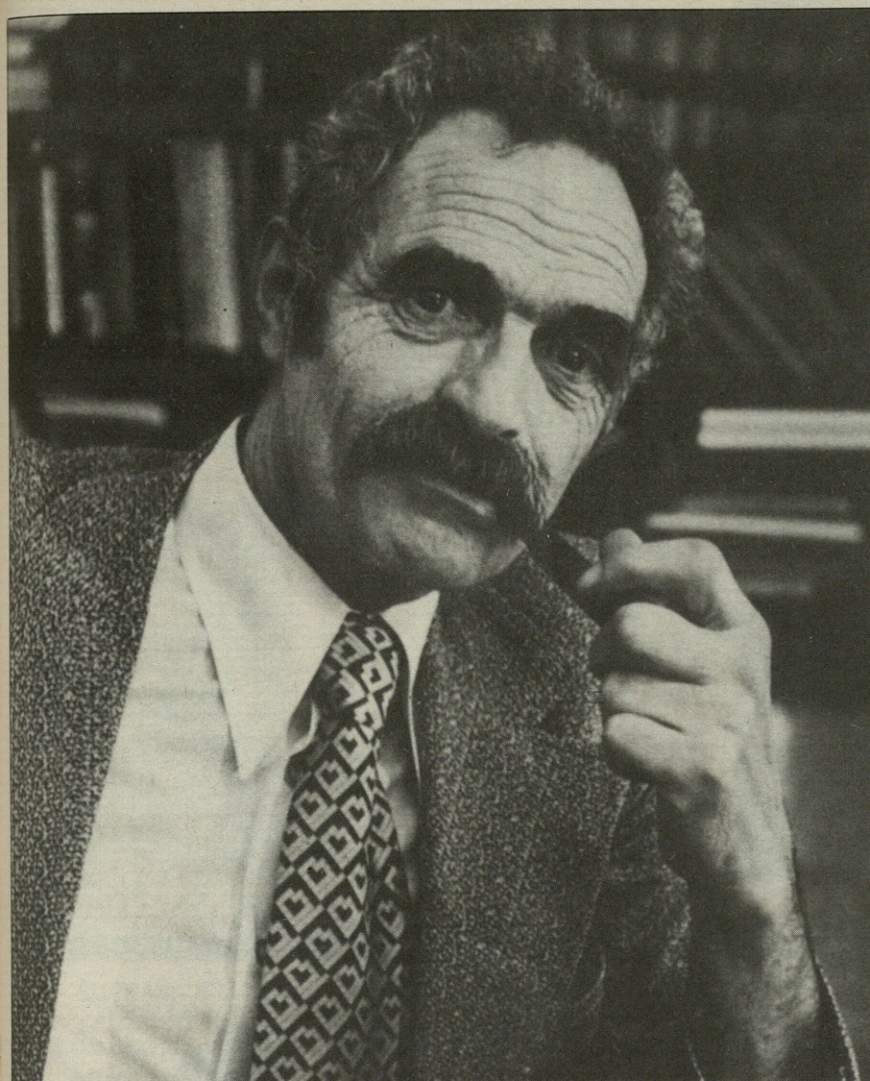
J.E.— Tentaldi eta grinarik bai, dirurik ez
ordea. Pena handiz geratu behar izan nuen
hemen, gaztaroen konpartitutako lagunak,
hizkuntza eta aberriaren defentsan parte
hartu barik. Espaniar gerla zibilean ez baina
Munduko Bigarrenengoan, berriz, izan nin-
tzen European amerikar armadarekin.

A.— Derrigorrez ala zuk zerrorek na-
hi zenuelarik?

J.E.— Sei urte neramatzan artzai, ez nuen
bat bera ere gehiago segitu nahi; hortaz, bo-
luntario aurkeztu nintzen itsasoan ihardute-
ko; Lekeition hazia nintzenez, lehorrean
baino hobeto konponduko nintzelakoan.
Baino hemengo 'Navy' delakoa nahiko eli-
tista izanik, nire ingeles kaxkarraren aitzak-
iaz baliatuz lehorrean ari izaten zen
'Army'ra bidali ninduten. Aliatuak Norman-
dian lehorreratu eta hamairu egunetara iri-
tsi ginen gu leku berera. Morteroak ziren ni-
re lana eta Rhin ibaitik sei kilometrotara
zauritu ondoren, ospitale batetik bestera
eraman ninduten, azkenean Bostonekora
ekarri ninduten arte. Lau urte egin nituen,
bataz beste, amerikar armadan. Zauriaren
eraginez ehuneko berrogeia galdu nuen es-
kumako birikan. Ia urte oso bat egin nuen
osasun egoera normalizatura iritsi bitartean.

A.— Gerlatik etxera...

J.E.— Nik nora itzuli ez nuen Amerike-
tan, artzain ibili bait nintzen Euskal Herri-
tik etorri eta soldadu joan bitartean. Gerlatik
buelatu eta gurasoen etxean bizi zen emaz-
tea, eta ni European nintzen bitartean jaio

Lekeition hazi eta bertako giro abertzalean murgildu zen txikitatik Joe Eiguren.

zen semea nituen zai; etxerik ez alabaina. Lanerako moduan jarri nintzenean Joe Eguiguren Mexikotik zetozen laborari eta enpresaren arteko interpretari lana eskaini zidan eta horretan eman nituen hogeitahiru urte. Gaztelera ondo nekiela eta etorkin mexikarrak eta enpresaren arteko bitartekari ibili nintzen, baina makinariaren etorrerarekin batera lana gutxitu eta Idahoko Estaturako Lan Sailean ibili nintzen beste bizpahiru urtetan.

A.— Batetik bestera gelditu gabe...

J.E.— Saltsa guztietan sartzen nintzen/ninduten. Garai batez, bizi nintzen Homedale hiriko alkate ere izan nintzen eta ez banintzen estatuko senatore izatera iritsi, ezetzari astoak bereari eusten dion baino setakorrago helduko niolako izan zen. Ez nintzen gizon ikasia, baina demokratek hala ere tema batean.

A.— Eta noiz hasi zinen euskarazko klaseak ematen?

J.E.— Behin, alabeharrak hala nahi izanda, 'Euzko Deya'ren ale bat jaso nuen, Ogoñozpe goitizenez sinatzen zuen Jose Antonio Ruiz de Alda zelarik editorea. Nik, berau, Euskal Herrian gerla zibilaren aurreko mitinetatik ezagutzen nuen. Aldizkari horrek oster, abertzaletasunaren sentimendua berpiztu zidan eta neronek ere zer edo zer egitea erabaki nuen. Bazen garai hartan, Boise hirian, Iparramerika guztian fama gehien zuen euskal dantza taldea: 'Oinkari'. 1963an hasi nintzen 57 ikasleri klaseak ematen, astean behineko maiztasunez eta bizi nintzen hiritik Boisera ordubeteko bi-dea nuelarik.

A.— Zein metodo erabiltzen zenuen?

J.E.— Abade irlandar batek Antonio Zamarrapak argitaratutako gramatika bat aur-

kitu zuen bere etxean eta horrekin hasi nintzen. Geroago, Mexikon bizi zen Azuari eskatzen nizkion gramatikak eta honez gain Buenos Airesen bizi zen Pedro Maria de Irujok ere (Manuel zenaren anaia) bidaltzen zizkidan metodoa hobetzen lagunduko zidaten liburuak.

A.— Eta zertan da zu zerronek argitaratu zenuen metodoa?

J.E.— Nik eskutan gramatika izan arren, ingeles hiztunei begira pantsatutako metodoa asmatu beharra zegoen. 1966an argitaratu nuen lehenengo aldiz eta bi diska eta liburuskak batez osatu nuen. Disketan ahozke-ra zaindu nahi nuen, hiztegia eta esaldirik arruntenak eskainiz. Edizio honek izandako arrakasta ikusiz, bigarrenengoan, hau Idahoko Estatuaren laguntzaz, disken ordez kasetak erabili nituen.

A.— Ez da hor amaitzen zure liburu produkzioa..?

J.E.— Klaseetan ari nintzela, gure historiari ezer gutxi genekiela jabetu nintzen eta gai horri heldu nion, bertan bizi ziren euskaldunen kultur maila jasotzeko asmoz. Honen haritik, 1974ean Boiseko unibertsitateak bidaltza Oinatin izan nintzen hemendik joandako amerikarrei euskara eta historia erakutsiz. Horretarako liburu pareia idatzi nuen: 'Euskaldunen historia gronologikoa' eta Lauaxetari dedikatu nion 'Euskaldunen partaidetza Espainiako Gerra Zibilean', biak, jakina, ingelesez. Eta oraingoz idatzi dudana azkenekoa autobiografikoa litzateke. 'Kashpar' izenburuz iaz argia ikusi zuena.

A.— Zergatik biografia horren gazte-rik?

J.E.— Euskal Artzainaren irudia desmitifikatu nahi nuelako. Nire bizitza mugitu eta intentsoan oinarrituta euskaldunak artzai baino zerbait gehiago ere izan gaitezkeela erakutsi nahi izan diot ameriketar arruntari. Artzantzarako jaiok ginen eritzi zabaldua aldatzeko.

Joe beraren esistentziari ezer jakin aurretik, ikusia nuen nik Boiseko liburutegia zentralerako erakuslehiotara 'Kashpar' izenburuko libururik. Zeinek pentsa euskaldunak buruzkoa, handik hamabost egunetara topatuko nuen pertsonak idatzia zenik!!

Joe Eigurenarekin buruturiko elkarrizketa honen ostean, 'Boiseko euskal museo-jate-txea' gaia izango da datorren astean jorratuko duguna.

FRANKIE TAI

**kirolzaleen
zerbitzutan**

miner

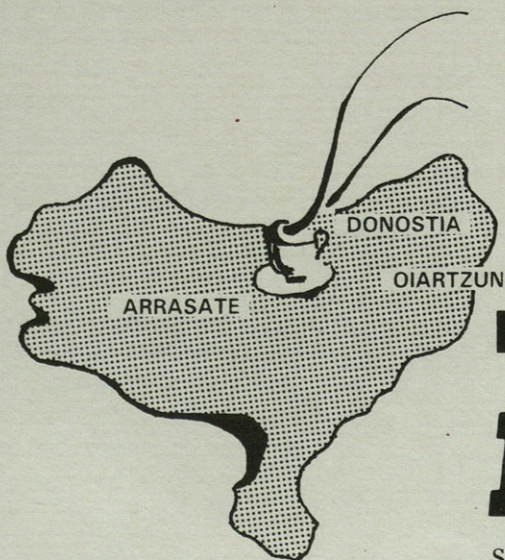
donostia

☎ 271050 eta 270447

ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI, 4 - 20004 DONOSTIA - Telf. 42 06 24

Zure etxeko kafea.
Zaporea, lurrina,... bereziena...
kolombiarra ehunetik ehun.
Kolombiako kafearen agiria duen
Euskal Herriko etxe bakarra.

LA CASA DEL CAFE

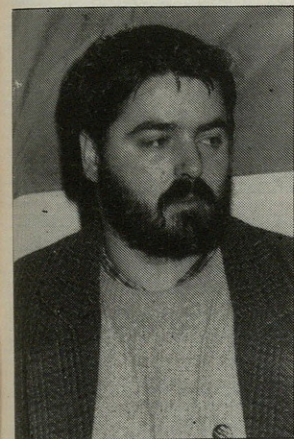
San Martzial, 19. DONOSTIA Tel: 42 45 12—35 49 14

Erranak erran

«KE ARTEKO EGUNAK»,
KRITIKA ONAK

“Filme diskursiboa da funtsean, sendar handiko elkar hizketez landua, baina hala eta guztiz, ez du imajinaren konposaketa aldebat uzten, ez eta apunte poetikoa ere, ezinbestekoa berau hitz justu eta prezisoaren azpimarratzeko.

Mikel Insausti.
(«Egin», 89-9-21).

EUSKARA ARAUDIA
AUZITAN JARRIAK

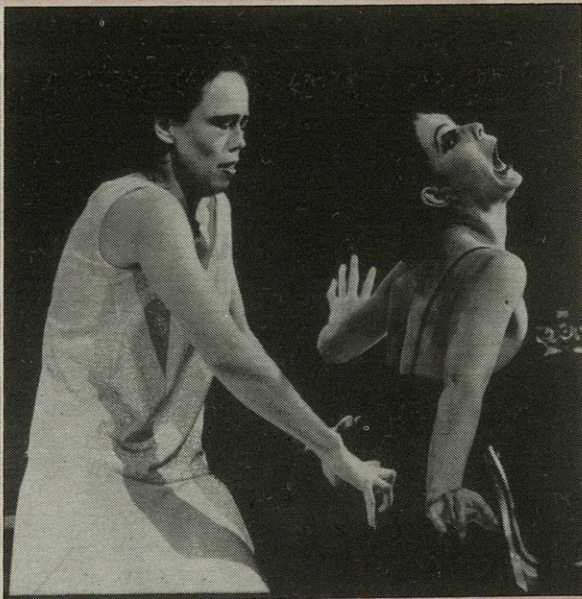
“Donostian [urrian] Hizkuntz Politikarako Idazkaritza Nagusiak antolatutako «Euskaren Lege Araubidea»ri buruzko iharundaldien funtzioa, (...) gaurko marko juridiko politikoak hizkuntz arazoa konpontzeko duen gaitasun eza kobertura zientifikoa izkutatzea da.

Josena Alvarez.
(«Hemen», 89-9-22).

BEREZKO DANTZA
ETA ESKOLATUA

“Egikera, lehen berezko dantza zen eta orain eskolatua da, alde handia dago. Berezkoak beste grazia du. (...) Askok pentsatzen du hanka altxatzea baka-rik dela dantza egitea. Dantza-riak, lurrean asko markatu behar du, punteatu egin behar da. (...) Tamalgarria da dantzariak hain gazterik dantza egiteari uztea.

Alejandro Aldekoa.
(«Eguna», 89-9-21).

21 EGUNETAN BARRENAKO EGITARAU LUZEA

GASTEIZKO ANTZERKI JAIALDIAN
EUSKAL TALDEEN AUSENTZIA

Antzerkialdirik luzeena gertatuko da Gasteizko Nazioarteko Jaialdiaren 14. edizioa. Iragan den larunbatean zabaldu zen oihala eta urriaren 13a bitartean iraungo du hala kasik eguneroko taularaketez, azken urteotan antzera, aurtengoak ere oso goi mailako egitaraua eskaintzen duela, kale antzerkitik hasi eta kabareterainoko emanaldiez.

Britainia Handia, Sobiet Batasuna, Bulgaria, Japan eta Estatu espainol eta frantseseko taldeak ailegatzen ari dira egunotan, baina egitarauaren barnean euskal antzerkiak ezer aurkeztuko ez, nahiz eta Ttanttaka hernaniarrak «Flaminio» egingo duen, eta «Durango un sueño, 1439» berriz Geroa-k.

Obra gomendagarrien artean: Phoenix Contemporary Theatre britanikoena, Theatre de la Mie Pain frantsesena, Studio Pantomime bulagiarrena eta Compañia La Funcionaria-rena.

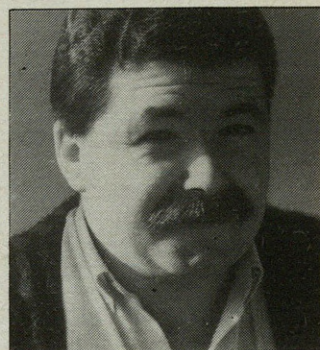
■ IPESen antolakuntzapean euskal kulturari buruzko mintzaldi egitarau zabala hasi zen Bilbon irailaren 25ean, Donostian ere jarraipenik izanen duela urriaren 5a bitartean. Antzerkia, musika, komunikabideak eta beste zenbait gairi buruzko eztabaidarako mami interesgarri frango agertzen ari da. Mahai-inguruen laburpenik egingo dugu datozen asteetan.

■ EKB erakundea herrietako euskararen normalkuntzarako sarea egituratzen saiatzen ari delarik, Durangon mintegi erabakior bat burutu zen irailaren 23an. Bertan, egungo egoeraren azterketa egiteaz gainera, «Herri mailako euskararen aldeko iharundaren planifikazioa» jorratu zen, kaleratu ohi diren kanpainen ardatzak koordinatu asmoz.

Txutxumutxuka

«TXANBELA»K AZAROAN
HIRUGARREN DISKOA

□ IZ etxean burutu berri dute «Txanbela»koek beren hirugarren diskoaren grabaketa, ha- maika kantuz osatua, horietarik bana Mikel Arrastiari eta Jose Alfonso portugaldarrari eskainiak. Azaroaren amaiera aldean ager- tuko da, «Eltzegor» taldearen ko- laborazio batez eta Jon Sara- sua eta Jon Lopategiren zenbait hitzez.

KOLDO IZAGIRREK
POESIA LIBURUA PREST

□ «Balizko erroten erresuma» du izenburu Koldo Izagirrek Susa agitaldarekin aste pare bat ba- rru kaleratuko duen liburuak. Urteotan barrena gorpuztutako lirikari gailur emango bide dion lan mardul bezain kontunden- teaz dator bere luma. Euskal poesigintzan mugarri bilakatuko den liburu hau aurtengo prezia- tuenetarikoa gertatuko da zalan- tzarik gabe.

«OSKORRI»REN KANTUAK
HITZ ETA PARTITUREZ

□ Aspaldiko asmo zirenak Du- rangoko Azokarako gauzatuko ditu «Oskorri» taldeak: 120 bat kantuz hornitutako liburuak, hitz eta partiturez. Elkar argitale- txeak plazaratuko du, nahiz eta proiektu honekin duda asko izan dituen hasiera batetik. Haatik, badirudi musikari lotutako bildu- ma sail berri bat zabalduko dute- la gisa honetan. Gustatu zaigu ideia.

GORKA ARRESE

EGUN KALE ANTZERKIA EGITEN DIHARDU TALDEAK,
AMATEUR MAILATIK PROFESIONALIZATZE BIDEAN

«Hika», ikuslegoari zuzenki hika ari zaion antzerkia

Usurbilera hurbildu ginen, Hika antzerki taldea bertaratu egin bait da, Joseba eta Agurtzane jokalariekin solasaldi bat izateko asmoz. Taldearen egoeraz, Antzertiz, proiektuez eta animoaz mintzatu ginen, gerizpean eserita itzelezko beroari aurre egin nahian.

Grabagailuko botoia sakatu eta lehen galdera bota ahala, erantzunak etengabea eta txandaka botatzen dituzte, gaiak bata bestearekin lotuz. Oraintsu Usurbilen, udaletxearen eskutik lortu dute entsaiatzeko lokala, «honen ordeztailerrak, antzerki heziketa...eskaini ditzazkegu. Herriarekin erlazioan, halako dinamika bat sortu nahi dugu. Herri bateko antzerki taldea izateak nortasun bat ematen dizu; espero dugu urte bete barru Usurbilgo antzerki talde modura eratzea, ze orain Donostia-ko talde bat bait gara, eta hori nahiko inpersonala egiten zaigu». Donostian sorturiko taldea dugu, Antzerti eskolan ikasiriko jokalariai hain zuzen. Josebak dio, «losa baten antzera daramagu; gogoaz dugu gure taldearen izena horretatik bantatzeko». Antzertik izan dituen eta oraindik dituen arazoak eta tirabirak direla eta, «ez dago batere argi zer den Antzerti; plangintzak aldatzen dituzte, aktore profesionalak Antzertiren aurka azaltzen dira, eta zu erdian harrapatzen zaituzte eta presioak dituzu al-

de guztietatik. Argi dago antzerki eskola bat beharrezkoa dela, bai eta dagoenarekin amaitu eta benetako plangintza batekin hasi behar dela, baina ez politikoei egin; hauek antzerki politikaz ez du-

te piperrik ulertzen. Pertsona konpetenteak behar dira» diosku Agurtzanek. Beraien esperientzia greba ondoren izan dela diote, «zerbait lortu nahi ez kero presioak egin behar».

Antzertin, greba medio, muntaia lortu

«Antzertin ikasten ari ginela, azken urtean proiektu bat egin genuen, hiru muntaia nahi ginituela adieraziz, zein motatakoak eta zein zuzendariekin. Eta esan genuen hor egongo gara gogor eta grebara irten ginen. Ondorioz Jorge Amic zuzendari madrildarra etorri eta lehen muntaia prestatzen hasi ginen. Testu batean oinarrituz, taldeko sormen lana eginez atera zen, «Alpargatak euria ari duenean» antzeslana, Antzertiko tailer lan gisa». Lana estreinatatu baino hamabost egun lehenago greban zeunden, zuzendariak kontraturik ez eta eurek plangintzarik ere ez zutelako. Gainera ofizialki Antzerti ez zegoen hasita, «eta gu han erdian». Ofizioa jendea deitu eta estreinatuta zuten; «ondo hartua izan zen». Iadanik taldea osatua zegoen eta lan egiteko gogo handiz eta Jorge Amic-ek animaturik Hika sortzen da. «Eta ohea egin gabe»

kale antzerkia izango zen beren lehen muntaia, kale antzerkia. Maiatz hasieran estreinatzen da Hika. Azken muntaia

«Kaleak gehiago ematea eskatzen du, ez bait duzu antzokiaren babesik; eta jendearekin zuzenean, konfliktorik ukan dezakezu»

ere kale antzerkia da, Iñaki Landak zuzendua eta mugimenduaren teatroa lez definitua. «Guk geuk frontoitara ego kitu dugu, ze hemen gehien bat antzerkia frontoietan egiten bait da», botatzen du Agurtzanek.

Zuzeneko antzerkia, kale antzerkia

Hiru antzeslan hauek erderaz nahiz euskaraz jokatzen dituzte; hasierako bietan zuzendaria madrildarra zelako. Taldean zortzi izanik, denak dira euskaldun eta euskaraz hobe kiago moldatzen omen eta obrak itzuli egin dituzte. «Emitza politagoa da euskaraz, lehen antzeslanean behintzat», aipatzen du Josebak. «Posibilitate askoz gehiago ikusi ditugu euskalki desberdinak sartuz. Itzulpenak Juan Gartzia egin

«Musutruk aritu beharko dugu hiru urtez lanean»

Finantziabide eta zirku itoen aherari ekinez, egoera larriak pasa dituzte. Antzerki talde bakoitzak egin behar du bere zirku itoa hutsetik hasita, ez omen dago beste bueltarik. Subentzio mailan oso gaizki dabiltzala diskute, «talde berria bait gara eta talde berri bezala ez dugu abalik, izenik. Bestalde Foru Aldundira jo genuen, eta han talde profesionali hiru urtetako errodajea eskatzen zaie subentziorik jaso ahal izateko. Ondo-rioz hiru urtez aritu beharko dugu lanean musutruk. Eta eszenografiak orain arte bezala zakarretatik harturiko material eginaz adibidez».

Programadoreek beti izena duen taldearen alde egingo du apostu, nahiz antzeslana hobe edo okerragoa izan, izenak erakartzen bait du jendea. Bestal-

de jendeari antzerkiera joateko ohitura ere sortu behar zaio, «batetik jendea enteraraziz, publizitatea dela medio, baina hau gehien bat erakundeen esku dago; eta bestetik gu geu jendearengana hurbilduz, kale-ira irtenaz».

Talde berriek hasieran sasoi latzak pasa behar dituzte. Josebaren ustez «taldea ez bada deusezten eta lau xoxekin aurrera egiten baduzu, gero garai hobeak datoz». Agurtzanek moztuz: «baina beti larri. Tentsioak, larritasunak, bai erakundeekin eta bai gure artean erretzeak... baina beno, hor dago borondatea, noiz arte jarraituko duen?». Josebak berriz «behar bada datorren urtean, nazkatuta gaude eta ez dugu gehiago aguantatzen». Agurtzanek, «Ez esan horrelakorik. Hikak aurrera jarraituko du».

ditu eta onak direla uste dugu, ze kontua ez bait da itzulpen hutsa egitea, baizik eta dramaturgia egitea ere, musikalitatea, jiroak... kontutan hartuz; honek suposatzen du antzeslana ondo ezagutzea, entsaioetara joatea, zuzendariaren ideia zein den jakitea...». Agurtzanek jarraitzen dio: «sarritan euskaratzean itzulpena literalegia izaten da. Uste dut dramaturgo euskaldunak falta direla».

Hika taldearen egitea, pausak kale antzerkiera zuzenduz doaz eta izenak dioen bezala hika, zuzenean, ari zaio ikusle goari, «eguneroko kontuak, zuzenak, publikoa ahal den neurrian busti dadin». Zutabetzat dute, antzeslana taldean eginko sormeneko lanez burutzearen erabakia. Honela «Eta ohea egin gabe» taldeko nesken iniziatibaz egin bazen, emakumearen arazoa izanik oinarritzat, aurreragoko duten proiektu-

tuan mutilek daramate hitza antimiliaren gaia dela eta. Agurtzanek aipatzen digu, momentuz Hikak kale antzerkia egin behar duela, «hortik pasatu behar du. Kaleak gehiago ematea eskatzen du, ez bait duzu antzokian izan dezakezun babesik. Beste arrazoi bat da, kale antzerkiaren muntaia askoz ere merkeagoa dela; maleta bat hartu eta hor duzu eszenografia», Josebak gaineratzen du, «lan askoz praktikoagoa da, baita estimatuagoa ere. Jendearekin zuzenean, konfliktorik sortzen bazaizu, hor eusten diozu edo seko salduta geratzen zara. Horregatik jo dugu kalera, batetik publikoa antzokira joaten ohitu gabe dagoelako eta gauzak erraztu behar zaizkiolako, eta bestetik abentura, arriskatzeko hori nahi dugulako eta hori kaleak eskeintzen du».

LOREA AGIRRE

EGUNKARIETAKO BERRIEZ BOLETINAK KALERATZEN DARRAI

EKBko Dokumentazio Zerbitzua, euskal kultura egunez egun

Euskal Kulturaren Batzarreak etengabe euskararen alde egiten diharduen lanaren barruan kokatzen da Prentsa Dokumentazio Zerbitzua, gure lurraldeko egunkari eta publikazio orotan euskal kulturaren inguruan argitaratutakoaren lekuko zehatza.

Esperimentu gisara 1987. urtean zehar aritu ostean, 1988 eta 1989. urteetan funtzionamendu osoz dihardu EKBren Prentsa Dokumentazio Zerbitzuak euskal kulturaren alde lanean ari den mugimendu orori informazio zehatza eskeintzeko asmoz. Egunkarietatik berriak jaso, gaika sailkatu, kodea jarri eta sailen arabera gauzaturiko boletinak astero astero kaleratzea da pentsa zerbitzuan lanean ari diren hiru pertsonen betekizuna. «*Hasiera batetik jabetu ginen zerbitzu honen erabilgarritasunaz, modu honetako artxibo bat oso probetxugarria suertatu bait daiteke bai jendearentzat eta bai zenbait instituzioentzat*».

Asteroko boletina

Egin, Diario Vasco, El Correo Español, Navarra Hoy, Gaur Express, Diario de Navarra eta Deia dira egunkarien aldetik artxibo honen oinarria, hauek gain zenbait aldizkari ere jasotzen direlarik: Enbata, Herri Herri, Argia, Herria, Hemen, Gaur, Eguna, Zabalik... «*Aldizkariak jaso, jasotzen ditugu, baina hemen azaltzen di-*

ren berriak ez ditugu boletinean sartzen, oso osorik hemen bertan artxibatzen ditugu. Honenbestez, egunkarietako berriei osaturiko boletina genuke gurea».

Euskara, irakaskuntza, komunikabideak, administrazio publikoak eta erakunde politikoak, gizarte-zerbitzuak, iharduera ekonomikoa, kultura eta

kultura minorizatuak orohar dira asteroko boletina osatzen duten sailak. Astero kaleratutako boletina honek gain, zenbait gai puntualen inguruko prentsa txostenak ere tratatu izan dira prentsa dokumentazio zerbitzu honetatik, lan hauetan bai egunkarietako eta bai aldizkarietako berriak txertatzen direla. «*Hasierako asmoetan, boletinetan aldizkarietako berriak txertatzeko asmoa bezegoen ere, hauek handiegia ateratzen zirenez, erabilgarritasunaren faboretan, ideia hau bertan behera uztea erabaki genuen*». Gai baten inguruan burutu daitezkeen in-

formazio txosten hauen helburua, «*bezeroari*» lana erraztea da batik bat, burutu berri den azken aldiko txostenean adibidez, «*Korrika*»ri dagokionez hain zuzen ere, 800 berriz osaturiko lan bat gauzatu delarik.

Informatizazioa baliatzen hasiko

Batez ere udaletara jo zuten EKBkoek prentsa zerbitzua gauzatu bezain pronto, gaur egun hauek izaki zerbitzu honetaz gehien baliatzen direnak. Hauek gain, euskaltegi eta egunkari frango dira zerbitzu hau profitatzen dutenak. «*Askotan ere eskaeraren arabera boletinak burutzen ditugu, alor bat ala bestea azpimarratuz*».

Orain artean lan guztia eskuz egin baldin bada ere, zerbitzu hau informatizatzea da EKBren hurrengo helburua, iadainik hortan ari direla, azken finean zerbitzu hobeago bat eskaintzeko asmoz. «*Informatizazioarekin, jasotako informazioaren erabilgarritasuna ziurtatuko litzatekeelakoan gaude, hau da, erabiltzaileak edozein datu base atxitzeko orduan dituen tresna berdinak izango dituen informazioa maneiatzeko. Horrela une bakoitzean ze informazioaren jabe den eta artxiboak non dagoen berehala jakiteko aukera izango du, eta informazioa nahi dituen ezaugarrien arabera sailkatzeko eta erlazionatzeko aukera*».

MIKEL ARRIETA

EUSKAL KULTURAREN BATZARREA

Prentsa Dokumentazio Zerbitzua

1989 - IRAILA

8tik 15era

MAKETA-DUN TALDEAK EZ DITU INORK GELDI ERAZIKO (1)

Kiowak: «Hemen musikatik bizitzeko galtzak jaitsi behar dituk»

Zarauztar eta lasartearrez osatu taldea, tribua direla diote eta badute jarraitzaile multzo inkondizionala. Bigarren maketa grabatu eta ezagutzera emateko irrika bizian, lokalik eza badute ere arazo latzena.

Maketaren 300 kopia banatuko dituzte.

Rock & rolla egiten dute, honek duen zentzu zabalarekin, eta badituzte psikobilly gai batzu, azeleratuak, azkarrak. Tribuan Xabierrek bateria jotzen du, Juanpak ahotsa, Fernanek bajua, Iñigok saxoa eta Iñakik —«O.K. Korral» ohiak— kitarra. Talde nobedoso da, ez estiloagaitik, rock and roll klasikora jotzen bait dute, bai ordea euskaraz egiteagatik, eta ukitu berezia ematen diete beren kantei, saxoaren erabileran kasu. «Saxoa sartzea zeharo zaila gertatzen zaigu, baina lan piloa egiten dugu entsaiotan, ordu asko ematen ditugu honetan». Iñigok zera dio honi buruz, «gai batzutan sartzen dut, baina bestetan ezinezkoa zait; psikobillytan limitatuta

nago, oso musika azeleratua bait da, baina garajerotan eta rock and roll klasikoa egiten dugunean beti agertuko da saxoa».

2. maketa aurki zabalduko dute

Taldearen bigarren maketa grabatu berria dute Tsumani-n, eta egun bakarra izan badute ere nahiko gustora ageri dira emaitzarekin: «jendeak eskatu egiten zigun maketa, baina oso kaskarra zen eta bestea grabatzea erabaki genuen. Hirurehun kopia ateratzen ari dira Bartzelonan eta jaso bezain pronto hasiko gara zabaltzen, promozio pixka bat egiten». Sei kantaz osatu dute maketa hau, aurrekoan agertzen

ziren bi kantaz eta lau berriz. A alderako 'Mikel', 'Nora hoa?' eta bertsio bat, 'I gonna make you mine'; B alderako berriz 'Gezur festa', 'Besomotza' eta 'Maitetxu'. «Kanta hau sorpresa bat izango da, Maitetxu itsasoan dago... rock and rollean».

Kanta propioak nagusi dira baina bertsioak ere gustoko dituzte eta erreferentzia konkreturik ez dutela diote; «entzun eta gustokoak ditugun kantei ideia ematen digute, eta oinarri hau lantzen dugu, bakoitzak bere aportazioak eginez borobiltzen dugu». Xabier eta Iñaki dira hasieran ideia lantzen dutenak, gero entsaiotan kanta osatzeko. Errazena bertsioak egitea bada ere, argi dago hauek ere landu egin behar direla; «plagiorik ez dugu egin nahi, bertsioari beti ematen diogu ukitu pertsonala. Kanta instrumentala denean berriz, euskaratu egiten dugu letra sartuz».

Emanaldi gutxi eskatzen oraindik

Lokal propiorik ez badute ere, udara entsaiotan eman dute, kanta berriak sortzen, eta jadanik 18 kanta dituzte, ordubate pasatzeko erreperitorioa. Oraindik izen handirik ez dutela eta aktuazio gutxi izan dituzte, eta maketa berriarekin ezagutzera eman nahi, gaztetxe zirkuitoan sartzeko sikiera. Aurrera begira zera diote, «rock & rolla euskaraz egitea guztiz antikomertziala da, baina garbi daukagu hala egin behar dela. Maketa ondo zabaldu eta jendeak entzuten badu

«Rock & rolla euskaraz egitea antikomertziala da».

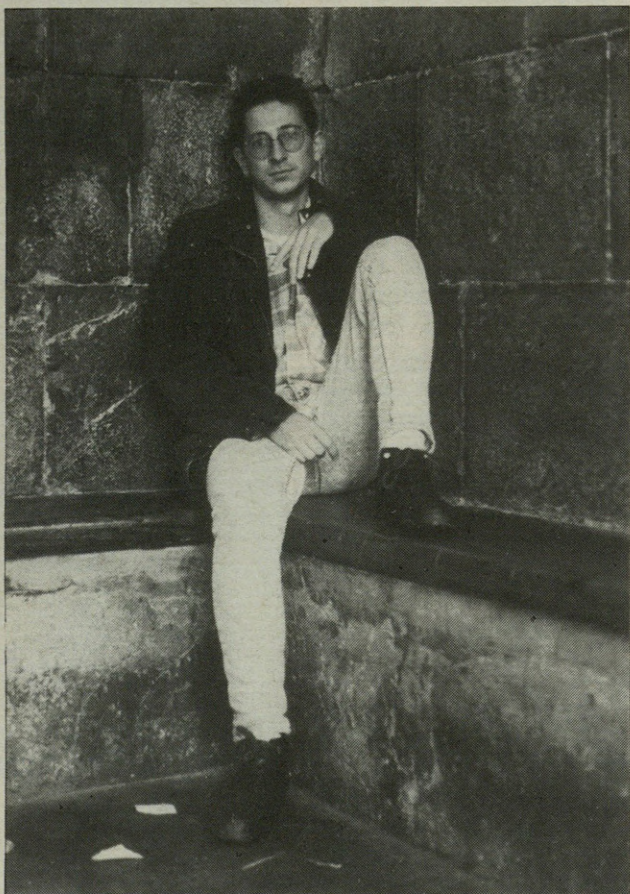
errazago aterako gara aurrera; bidea lana egin eta kantak sortzea da». Musikatik bizitzea ere planteamendu bat izan daiteke, «baina hori kontu bat duk eta bestea galtzak jaitea; eta hemen musikatik bizitzeko galtzak jaitsi behar dituk».

XABIN MAKAZAGA

«KAKA ESPLIKATZEN» NOBELA ARGITARATU DU EGUNOTAN,
KONTU AUTOBIOGRAFIKOAK FIKZIOAREKIN JOKOAN

J.L. Zabala: «Pertsonaia bakarreko idazlea izan nauk orain arte»

Lau liburu plazaratu ditu Zabalak bost urteren buruan, denak narratibari lotuak betiere, «Kaka esplikatzen» berri hau bere bigarren nobela izaki. Xabier Nolotolon pertsonaiaren bitartez, idazle baten barne bakar hizketa irakurriko duzu gutun luze tankeran.

«Liburu oso pertsonala duk, baina hor esaten dena nere bizian oinarrituta badago ere, fikzioaren zerbitzuan jarri diat»

Alemaniko hiri batetarik bere jaioterrira itzuli den pertsonaiak, Virginia izeneko neska lagun bati izkiriatzen dion eguneroko moduko gutun batez abiatzen da Juan Luis Zabalaren kontakizuna, nolabait nobelaren hariaren aitzaki eta egitura bilakatuko dena, gure iduriko berezko muina orrialdeetan barrera tarteak dituen artikulua eta block-eko gogoeta oharretan baitatza.

«Oharrak orain hiru edo lau urte izkiriatu nizekian eta artikulua azken bi-hiru urteotan 'Hemen' argitaratuak dituk. Materiale horrekin nobela proiektu batetan sartzeko ideia bururatu zitzaidan, eta beka baten dirulaguntza baliatu dut horretara jartzeko. 88ko urrian hasi nian berez nobelaren tajukera eta abendurako bazegoen lehen idazketa, 89ko martxora-ko amaitzeko berridazketa eta zuzenketak».

ARGIA.— Autobiografikoa duk nobela neurri handi batean.

J.L. ZABALA.— Bai, liburu hau oso pertsonala duk, baina noski, hor esaten dena nere bizian oinarrituta baldin badago ere, fikzioaren zerbitzuan jarri dizkiat gertaera gehientsuenak.

Xabier Nolotolon pertsonaia aspaldidanik asmatutakoa du Juan Luisek, nahiz eta bere bixki siamesa bailuen agertzen digun pasartez pasarte, eta bere burua aldiz Eric Vington lagunarengan kokatu duen, no-

belako bigarren mailako pertsonaia antzo.

J.L.Z.— Pertsonaia bakarreko nobela duk, bai, eta hori duk hain zuzen orain arte izan dudan prolema, pertsonaia bakarreko idazlea naizela. Liburu honek daukan koxka, zebait irakurlerentzat akatsa izango dena eta beste batzuentzat agian aberasgarritasuna, zera duk, oso barrura begira egindakoa dela.

A.— Barne gogoeta duk nobela osoa. Esistentziala eta batzutan pertsonaiaren terapia moduko beharra...

J.L.Z.— Istorioak bere barrua argitzeko eta espresatzeko baliatzen dizkik. Pertsonaiak berak aitortzen ziguk ez duela kaka esplikatu besterik egiten, eta azken finean bere penak kontatzen ari dela. Baina ni saiatu nauk kaka esplikatzeko hori literatura aldetik unibersalizatzen edo.

A.— Norbanakoaren etsi pena konstante bat duk, ezta? Bizitza alternatibo baten sinesten duen pertsonaia duk (irati libreak, squaterrak...), baina porrotera dator kio gero guzti hori.

J.L.Z.— Hirira heltzerakoan gauza berriak ezagutzeko irrika dik, guzti hori ezagutu ahal nola bateko deslilura sortu eta burges tiki bat bihurtu arren, eta hala ere azkenean hori ere uko egiten zioke eta zer egin ez dakiela geratzen duk. Garbi agertzen duk, hori bai, bizitza alternatiboaren deslilura, eta

Handke eta Winders, erreferentzia

Zabalaren literaturan beti eragin handia izan du Peter Handke idazle alemaniarrek, eta honen obraren arteak «Mundua-ren zama» deiturako egunero-koak. «Ni ere horrelako zerbait egiten saiatu nauk, eta horrela-ko zerbait egiten diat block tti-kietako ohar horiekin. Beti pen-tsatu izan diat hor badagoela aberastasun bat eta hori posi-ble zela nobela batetan integra-tzea eta hartara mardulagoa bihurtuko lukeela horrek, zati horiek daukaten poesia nobela-ratzea, alegia».

Wim Winders-en pelikulekiko zuen liluraren eraginik ere so-matu diogu, etengabeko bi-daian, «eta batez ere bukaera aldean bazegok bidaia literatu-raren eta zinemaren eragina.

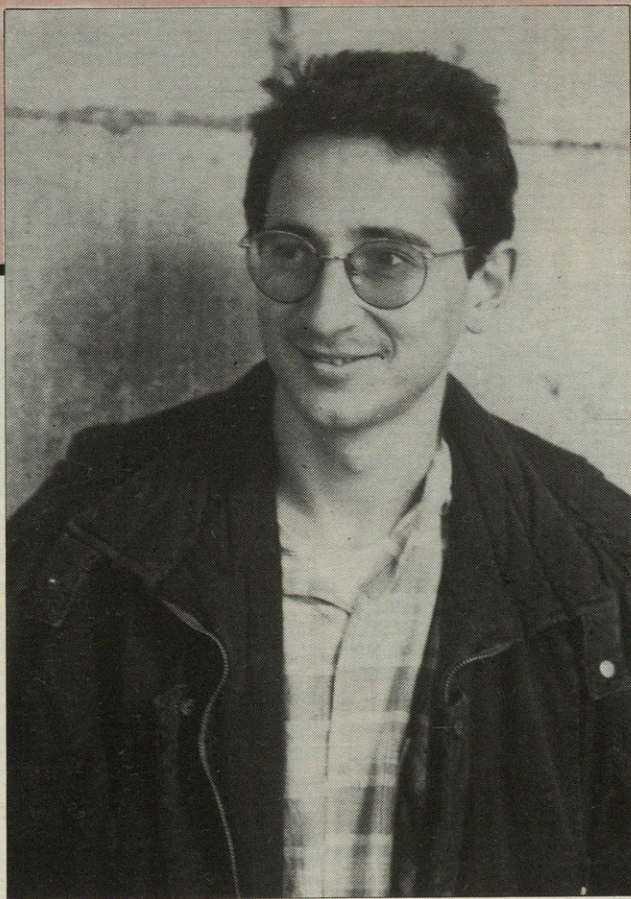
Bai, hori ere dextente agertzen duk. Alemanez sarritan esan ohi den bezala, 'nobela de for-mación' edo ere baduk neurri batean».

Ezin izan dugu tentazioa eki-din eta zera proposatu, ea zer-gatik pertsonaia ez den ausar-tzen gutun-nobelaren balizko hartzailea den Virginiaren bila joan eta esan beharrekoak esa-

ten. Agian hori litzateke bene-tako nobela eta bidaia, ezta?

«Nahiko zaila gertatzen duk hori, ze Nolotolon-ek ez zekik non dabilen Virginia. Munduko edozein tokitan egon zitekek. Eta gero, Virginiaren enkantua azken batean hori duk, ez daki-gula ziur esistitzen den ala ez. Virginia ukitu ezinezkoa duk, eta ukituko balitz desagertu

egingo litzateke, mito baten an-tzera». Horrela pentsatzen du Nolotolon pertsonaiak ere gu-tunaren postdatan, eta Virginia galdutakoa gaur egun zertan ari den asmatzen du: tren eta autobusetan bidaiatzen Ga-rraioetako Ministraritzarako bi-daia gida bat idatzi ahal izate-ko. «Tren eta autobus berrietan etengabe, leihatila ezberdin ugarietatik paraje ezberdin eta ugarietara begira. (...) Trenbide alboetan batzutan geltoki za-harrak ikusten dituk, aspaldi itxi eta bertan behera utziak. (...) Leihatilatik begira geratzen natzaiek trena urruntzen den bitartean, eta edertasuna lortzeko ezintasunaren malenko-niatan blai egiten duk nire begi-rada».

“*Esan zitekek idaztetik bizi naizela; baina segurtasun falta izugarria etortzen zaik, ez bait dakik idazteko ideiak izango dituan?*”

J.L.Z.—Tira, bai, idaztetik bizi naizela esan zitekek, baina ikusten diat horrela ez dagoela segitzetik. Urte batan beka bat

jaso dezakek, sari bat hurren-goan, eta liburua argitaratuta-koan ere zertxobait iristen duk, gutxi bada ere. Baina nere eko-

nomia mugatuta zegok zeharo. Ez zekiat nola bizi naizen ere oraindik. Gainera, segurtasun falta izugarria etortzen zaik, ez bait dakik idazteko ideiak izan-go dituan ere. Ez zekiat noiz arte iraungo dudana honetan...

Azkoitiar honek aitortu digu bere istorio guztiak bere oso baitatik ateratzen dituela. Oste-ra, norbaitek esan zuen behi-nola, idazle gehienen bizitzak arrunt samar izan ohi direla eta, beraz, nork bakoitzaren kontu eszepzional propioak kontatzekorik edukitzen ez de-la normalean. Eta bere buruari egiten dion galdera bera luzatu diogu geuk ere:

A.—Noiz arte pertsonaia bakarreko kontakizunekin?, hire barne obsesioekin?

J.L.Z.—Bizitzako gauza arruntetan aurkitzen dituk kon-tatzea merezi dutenak. Dena dela, aldatzen ari naizela ohar-tu nauk, orain arteko narratiba poetiko samarrak, barrura be-gira eginikoak beste bide bat hartu dezakeela.

GORKA ARRESE

Idaztetik biziz

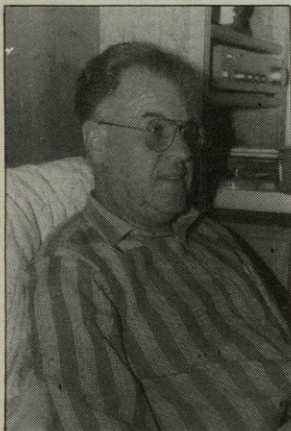
Bost urtetan lau liburu idatzi du Juan Luis Zabalak, eta Bi-deo Eskolan irakasle izanaz aparte, idaztetik bizi delarik gaur egun.

A.—Ez duk apostu maka-lal posible al da hori?

IHARDUNALDIAK URRIA HASIERAN DONOSTIAKO MIRAMAR JAUREGIAN

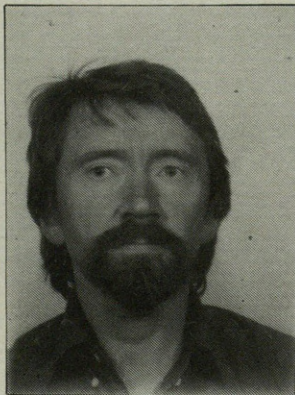
Europar narratzaile gutxi-ezagunak euskaldunen aldamenean solasean

Euskal Idazleen Elkarteak antolatu 2. Nazioarteko Literatur Topaketetan narraziogintza eta kritikari emango zaio bidea. Ohizkoa baino eskaintza zabalagoa plazaratuz, ihardunaldion finkatze eta jarraitasuna lortu nahi da datozen urteetara begira.

Txuma Lasagabaster.

Orain hiru urte «Hizkuntza minorizatuen literatura»ren inguruan antolatu bazituzten topaketak, oraingoan «Nazioarteko literatura topaketak» izenpean datozkigu urriaren lehenetik 4ra bitarteko ihardunaldi hauek, narraziogintza eta kritika oinarri dituztela. Euskal Idazleen Elkartearen zuzendari den Patri Urkizuk dioskunez «lehen topaketa haietan, gehiago hitz egin zen administrazioaz, literatura beraz baino. Ondorioz literaturari ekiteko, genero bati heldu behar eta erakargarritasun gehien duen narraziogintzari heldu diogu honako honetan». To-

John Gustavsen.

paketa hauek antolatzeke asmoa aurreko ihardunaldietatik dator. Bertan izan ziren herrialdeekin kontaktuak ukanik, eta hau zutabetzat hartuz zabaltze bat eman da aurtengo saiorako. Maite Gonzalez Esnal, koordinatzailearen hitzetan, «zabaltze honen barne herrialdeen aukeraketa sensibilitate literarioaren arabera egin da. Ahaleginak egin ditugu hiru idazle klabeekin kontaktatzeko: Ismael Kadaré albaniarra, Kateb Yacín eta Tajad Anjelun-ekin, hau da, beraiena ez den hizkuntzan idazten duten idazleekin, nahiz oraindik ere konfirmatu gabe izan hauen etorrera».

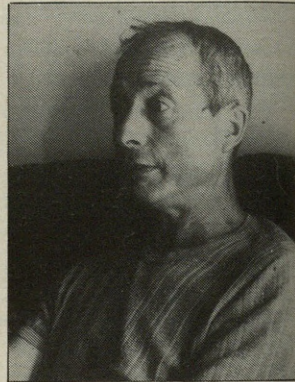

Jarkko Laine.

Atzarriko literaturekin harremanetan

Narraziogintza eta kritika izanen dira topaketa hauen funtsa, ondorioz herrialde bakoitzeko elaberrigile eta kritikari bana etorriko da. «Kritikoak herrialdearen literatura-*ren eta konkretuki elaberriaren* nondik norakoak, joera nagusiak, ikuspegi zorrotz eta kritiko-*koz azalduko ditu. Bestetik elaberrigileak bere lanaren gai, helburu, barne demonio eta mundua adieraziko du*». Hone-*la, alde batetik, sarrera dibulgazio mailakoa bada, ondoren nobelagile horienganako hurbilketa izango da.*

Topaketa hauen kostuak lehendik Euskal Idazleen Elkarteari Eusko Jaurlaritzak emaniko bi miloi t'erdiko dirulaguntzarekin beteko dira. Donostia-ko Udalak haienbat kantaldi, filme eta abar ikusteko aukera eskainiz gonbidatuei, eta Foru Aldundiak San Telmoko aretoa utziz laguntzen dute. «Ez dugu jende gehiegi ekarri baina bai

Txomin Peillen.

merezitakoak. Azken batean, gure elkartearen idazleek atzerri-*ko literatura ezagutu dezaten da helburua, bai eta literaturgileak ere*».

Hamairu herrialdek hartuko du parte. Aurten berriak Italia, Alemania eta Arjelian frantsesez eginiko literatura. Italiatik Paolo Traverso eta Vincenzo Consolo, Alemaniatik Friderike Fracy eta Jutta Heinrich berlin eta Hanburgoko Literatur Cafe-en aurkezpene eginez, etorriko dira. Besteak hauenek dira, Marta Nadal eta Vicenc Villatoro (Catalunya), Jean Salle (Okzitania), Otari Chiladze eta Igori Zolotusskiy (Georgia), Avivo Loehmus (Estonia), John Gustavsen (Noruega), Jarkko Laine eta Ingmar Svedberg (Finlandia), Séanas Mac An-naidh (Irlanda), Xose mendez (Galizia), Rafael Conte eta Soledad Puertolas (Espainia), Kateb Yacín (Arjelja) eta amaitzeko Txomin Peillen, Andu Lertxundi eta Txuma Lasagabaster (Euskadi).

LOREA AGIRRE

ZIRKO-KARPAZ EUROPAN BARRENA

«Mir Caravane» poloniarrek mugarik gabeko antzerkilariak

Duela bost bat urte Poznan (Polonia) beren herria utzi behar izan zuten, oraingoan furgoi errusotan itzuli dira Osmego Dnia (Zortzigarren eguna) kale-antzerkilariak. Ez da inbasioa, «Mir Caravane» antzerki ibiltaria baino, mugarik gabeko zirkoa.

Urtero Jelenian ospatzen den Kale-antzerkiaren inguruan sortu zen asmoa orain dela hiru urte. Ekialde eta Mendebaldeko taldeen arteko harremanak finkatuz joan ziren eta horrelaxe sortu zen maiatzaz geroztik Europan barna ibili den *Mir Caravane* hau. Alzairuzko teloiaren alde bietako taldeak dauka, Slava Polounine sobietarra eta bere Lice-dei, Nicolas Peskine frantziarra, Ferrarako Nucleo taldea eta Barcelonako Circ Perillos-ekoak esaterako. Guztira zazpi erresuma eta hemertzi nazionalitate desberdineta-ko 8 konpainia, 185 antzeslari.

Bide luzea egin dute Moskutik Frantziako Blois-era Varsovia, Berlin, Copenage eta beste hainbat tokitik pasatuz eta aztarna utziz. Leningradora agertu zirenean esaterako, Sobiet Batasuneko beste hirurehun antzerkilari bildu zitzaizkien Neva-ko irla batean. Pragan, txaloz hartu zuten ikusleek 77ko Gutuneko idazle kartzelatuei egindako dedikatoria. Eta Copenagen zirelarik *Odissea* 89 muntaia sortu zuten amankomunean, azkenekoa izango omen den Frantziako errepresentazioan.

Mugak kontutan hartu gabe dabilen antzeskilari karabana honetan era askotako

jendea dabil eta horietako batzuk beren jaioterrira itzultzeko aukera izan dute proiektu honekin. Horixe da Osmego Dnia taldearen kasua eta, urteak pasaturik, harriturik ikusten dute gaur egungo Poloniaren bilakaera. «Barregarria da —adierazi zuen Lech Raczak-ek— lagun talde batekin Eki-Mendebaldeko antzerki ibiltari honen asmoa aurkeztu genuenean, zeharo ezinezkoa ematen zuen hori burutzea. Gero azken otsaila honetan, Poznan-era gonbidatu gintuztenean, egoera sasi-ofizialaren mailara ailegatuak ginen. Geroago uztaila eta gu Varsovian ginela, Solidarnosck-ek hauteskundeak irabazi zituen. Eta azkenik, orain gutxi jakin dugu gure kideetako bat (Izabella Cywinska, NDLR) Kultur Ministrari izendatu dutela».

Mugen gainetik pasatzea ez zaie beti erreza gertatu baina, joan zen neguan Sobiet Batasuneko agintariak proiektuari bide irekia uztea erabakitzeaz bat leundu egin zitzaizkien oztopoak, azkenaurreko antzeslekura sobietarren SS-20en gainean ailegatu ziren, oraingo honetan zirko-karpek betetzen zuten misilen tokia.

J.M. HERITZ

Zipriztinak

MONIKOWA IDAZLE TXEKOAK SARIA ESKURATU

□ Urte luzetan guretzako ia ezezagunak izan badira ere, gero eta hedadura handiagoa lortzen dute Erteuropako idazleek. Oraingo honetan Txekoslovakiako Libuse Monikowa idazlesak eskuratu du 1989. urteko

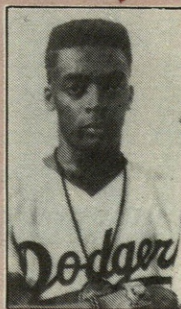
Franz Kafka literatur saria, aurreko urtean Elias Canetti edo Peter Handke-k bezala. Euskarara noiz itzuliko den ez dakigu baina laster gazteleraz irakurri ahal izango dugu Las fachadas izenez itzultitako bere nobela.

EE.BB.ETAKO SENATUAK ARTE ZENTZURARI UKO

□ Washington-eko Senatuak ezetza eman dio Jesse Helms senadore errepublikarrak egindako proposamenari. Konserbadore honen ustez murriztu egin beharko litza-teke sexualitatea erakusten duten edo blasfemotzat jo daitezkeen artelanatarako diru laguntza federala. Talde erlijioso nahiz etnikoek obszono edo iraingarri erizitako arte lanak finantzatzeko debekua ezarri nahi zuen Artetarako Fundazio Nazionalan. Politikoen erabakia baino lehen proiektu horren kontrako kritika bi-ziak agertu zituzten Iparramerikako artistek.

JAZZ TRONPETAJOLE BATEN BIOGRAFIA ASMATUA

□ Egunotan «Do The Right Thing» bere lana ikusi ahal izan dugu Donostiako Zinemaldian Zabaltegi barruan eta, dirudienez, laster abiatuko da berriro Spike Lee-zuzendaria errodajetan. «Dreams Girls» komedia musikala

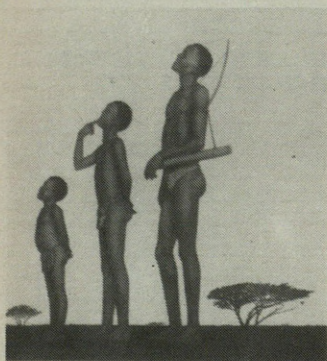
oinarri harturik jazz tronpetajole baten bizitza asmatua kontutako omen digu «A Love Supreme» filmeak. Produksioa berri, orain sortu berri den Apollo Theatre Records-en esku egongo da. Speek bera talde horretako partaide dugu eta helburuen artean, gazte beltzak musikagintza-ko zuzendaritzarako prestatzea ere hartzen dute.

Zur eta lur

● "When Harry met Sally" Harry Sally ezagutu zuenean. Rob Reiner zuzendari. Gizonezko bat emakumezko baten lagun bilaka daiteke? Badirudi ezetz. Goiz ala beranduago sexoa tartean dagoelako. Pelikula amerikanoa, gozo eta barreragarria. Komedia.

● "Another Woman". Beste emakume bat. Woody Allen zuzendari. Intimista. Emakume heldu baten nortasun krisia amets-errelitate-flash backez finki osaturik. Woody Allenen pelikulen artean "leuna" eta ez hain astuna (psikonalisia aldetik). Batez ere emakumeei gustatuko zaie, pena merezi du.

● "Los dioses deben de estar locos II". Gogoratzen duzue koka-kola botilari gertatu zitzaiona lehen pelikulan? Tamalez pelikula bat arrakastadun bilakatzen denean badirudi jarraipena eman behar zaiola. Lehenengoa gidoi aldetik jatorra bazen, bigarrena ostera ahul-makal samarra. Irudiak eder to baina gidioia falta, mamia eskasa.

Zinema

Zuzendari, gidoilari: A. Ezeiza, K. Izagirre. **Produktorea:** Luis Goia. **Aktoreak:** P. Armendariz Jr, Iro Landaluze, Elene Lizarralde. **Musika:** M. Portal. **euskadi. 1989.**

"KE ARTEKO EGUNAK"

Estatu espainolaren defentsarako egunkaririk ideolojizatuenak, "El País"ek, "atentado directo contra la democracia española" bezala definitu baldin bazuen ere "Ke arteko egunak", filma, zuzendariak behin eta berriz esan duen moduan, ez da film politikoa. Izeberg politiko baten tontor humanoa baizik.

Euskadin ekoiztutako zinemagintza, orohar, atzera xamar utzi du Ezeizaren film honek, euskal zinemagintza nazional batetarako orain arteko oinarriak sendoena finkatu duelarik.

Berbalditan oinarritutako primerako gidioak euskarri paregabeak kausitu ditu argazki, kamara mugimendu, aktore eta musikan. Armendariz oso ondo, Elene uste baino hobeto eta Iro airoso atera da zaila zuen pertsonaia baten lepotik. Umorez eta ironiaz mila diskurtsotan baino arrazoi sakonagoak botatzen asmatu dute gidoi sendo eta zuzendaritza helduko film honetan. Egituraketak sortutako erritmo gorabehera txikiren bat landa duintasuna baino dexente gehiago lortu du filmak: ikuslea hunkitzea. Urratsez urrats aurrera doan pelikula emotibitatez betetzen da azken sekuentzian -eta ez Pedroren drama existentzialagatik prezisamenter-. Han egiten dute topo errepresioak eta askatasun egarriak, gurasoen gerrak eta semealaben gerrak. Ke artean biltzen dira guztiak azken ireki batean.

MARTIN GOIKOETXEA

Zine Klubak

● Urriarekin batera zineklabak guztiak martxan ipiniko zarete. Zeuen programazioak lehen baten lehen ARGIA, IBAÑEZ DE BILBAO, 3 - 7.a 48001 BILBO (Zineklaba), helbidera bidali eta guk plaza ratuko ditugu. ALdez aurretik ez kerrak.

Lehiaketak

● AED elkarte arrasatearrak auzotolatuta, gogorazten dizuegu bidaiari lehiaketaren berria: Gaia, Arrasateko baserri auzoak litzateke. Baldintzak berriz, Filmeen iraupenak 10 eta 15 mm bitartekoak, testuek euskaraz izan behar dutelarik. Sariak ordea, erakargarriak (25 eta 75 milako artekoak). Eta azkenik, nora jo beharra: AED Lehiaketaren Pablo Uranga kalea. Arrasate. helbidera urriak 31 bete baino lehen.

hardunaldiak**Literatura**

● Euskal Idazleen Elkartek paratuta eta Donostiako Miramar jauregiaren markoan, urriaren 1, 2, 3, eta 4ean zehar hainbat hitzaldi eta ekitaldi plazaratuko dira. Literatura inguruan, Catalunya, Italia, Okzitania, Georgia (hilaren 2an), Estonia, Finlandia, Irlanda, Galizia (biharamunean) eta Espainia, Algeria, Alemania eta Euskadiko (hilak 4) testigantzak jasotzeko aukera izango dugu. Literaturaz beste: zinema, balleta, antzerkia eta musika.

Euskal kultura

● Ipes institutoak antolatuta, makina bat hitzaldi plazaratuko dira aste honetan zehar (joan den astekoei segida emanez) euskal kultura auziaren inguruan, Bilbon zein Donostian. Bilbon batetik, datorren astelehenean, hilak 2, Jose Allende eta Felix Placer izango dute hitza, arkitektureta eta astia mintzagaiak izango direlarik; biharamunean, hilak 3, berriz, Antton Azkargorta eta Ramon Zallok komunikabidetaz hitz egingo; asteazkenez bestalde, Cabier Sáez Gorbea eta Javier Viar artea izango dute hitzaldi nagusiak; eta azkenik hilaren 5ean, ostegunez, musika panorama aztertuz, bi ponentzia eta mahai ingurua izango ditugu entzungai. Donostian halaber, mintzaldi beretsuak entzuteko aukera izango dugu. Aldaketa: hilaren 2an, Bilbon asteartez emango dena; 3an osteguneko, 4ean, astelehenean eta hilaren 5ean, Bilbon 3.a izan zena.

Antzerkia**IKUSTEKO FRANGO GASTEIZEN**

Gasteizko Nazioarteko XIV. Antzerki Jaialdiaren barnean, hona hemen aste honetarako ikusgarrien berri: Urriaren 1ean, igandez, "Teatro del Alba" taldearen eskutik "Cabaret Shangay" antzezlan izango da ikusgai Beñat Etxepare aretoan arratsaldeko 8etatik aurrera. Ordu berean baina astelehenez, hilak 2, Mendizorrotzako Polikiroldegian "Errusiako ejerzitoaren ballet, orkestra eta koruak" izango ditugu entzun eta ikusgai. "Seinenza Theatrical" talde japoniarrak berriz, "Sharakuko" izeneko muntaia taularatuko du urriak 3, asteartez, Principal antzokian gaueko 9,30etan. Asteazken, hilak 4 eta ostegunez, urriak 5, arratseko 9,30etan "Gasteizko aktore kolektiboa"ren "Funcionarios" obra plazaratuko zaigu Principal antzokian. Azkenik, datorren ostiralean, hilak 6, marko berean, Bulgariako "Studio Pantomine" taldeak "Zibilizazioa" antzezki zuna aurkeztuko digu gaueko 9,30etan hasita.

Antzezkizunak

● Taupada taldearen "Eta etxeok zer moduz" antzezlan ikusgai izango da, batetik irailaren 30, larunbatez, Elosu-Legutio-ko plazan arratsaldeko 5etan eta bestetik igandez, urriak, arratsaldeko 6etan Munitibarko plazan.

● Kukubiltxo taldearen "Tanzania Olinpik Elefantalde" kale antzerkia ikusteko aukera bi daude. Bata igandez, urriak 1, Oñatin "Kilometroak'en barne eta bestea urriaren 6ean Arrasaten arratsaldeko 5etan.

● Datorren igandean, urriak 1, "Hika" antzerki taldeak "Eta ohea egin gabe" izeneko antzezlan eskainiko digu Mungian eguerdiko 12ak aldera.

● Heletan Goaz taldeak "Kanpotarrak maisu" antzezlan eskainiko du, ostiralez, hilak 30, eta igandez, urriaren 1ean.

Lehiaketak**Literatura**

● **Azkue:** Elaberri, olerki eta ikerlan sariak. 1.000.000 eta bi 500 milako sariak. Lanak bidaltzeko epea: urriaren azkenerarte. Informazioa, 94-4167000 zkian.

● **Bixenta Mogel:** Azkoitiko udalak antolatuta, ipuin lehiaketa dugu hau. Epea urriaren 31ean bukatuko. 65, 40 eta 25 milako auzia.

● **Pasaia:** Poesia lehiaketa. Pasai Antxoko kultur etxean azaroaren 8a arte jasoko dira orijinalak.

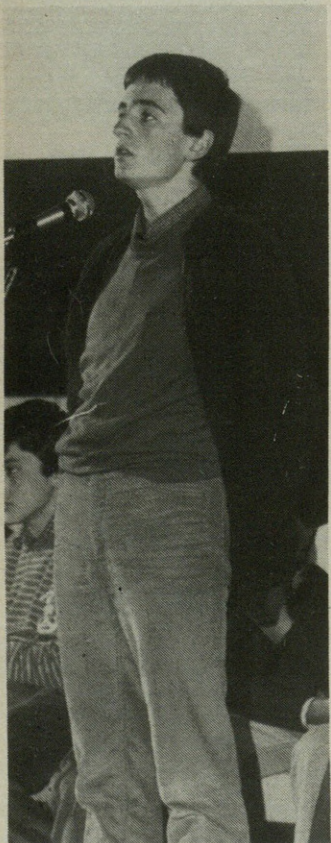
● **Zaitegi:** III. itzulpen sariketa. Azaroak bat izan baino lehen lanak helbide honetara: AED, Pablo Uranga kalea 4, Arrasate (795446 tfnoa).

Komikia

● **Iruñea:** Udalak antolatuta, nafarrentzat soilik eta urriaren 23a baino lehen lanak igorri behar direlarik. Argibideak, udal-etxean.

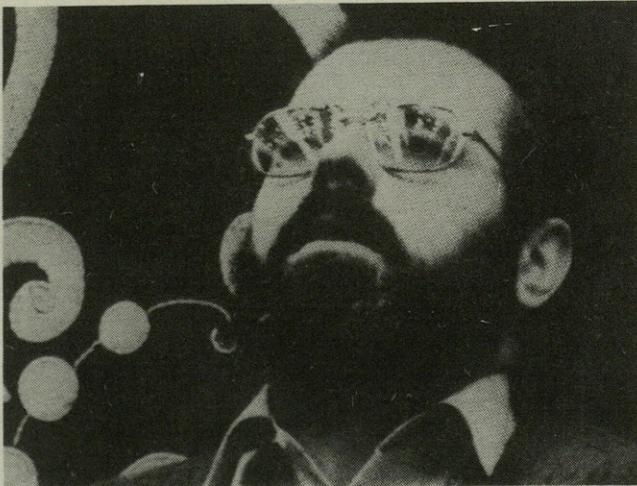
Bertso-paper lehiaketa

● Orexako euskara udal batzordearen eskutik, eta Orixeren omenez, hauxe II. Bertso Paper Lehiaketaren berri: Hiru adin taldetan banatuta, A (14 urte bitartekoa), B (14-20 bitartekoentzat) eta D (21 urtetatik aurrekoa). Sariak zatietan eta majo askoak. Gai librea izango duten bertso-paperek (nahi adina bidaltzekoak) 8 gutxien eta 12 bertso gehienez B eta D sailetan. A taldekoek ordea, 5 bidali beharko. Bidaltzeko epea berriz, urriaren 10 bitarte izango genuke, orijinala eta lau kopia kartazal itxian igorri, eta beste zorro batetan, egilearen izena, helbidea, telefonoa, etab. Egilearen goitizena, sobre azaletan

garbi adierazita. Gainontzeko xehetasun eta argibide ezagutu nahi izanez gero, baduzue nora jotzerik: 672521 tf. zkira. (goizez) edota Orexako udala "II. Bertso-paper Lehiaketa" Orexa Gipuzkoa helbidera.

Bertsoak

XABIER AMURIZA ZUZPERTUKO OTE

Duela hilabete dexente espero ez zuen gaitzak eraso egin zion Xabier Amurizaren eztarriari. Bertsoak abesteko traba jarri arazi dio delako polipoak. baina bera oraindik etsita ez dagoenez, hori da berri aipagarriena. Udaberri eta udara parte honetan hainbat eta hainbat herrietako jaietan sarri aldiz jarria izan da. Behin edo bietan jartzea ondo iruditzen zait baina gehiegikeria joko duenaren beldur naiz.

Bestalde bere omenez, Lasarteko Pedro Deunaren jaietan Sebastian Lizasok abestu zituen bertsoak doaz:

Azaroa edo Abendua zan
hainbat arazo xelebre
poliporen bat egin zelako
zure eztarrian jabe.
Benetan diot beste norbaitek
izango baluke hobe,
udaberria amaitua zaigu
ta orain udaran gaude,
zeinen tristea izanda bera
zure ahotik entzun gabe.

Bertsolaritzak egin ginuzen
biok alkarren ezagun,
jardunaren bidez egin ginaden
biok anai edo lagun.
Guk alkarrekin hainbat plazatan
kantuan ohi degu jardun,
alkar tentatzen saiatzen ginan
bi txapeldun bi bizardun,
zatoz lehen bait lehen zu gabe
ni geratzen naiz ta alargun.

Gaitz gogor bat da zuk daukazuna
hori ez da aitzakia,
grano txikiak honda dezake
hain haundia zen gizakia.
Baina etsita zaudenik behintzat
ez det nik erabakia,
Berehalaxe osatu bedi
zintzurroko ebakia,
lehen bait lehen zatoz gure ondora
gordeta dagoen tokira.

Plaza saioak

● Larunbat honetan, irailak 30. Ataunen eta afalosteko saioan, Sebastian Lizaso eta Iñaki Murua izango ditugu kantari.

● Irailak azkena betetzerakoan, larunbatez, Millan Telleria eta Andoni Egaña, (Martxelik gaia jarrita), izango ditugu Aizarnazabaleko frontoian bertsoa gaueko 10etan hasita.

● Larunbatez ere bai, hilak 30, baina Urrietako zineman arratsko 10etatik aurrera, Patxi Etxeberria eta Mikel Mendizabal bertso ihardunean.

● Mendata herri bizkaitarraren frontoian, urriaren 1ean, igandez, honako seikote hau Anizeto Aju-riak botatakoak kantatzen saiatuko da eguerdiko 12,30etatik aurrera: Moises Enbeita, 'Elgetzu', 'Altza-lei', Jon Enbeita, Juan Mari Areitio eta Ireneo Ajuria.

● Kilometroak 89 batzordearen eskutik, datorren ostiralean, urriak 6, Joxe Agirre, Joxe Lizaso eta Txomin Garmendia polikiroldegian gaueko 10etan.

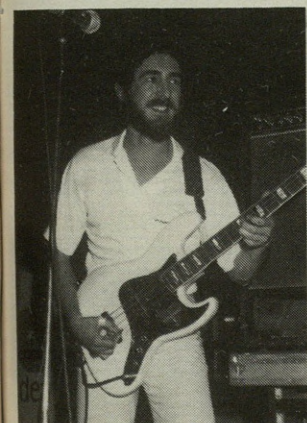
BOTA PUNTTUBA

Kontzertuak

Musika

Kontzertuak

● "San Praixku" jaiak direla eta, Aginagan "Egan" taldeak dantzaldia eskainiko du urriaren 4ean, asteazkenez, gaueko 11etan. Ostiralean berriz Oilasko Biltzaileen Eguna ospatzen da, eta "Akelarre" taldea arituko da bertan, hau ere gaueko 11etatik aurrera.

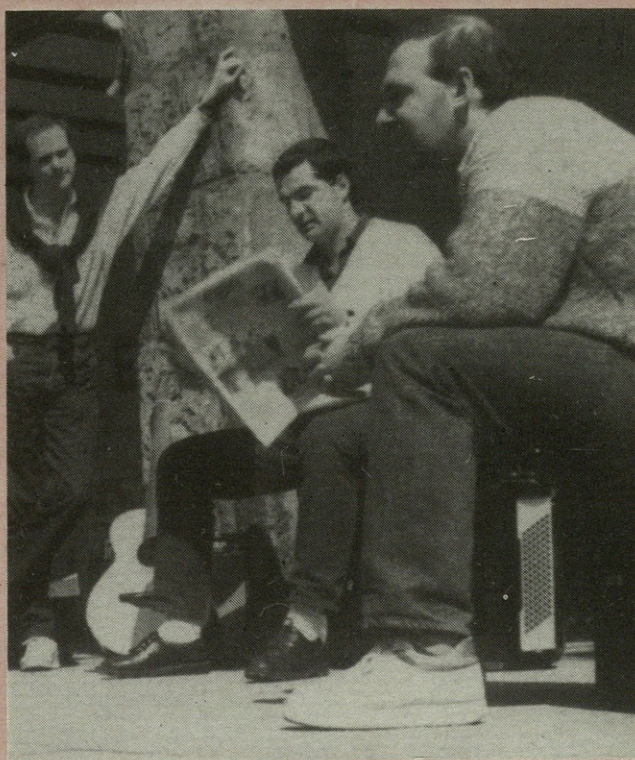
● Hilaren 30ean eta Herriz Herri kanpainaren barne, Benito Lertxundi kantari izango da Arkotxa-Zaratamoko frontoian, gaueko 10ak aldera.

● "Oskorri" taldea Araiako polikiroldegira hurbilduko da larunbat honetan, urriak 30, gaueko 11etatik aurrera.

● "Txanbela" folk taldeak Ipazterren saioa eskainiko du larunbatez, urriaren 30ean, gaueko 10etatik aurrera herriko frontoian.

MUSIKAREN INDARREAN XAXIMIKU

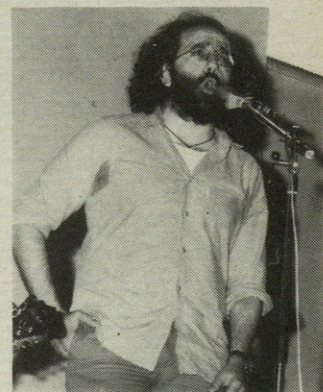
Hiru urtetako lanaren ondoren, "Xaximiku" folk taldeak bere lehen diskoa kaleratu du. "Musikaren indarrean gatoz" kanta eta letra berriz osatu dute, eta herri musikan oinarrituz Euskal Herriko arazoak lantzen dituzte batez ere. Aintzina euskal kantagintzak honetara jo bazuen ere, rock musikaren igoerarekin berau izan zen funtzio hau bete zuena neurri handi batetan. "Xaximiku" k esparru hau berreskuratu nahi izan du eta amodiozko istoriorik ere kontatzen duten arren, egun bizi ditugun arazoen inguruko hitzak nagusi dira diskoan. Joseba Asensioren omenez kanta egin dute, serio xamarra gainera, beste kantengandik berezia. Euskararen egoera latza ere adierazten dute "Erronkariko arima" kantan eta bestalde, Peñagarikanoren bertsoak hartuz "Ez naiz konforme bizi" kanta osatu dute. Disko alaia burutu dute; musika alaia eta letra laburrak, erritmo bizia lortuz, dantzarako egokia. Fandango, pasakalle eta balsak nagusi dira, eta euskal folkaren mundua nahiko makal dabilen une hauetan berri ona da honelako diskoak kaleratzea.

X. MAKAZAGA

● Eduardo Niebla eta Forcione jazz bikotearen sesioa izango da Sestaoko Kontserbatorioan urriaren 6ean, iluntzeko 8etatik aintzina.

● Euskal Idazleen Elkarteak antolatutako topaketen barne Imanolen kantaldia izango da urriaren 3an, arratsaldeko 7,30etan, Donostiako Udaletxe-ko Biltzar Aretoan.

● Irailaren 30ean "Tahures Zurdos" taldea Mungiako frontoian izango da kontzertuan, gaueko 11etan.

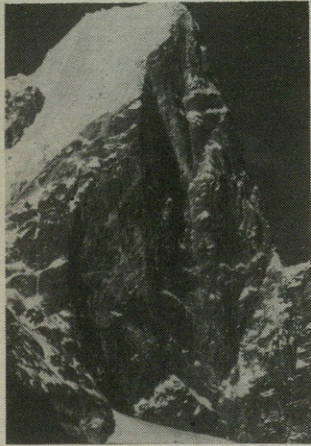
● Urriaren 5ean "Delirium Tremens"ek kontzertua eskainiko du Bilboko Gauekon, ohi bezala iluntzeko 8etan eta gauerdi-ko 12etan.

● Urriaren 6an, ostiralez, "Jotakie" k Joxemai Beltza diskoaren aurkezpen kontzertua eskainiko du Gasteizko gaztetxean, gaueko 11,30etan.

Mendi ibilaldiak

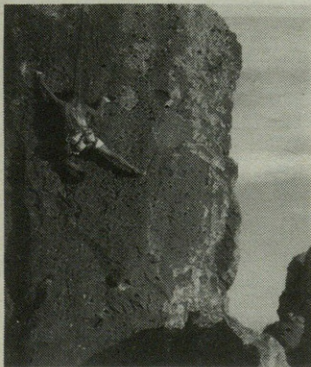
● **Mendikari:** Hazparnekoek Ahuskira egingo dute ibilaldia hilaren 1ean Altzaitik abiatuta.

● **Edurtza:** Gasteiztar hauek Pagolarrerako txangoa antolatu dute, urriaren 1erako.

● **Idiazabal:** Haurren akanpada egingo dute irailaren 30 eta urriaren 1ean.

● **Murrukixo:** Aretxabaletarrak Amurrio aldera doazkigu, Tologorrira, hilaren 1ean.

● **Lagun Onak:** Azpeitiar mendizale amorratuok Urbia aldera abiatuko dira urriaren lehenengo egunean.

● **Hiru Gain:** Andartora egingo dute ibilaldia Otxandiotarrek hilaren 1ean.

Astia

ERREZILDIK ERNIALDERA ERNIOTIK BARRENA

Azpeitia eta Tolosaren artean erdi altuerako mendi ingurune bat hedatzen da, baso eta larrez aberatsa. Herrixka ugari dago Ernio-ko maldetan, hain zuzen haxe da Oria ibaiaren ezkerreko gailurrik altuena 1072 metrokin.

Errezil herriraino kotxez hurbildu eta ordu t'erdian, 500 metroko altuera gaindituz Zelatunera iristen da, iparraldeko fronte harritsutik gora. Zelatungo lepotik gora, kota masimora iristen da, hots Erniora ordu beteko ibilaldian. Hemendik iparraldera zuzenduz Aizpel mendi tontorrera iristen da 1068 metrotan jarriaz. Beti iparraldera jarraituz, beste gailur bat egin ahal da, Ubetz altuera apenas galdu gabe. Ondoren beste mendi tontor bat, Erniozabal 1059 metro tara. Hemendik Tolosa aldera jeitsiz Mendigaineraino iristen da 500 metroko altuera galduz eta azkenik Ernioalde herrira iristen gara. Sei bat ordutako travesia da, lasaia batetik eta jende ugari ibiltzen dena bestetik.

Festak

ARRASATEN MARITXU KAJOI

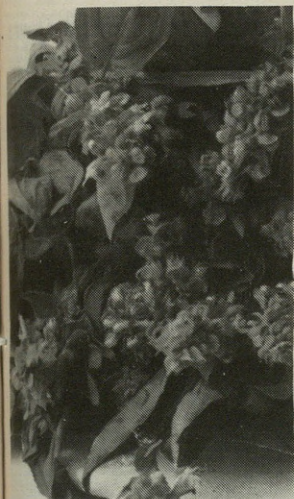
Datorren ostiralean, urriak 6, arrasatear txikiteroek beren patroia den Maritxu Kajoi omenduko dute. Urtero, urriaren lehen-dabiziko ostiralean ospatzen den jai hau Arrasateko festa une jendetsu eta arrakastatsua bilakatu da dagoeneko.

Festa honetaz zerbait aittatzekotan, lehendabizi bederen, bere herritartasuna azpimarratu behar: Kuadrilen arteko batzorde bat arduratzen da bere antolakuntzaz eta jaiaren finantziazio osoa Batzorde honek eraikitako dirubiltze sistema desberdinetan oinarritzen da, eskapularioak eta Arabako Errioxatik ekarritako txanpainaren salmentan batik bat.

Jaiari dagokionean, baditu bixikeri batzu: herritarrek trajez-gizonezkoak- eta gau soinekoz-emakumezkoek- jantzirik agertzen dira, euren dotoretasuna harrotasunez erakutsiz. Eta jai borobiltzeko, nola ez, Maritxuk urte gehienetan mirari batekin eskertzen die Arrasatearrei, bere omenez egindako guzti lan guzti horiek. Finean, bere ezaugarri garrantzitsuena, modu alai eta jator batez igarotako parranda eta desmadrea litzateke.

Elikadura

MILA BARAZKIEN
GISATUA

Gutxienez 6 pertsonendako nahasgaiak dira hauek: erdimailako 6 patata, egosiak eta zatikatuak. Zati luzeetan moztuak eta kolore desberdinetako lau piper. 500 g tomate helduak. Bi berenjena ez oso handiak laukietan zatikatuak. Lau kalabazin zatikatuak. Bi apio kikilu xehetuak. Al-bahaca eskukada bat. Basu 3/4 olioa. Gatza norberaren gustora.

Esan bezala, behin berenjenak moztu eta gero, gatzetan utziko ditugu ordu betez gutxi gora behera-, soberan duten ur guztia bota dezaten. Bitartean, xehetutako apioa eta kipula, olio gutxiarekin, sartagi batean jarriko ditugu. Kipula doratzen denean, tomate heldua gehitu. Irakin egiten duenean, patatak, kalabazinak eta ura kendutako berenjenak gehitu.

Erdi egosita dagoenean gatza eta piper zatikatuak bota, eta ateratzeko ia prest dagoenean al-bahaca gehitu. Esan behar, harriaren genero multzo handia josten bada ere, gisatu hau de-bente murrizten dela. Gustuak gustu, baina hobe da mahaira batza ateratzea.

Osasuna

BIZKARRA (IV)

NOLAKO ALTZARIAK
ESERTZERAKOAN

Zutik, eserita eta bizkarra zuzen mantentzeko sentsibilitateaz aritu izan gara. Gaurkoan, eta amaitzeko, jartzerakoan altzariak nolakoak izan behar diren ikusiko dugu:

- Komenigarriagoa da eserleku altu batean esertzea baju batean baino. Nola jakin dezakegu zein den jarrera egokia? Erreza da, hanken artikulazio eta pelbisaren arteko angelua ez da 90 gradukoa baino txikiagoa izan behar; halaber, belauenen artikulazio angelua 90 gradukoa baino handiagoa izan behar da.

- Onena, zalantzarik gabe, eserleku regulable batetan esertzea litzateke.

- Bizkarraren euskarri nagusia pelbisa izan behar da. Euskarria ez da omoplatoak baino altuago egongo, euskarri altuak burua aurrerantza botatzen bait dute, batik bat besaulkietan.

- Automobilaren eserlekuak zuzena behar du izan, ez atzerantza botata. Ipurdia atzerantza botatzen duen ezerlekuan ziri modun sartutako kojini gogor bat jartzea komeni da.

- Besaulki edo butaketan ere, alturaren arauak berdin balio dute, eserlekua altua izan behar du. Honez gain, ez da komenigarria besaulkia oso biguna izatea, eta horrela izanez gero hobe da ipurdi azpian kojini gogor bat jartzea eta bizkarrean beste bat, ornoak edo bertebrak ondo eutsi ditzan.

Osasunaren
arduraESKIZOFRENIA:
ERITASUN GENETIKOA?

“Nature” astekari zientifikoa-ren arabera, bi ikerketa desberdinek lan-hipotesi bezala zera iradokitzen dute, posible litzatekeela eskizofrenia transmisio genetikoaren eritasuna izatea. Nahiz eta emaitzak berdinak ez izan (zenbait kasutan elkarren kontrakoak ere izatera iristen bait dira) bi lanak ondorio berdina iristen dira, 5. kromosomaren asaldurak ikertu behar direla esaten dutenean.

Ikerketetako batek 104 pertsona aztertu ditu (horietatik 39 bakarrik zien gaixotasuna zutenak), bost familia islandiar eta bi ingelesetako partaideak, eta guztietan DNA analizatu da pertsona osasuntsu eta gaixoen arteko desberdintasunak aurkitu asmoz. Emaitza, kasu honetan, erabatekoa izan zen: 5. kromosoman asaldurak zituzten pertsonen asaldura ezkizoidak eduki zituzten, zenbait kasutan eskizofreniko bezala sailkatu ez baziren ere. Ikerketa honen arabera, 5. kromosoman akatsen bat dutenek, nahiz eta derrigor ezkizofreniarik edukitzeraz iritsi ez, eritasuna jasateko aurregoera argia omen dute.

Beste ikerketak, Yale eta Stonford-eta unibertsitateko zientzilariek eta Estokolmoko Karolinska institutuko partaideek eginak, aurreko taldeen prozedura oso antzekoak erabiliz eta eskizofrenia maila altuko familia bat aztertuz, ezin izan zuen, ordea, inolako akatsik aurkitu pertsona horien 5. kromosoman.

JABIER AGIRRE

Botoia sakatu aurretik

'Il Deserto Tartari'

● **Asteazkenean 21.00etan, 'Saint Joan'.** Carlos VII errege zaharraren ametsen bidez, Jon Deunaren istorioa.

Zuzendaria: Otto Preminger. Antzezleak: Richard Widmark, Jean Seberg eta Richard Todd.

● **Ostiralean 21.00etan 'The Boyfriend'.** Dantza ikus-kizun talde bateko dantzari nagusiaz maitemindurik dago Polly. Mutilaren dantzakideak istripu bat izaten duenean, Polly izango da bere bikotea eta azkenean dantzaria txunditzea lortuko du.

Zuzendaria: Ken Russell, Antzezleak: Twiggy, Christopher Gable eta Tomy Tune.

Telebista-irratia

● **Igandean 15.40etan, 'Il deserto tartari'.** Bastiano garrantzi handiko gunea zen lehen, baina balio gabetua geratu da erabat. Desertutik etorriko litzatekeen eraso bat gertatzeko bakarrik balio du kokaguneak eta ohizko lasaitasuna, noizbehinka urrunean agertzen den argi izpi batzuekin apurtzen da soilik.

Zuzendaria: Valerio Zurlini. Antzezleak: Vittorio Gassman,

Giuliano Gemma eta Jaques Perrin.

● **Larunbatean 15.00etan 'Brigada Arinaren Eraso'.** Armadako ofizial batek, Surat Khanekin aspalditik duen jite-tzarreko kontu bat dela eta, Balaclava batailari hasera ematen dio.

Zuzendaria: Michael Curtiz, Antzezleak: Errol Flynn, Olivia De Havilland eta Patric Knowles.

Txori batek esan digu...

● Arrasate Press aldizkariak apostu berri bati eutsi dio eta gabonetatik aurrera **Arrasate Telebista** jarriko dute martxan. 15 milioitako azpiegitura batez, bi kazetari eta bi teknikorekin hasiko da euskara hutsezko herri telebista hau.

● RGU produktorak egiten duen Teletxip saioak **aurkezle**

berriak izango ditu datorren hiletik aurrera, Maite Arrese eta Agustín Arrazola.

● ETB burutzen ari den birregituraketa lanekin, telebista gai izango da kanal bakoitzeko emanaldi bana emititzeko **zuzenean eta une berean.**

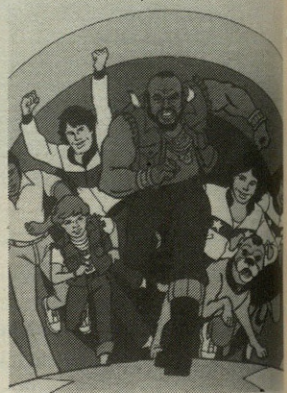
B. ARTOLA

Ikusi baietz!

Telesailak barra-barra

● **Abao Bilboko 38. Operajailadia.** Astelehen, astearte, asteazken, ostegun eta ostiralean 14. 20tan Bilbotik opera.

● **Astelehenean 21etan 'On Kixote eta Santxoren Bizitza'**ko lehen kapitulua.

● **Asteartean 22.00etan 'Komikiak 9. artea'**, lehen kapitulua.

● **Ostegunean 22.00etan 'Alfred Hithok-en ordua'**, lehen kapitulua.

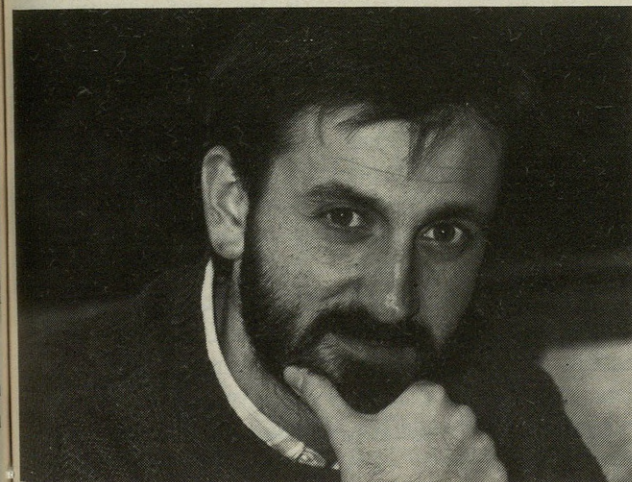
● **Igandean beste hiru. 13.30etan, 'Tom Grattanaren Gerra'** telesailaren lehen kapitulua. **14.50etan 'Dena eta ezer ez'** telesailaren hasera. **20.00etan 'Egun Alaia'** telesailaren lehen kapitulua.

Airean
erantzun

Telebista-irratia

Mikel Olazabal: ETB-2ren ondoren, epe berri bat hasi da euskal telebistan.

Mikel Olazabal kazetari munduan Eginen hasi zen, denboralditxo batean erredakzio lanetan arituz, baina 1983an, ETBn sustutuzio lan batzuren bidez, oposizio batzuk atera eta kirol saileko kazetari postua eskuratu zuen.

ARGIA.-Zein balio dauka egun ETBk?

Mikel Olazabal.-Bere eraginare dextentea da, euskararen izat onuragarria da, baina badaude hobetu beharreko gauzak. Hizkuntzaren aldeko tresna bat da, eta ETB-2 baztertu behar dela pentsatu gabe, telebista barnean epe berri bat hasi dela uste dut. Ia euskaldunak den kate bat dugu eta gero kate erdalduna. Jakina da ETB-2k ETB-1i konpetentzia egiten diola baina azken finean sustrai bereko bi fruitu dira, helburu berekin.

A.-ETB-2 erdal merkatuko gaia izanik, nola planteatu du tb pribatuekin izateko duen konpetentzia?

M.O.-Argi dago azterketa sartu bat egin behar dela. Ongi planteatu behar da zer lortu nahi

den bigarren katearekin eta egundoko konpetentzia horri aurre egin. Une txarrak izango direla pentsatzen badut ere, ez dut uste inoiz ETB-2 desagertuko denik. Zorionez edo zoritxarrez bigarren katea nahiko hedatua dago, baina zerbait galduko du.

A.-Kirol saila produkzio propio mailan aurrenetariko izateak zer suposatzen du zuretzat?

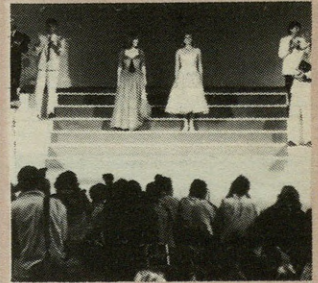
M.O.-Niretzat barne produkzioa ahal dela, zabaldu egin behar da baina kontutan hartuz hau telebista txiki bat dela eta batipat koprodukzioaren bidetik jo behar du ETBk. Lehengo urtetan eginikoa hobetu dezakela uste dut eta kulebroiak adibidez, nire gustokoak ez izan arren, beharrezkoak dira. Telebista ikusleen-

tzat egiten da eta gure helburua audientzia lortzea da. Agian filosofia bezala ez da oso ona izango horrelakorik ematea baina praktikan jende askok ikusten ditu gero. Agian izan daiteke, zergaitik ez diogun ematen gauza hobeago bat, baina hauek behintzat erantzun on bat jasotzen dute eta ni ez nago ez aurka edo alde.

.-Ez al da kontraesan bat, kirol saila eta informatiboan zuzendaria pertsona bera izatea?

M.O.-Ez dut uste. Informatiboetan 'kolorea' ikus daiteke eta kirolak aldiz 'kolore' gutxien antzematen zaien saila da. Egitura aldetik, ni bat nator zuzendaritzarekin, bestela ez nuke inolako ardurarik jasoko. Ez dut egitura eztabaidatzen. Gauzak garbi eduki behar dira, ongi neurtuz. Lanak lasai egin behar ditugu, gure emaitzak 10 urte barru neurtuko dira hizkuntza mailan. Balantze historiko bat eginaz ikusiko dugu hori, baina sakoneko arazoa euskal telebista bat egin behar dugula da. Hau da, euskalduna baina telebista bat, hau ez da ikastola bat, helburua ez da hizkuntza irakastea, medio honek ez du euskara salbatuko. Euskara salbatuko da, Euskal herriko biztanleek nahi badute. Orain euskara ikasteko askoz ere erreztasun handiagoak daude, unibertsitatean ere ikasi daiteke euskaraz eta apostua pertsonala da. Gizarte euskaldun bat normalizatzeko euskarazko egunkariak edo astekariak direnak eta beste medio denak laguntza bat dira.

B. ARTOLA

Ikusitakoak
ikusita...Informazioaren
profesionalitate-
terantz

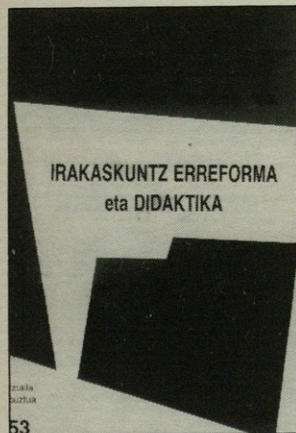
ETBko albistegiak lehen urtea betetzear daudela, badirudi egitura eta egitasmoei dagokionez behintzat gauzak hobetu direla Durangoko erredakzioan. Lehentxeago, egun batetik besterakoak ziren aldaketak eta nolako albistegiak egin nahi ziren zekien arduradunak ez zen antzematen. Orain dela urtebete eskas Mikel Lejartzak albistegien zuzendaritza hartu zuenean iragarritako organigrama, ordea, pausoz pauso betetzen joan da.

Joan den urteko urriaren 10ean hasirik gaurdaino luzatzen diren albistegietan, hone-lako saioek behar duten iraunkortasuna ezarri da. Ordua, arukezleak, egitura, errealaizazioa eta abarrari lotutakoa, eguneko notiziek eskatzen duten malgutasunaz jakina. Organigrama horrek gehiegizko ierarkizazioa bultzatzen duen arren, informazio munduan behar beharrezkoa den postua sortarazi du lehen aldiz ETBn: arloko arduradunak. Hoiexek izan dira orain betetakoak. Euskadiko arloan Juan Antonio Korta, Estatua eta Nazioartean mailan Karmelo Somoza eta Jesus Etxezarraga Ekonomia eta Kulturen. Ea berregituraketa honek ze berri dakarkigun.

R.M.SABARIS

ALDIZKARIAREN IZENA: JAKIN. IRAKASKUNTZ ERREFORMA ETA DIDAKTIKA.

EZAUGARRIAK: 53. ZBKA.,
1989-KO UZTAILA-ABUZTUA.

Aurtengo azken aurreko alea argitaratu du «Jakín»ek. Gai monografiko bezala «Irakaskuntz erreforma eta didaktika» jaso dute, berek diotenez «gai honek badu gaurkotasunik, lankide batek dioten bezala berehalakoa bait da hezkuntz sistemaren berrantolamendua, eta, hori gorabehera, ikasturtearen atarian bait dator gainera zenbaki honen kaleratzea». Alde horretatik, Estatu Espainolean gainera datorkigun hezkuntz erreforma berri hau zertan datzan eta noraino iritsi nahi duen ulertzeko, primerako informazioa ematen digu Lontxo Oihartzabalen koordinaziopean aritutako taldeak. Kanean, eta batez ere ikastetxe munduko protagonisten artean hain gori biztu den auzira, aitzitik, gauza haundirik ekartzen ez duelakoan gaude. Beharbada «Jakín»darrek gaizki ohituta gauzkatelako, baina gai horren inguruan dauden eztabaidak eta tirabirak (egon bai bait daude), nondik nora datozen baloratu ahal izateko datu gutxiegi aurkitu ditugu dossierrean.

Liburuak

Bestetik, dossierraz gain, hiru artikulua badira gomendioa merezi dutenak. Joxe Azurmendirena aurreko zenakitik dator, Mirande eta Iraultza Frantsesa puntu bezala hartuta literaturgilearen inguruko hainbat topiko gezurtatzera datorrena. Patxi Uribarrenek, frailekide duen Santi Onaindia haundiaren lanez eta bizitzaz azalpen exhaustiboa dakarkigu. Azkenik, Atxagaren Sari Nazionalaz Mikel Hernandez-ek ematen duen ikuspegi guztiz bibentzial eta pertsonala ere irakurri beharrekoa da.

diaga bizirik ehortzitako klasiko horietako bat dugu. Primeran dago, beraz, aspaldi agortutako «Elorri» haren bigarren argitalpena egin izana. Tartean pasatako hogeitasei urteek zahar kutsua erakarriko diote liburuari irakurle berrien aurrean. Alde horretatik, primeran datorkio Juan Mari Lekuonaren hitzaurre-azterketa, euskal poesiako klasiko batek merezi bezala.

«Hiru gizon bakarka»ren egile bezala pasako bide da historiari Arantzazuko frailea. Ez gara sartuko «Elorri» bere lanik

onena ote den eztabaidan. Bere lehen liburu honetan, Gandiagak gauza asko frogatu zituen estrainekoz. Esate batera, perfekzio formalarekiko grina, poemok eraikuntza guztiz zainduak izaki. Baina horrezaz gain (poema-konstruktore gehiegi ditugu orain), sen poetiko ikaragarria zerion hasieratik Bitorianoaren poemagintzari. Sen poetiko hori mistikaren biderei lotuta datorkiola ere esan liteke: behatzea eta gogoetatzea. Mistikaren kontrapuntuan (Jainkoaz blai daude «Elorri»ko poemak), gizabanakoaren dudak eta argitzalak. Gandiagak berak dioten bezala, «Elorri, / zugaitz da ta sasi».

Gainerantzekoan, gerraurreko iturrietan edaten du «Elorri»k euskal tradizioari dago-kionez, beti ere sinbolisten manera erabiliz. Lizardi edo Lauaxeta, klabe erlijiosoan. Erreferentzi mundua, Arantzazun hasi eta bertan bukatzen da. Poetika hutsaren eremura mugatzen da ia liburuaren baliio haundia. Gerora gauzatuko zen poeta izugarriaren lehenbiziko emaitza.

IZENBURUA: ELORRI.
EGILEA: BITORIANO
GANDIAGA.
ARGITARATZAILEA:
«ARANTZAZU»
FRANTZISKOTAR
ARGITALETXEA.

Gure artean belaunaldien arteko abiada ohi baino askoz azkarragoa da, eta Bitoriano Gan-

Puntako argitalpenak

(Donostiako «Bilintx» liburutegiak emandako datuak)

LITERATURA

- 1.— «Obabakoak», Bernardo Atxaga. Erein.
- 2.— «Jatorrizko makin izkribua», Pedrolo / J. Lasa. Elkar.
- 3.— «Zugarramurdiko kontesa», Iñaki Bernaola. Elkar.
- 4.— «Karla», Anjel Lertxundi. Erein.
- 5.— «Hamabost egun Urgain-en», Loidi Bizkarrondo. Edili.

OROTARIKOAK

- 1.— «Susa: Itzalpeko ahotsak», 23-24. zenbakia. Susa.
- 2.— «Euskal Baserriaren inguruan», Alustiza. Arantzazu.
- 3.— «Artikutzako gidaliburu ekologikoa». Donostiako Udala.
- 4.— «Mendi aterpeak». Euskal Herriko Mendizale Elkargoa.
- 5.— «Artikuluak eta beste», Koldo Mitxelena. Eusko Jaurilaritza.

ALDIZKARIAREN IZENA:
DANTZARIAK.
EZAUGARRIAK: EUSKAL
DANTZARIEN
BILTZARRAREN
ALDIZKARIA. 43. ZBKA.

Ez dugu uste orrialdeotan sekula aldizkari honi buruzko aipamenik agertu denik. Tamen zorra kitatzera gatoz.

Hamar urte inguru daramatza Euskal Dantzarien Biltzarrek aldizkari hau kaleratzen, eta funtsean hiru funtzio jasotzen ditu: berriak ematea, ikerketak argitara ematea, eta gogoetarako plaza izatea. Aldiz-

karia berez ez da oso zabala ta-
mainaz, baina bere txipitasu-
nean ekarri haundikoa da: do-
zenaka dantza-taldeen emanal-
dien atzean dagoen bestelako
lan sakonagoaren agerkari iza-
tea. Galdutako dantzak berres-
kuratzen, mota desberdinak
sistematizatzen, doinuak pape-
reratzen... lan haundia da egin-
kizun dantzaren mundua be-
launalditik belaunaldira egiten
den trasmisio hutsa izan ez da-
din.

Zenbaki honetan, lan batek

keinu egin digu bereziki: antzi-
nako gizartean kontrol soziale-
rako dantzek eta herri-antzer-
kiek betetzen zuten funtzioari
buruzkoa, Josu Erramun Larri-
nagak eginga. Komunitatearen
kontrolerako eta ohitura mora-

len desbideraketak eragoztear-
ren herri-antzerkiak batik bat
zein bide eskaintzen zituen
azaltzeko orduan, egileak mo-
du ordenatu eta sinple batez
azaltzen digu gaia, argitasun
haundiz. Horrezaz gain, erre-
mintaz eta ilaran egindako
dantzen sistematizazioa eta
azalpen ederra prestatu du Iña-
ki Irigoyenek. Makil dantzek
ere leku nabarmena dute zen-
baki honetan, Antonio Sánchez
del Barrioren eskutik. Ohizko
sailak (partiturak, berriak, tal-

deen emanaldi aipagarriak...) ez dira ahazteko modukoak.

Azkenik, argazkien arloa aipatu behar. Izan ere, artiku-
luen osagarri doazen argazki
eta marrazkiak hornidura hu-
tsa baino askoz gehiago bait di-
ra. Guztiak kalitate haundikoak
(kolorez nahiz zuri-beltzean),
altxor eskergaitza osatzen dute
zenbakiz zenbaki. Beste arra-
zoi bat txaloetarako.

JOSU LANDA

ANTZA
FOTOKONPOSAKETA
IN PRIMATEGIA

HONA GURE

INPRIMATEGIA

*Mundaiz bidea, z/g
20012 DONOSTIA
Tel.: (943) 274711
(943) 274721*

**HAR EZAZU
ASTERO
ZURE ETXEAN
BETE
TXARTELA
LEHENBAIT
LEHEN**

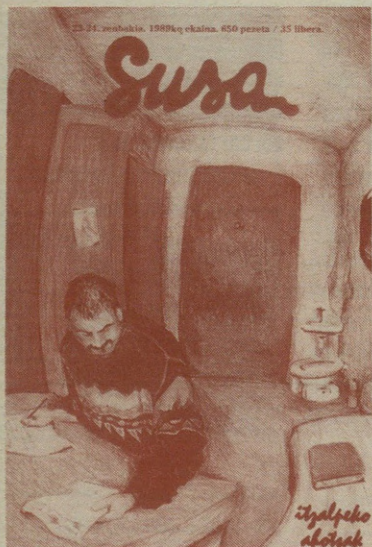
NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK.....
HELBIDEA.....
HERRIA..... D.P.....
HERRIALDEA..... TLF.....

KOBRAKETARAKO DATUAK

BANKU/AURREZKI KUTXA.....
SUKURTSALA.....
KONTUAREN ZENBAKIA.....

ARGIA, Mundaiz Bidea 8. 20.012 Donostia

itzalpeko
ahotsak

gartzelako
literatura

Ez da lardaskeria gehiago

Aurrerantzean ezin barkatuko da egundaino gauzatu eta 'portunatu' diren lardaskeria guztien antzeko errepikapenik. Oinarri sendoa jarri eta gero, kontuak eskatzeko ordua dela erakutsi du dagoeneko *Bertan* eta *Tren-*

1987ko urrian Jaurlaritzako Kultura Sa-
men eta Zabalkunde Saileko buru zen Eusebio J.
bio Larrañagak hiru ekoizpen ehuneko ekoizketa
nezko aurrekontuz (300 milioi pezeta orotarikoz)
ra) babestuko zirela aditzera eman zuen agintza.
—«Zergatik panpox?», «Ehun metro» eta «Ehun
maseigarrenean aidanez» filmeekin egin zituen
zalatsu—. Euskal Zine Ekoizleen Elkarteak
bere kexuak ezaguratazten ditu. Halarik ere
gidoi lehiaketa bizkor bat antolatatu zen eta
karra saritu Rafa Treku, Karnele Huelgas eta
Xabier Unanue eta Iñigo Silva epaimahaiak
«Ander eta Yull» (1988an estreinatua). Besta-
pelikularik ez zen errodaturko ordea. Sailer-
ruak zera adierazi zuen orduan: «Jaurlaritzak
bere diruaz nahi duena egiteko eskubidea du».

GORKA ARRESE

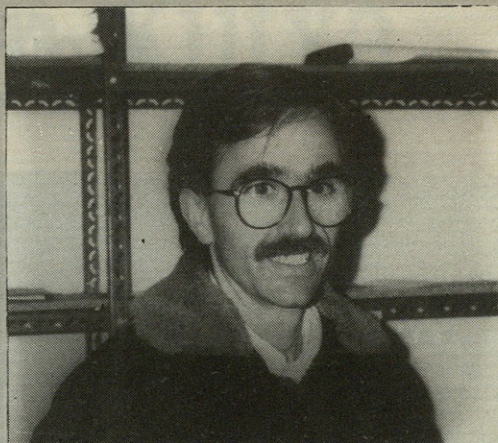
jon sarasuak puntua jarrita

Jose Arantzabali

(«Arrasate Press»eko
zuzendaria)

— Arrasaten euskarazko herriko komunikabide esperientzia deigarria gauzatzen diharduzue: «Arrasate Press», astero-ko agerkaria. Orain herri telebista martxan jartze-

ko proiektuari ekiteko asmoz zaudete, urtearen amaierako edo martxan jarriko omen duzuen. Ze filosofia dago ekimen hauen oinarrian?

LEHENDABIZIKOZ iazko abenduan 1.700 alerekin plazaratu ginenean, Arrasatek zituen hutsune eta behar informatiboak bete nahi genituen, modu zuzen, labor errazean, bai bait genekien gure hamabi mila irakurle potentzial horietako gehienak ez zeudela euskaraz irakurtzen ohituta.

Gure helburua, ezeren gaitetik, euskaraz informatzea da, ahal dugun zabaltasunik handienarekin. Honekin batera, euskaldungoaren arteko harremanak estutu, idazle berriak plazaratu eta publizitatea eta merkatal mundua euskararen esparrura erakarri.

Bederatzi hilabetetan lortu dugun hazkundeak —gaur egun 4.200 ale inprimatu eta banatzen ditugu, gehienak jendeak berak eskatuta— bide onetik goazela erakusten digu. Eta egitasmo handiagotan sartzeko kemena ematen du, euskara hutsean emitituko duen Arrasateko telebista adibidez.

atrebentzia ez bada

Eta orain, literatur paktoak

TINTA kontuak gero eta beltzagoak bilakatzen hasiko dira euskal literatura-
ren esparruan ere, instituzio publikoen politika *integratzailea* —‘normaliza-
tzailea’ ere deitu ohi dutena— birus biziari baten antzera hedatzen ari den neu-
rrian. Gasteizko gobernuko PNV-PSOE paktoaren eragina bazter guztietara hel-
tzen ari da, euskal zinema eta antzerkiaren eta cine y teatro vasco-ren arteko kon-
tzeptua zeharo zirriboratu eta bateratzeko saioaren ostean, euskal literatura zer-
tan den kolokan jarri nahiko bait dute.

Lehen urrats instituzionala, Jaurilaritzaren azken aldiko erabaki batek abia erazi-ko du: espainolez idazten duten eta Baskongadetan bizi diren idazleen liburuen argitalpenek dirulaguntzak jasoko dituzte aurrerantzean (irakur irailaren 16an Joseba Arregiren sinadurapean argitara emandako Boletin Ofizialeko agindua, 2498 zenbakiduna).

Dirulaguntzen banatzeko erizpideak eztabaidarako gai bihurtu nahi izan baldin badituzte ere betidanik, Baskongadetako idazle espainolek (eta politikari espainolek) *euskal literaturari* itsasi nahi dioten kontzepzioak ez dauka eztabaidarako arrazoirik. Orintsuko lehen urratsak izango du bigarrenik... Baina tintaren kolore beltzak betidanik izan du ñabardurarik.

G.A.

Gaizki eta gaizto

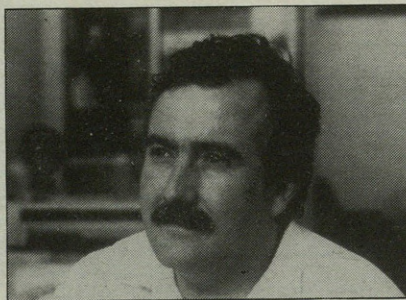
ARGIAren zenbaki hone-
tan bertan argitaratzen
den Iñaki Zarraoa Gas-
teizko gobernua-
ren Kultura Sailburuordearen
erantzunak irakurritz gero, batek ez daki
sortzen zaion harridura zertatik dator-
kion. Batzuk hain garrantzitsua dela us-
te dugun euskal egunkariaren gaiaren
aurrean, fribolitate eta inozokeria hain-
bestez ari dena, gobernu baten kultur
sailorde dela konturatzen; edo eta kon-
posturarik galdu gabe, eta jakinaren gai-
nean dagoela, gezurretan hain eroso
mugitzen ikusetik. Lotsa izpirik gabe,
alegia.

Aitortzen dut oraindik ere instituzio
ofizialaren ordezkarien aurrean egonik,
hartzen duten jarrera eta itxuragatik
edo, kosta egiten zaidala, instituzio pu-
blikoaren kredibilitatearen islada izan
behar dutenen aldetik, bere esanetan,
bere jarreratan, intentzio txar eta mal-
tzurkeriaren ezkututze bat besterik ez
ikustea. Arrazoa gaitasun ezean ikus-
tea, beti izaten da kupidagarriagoa.

Beti egin behar izan dituzte malaba-
rismoak ARGIAk presentatutako kandi-
datura marjinezko, jarrera honekin
egunkariaren gai honen aurrean inplizi-
toki berak duen abantaila onartuz. Eta
Zarraoak gezur berdinetara behin eta
berriz joaz nahi du irtenbide hori bilatu.

ETBko 'Ezbaian' progra-
man botatakoa, orain
kasik urtebete, orain
errepikatu egiten du el-
karrizketa honetan, hau
da, egunkaria sortzeko bidean 1986ko
udaran sortu zuten subentzio bidetik
kanpo uzteko arrazoa ARGIAk 'kios-
koetan ez zenutela zabaldu nahi' izan
zela.

Ez dira gainera hitzez egindako gau-
zak. ARGIAk, uda hartako abuztuan, ni-
re sinadurarekin Kultura eta Turismo
Sailak Uztailaren 24ean argitaratutako
aginduari erantzunez aurkeztu zuen
proiektu idatzian azaltzen ditu bere egi-
tasmoaren ezaugarri nagusiak.

JOXEMIEL ZUMALABE

Proiektuaren bigarren puntuan, 'Pro-
duktoaren zehaztasun teknikoak' izen-
burupean, honela ageri da: "...igandero
goizez argitaratuko da, goizean goizetik
gisa horretako gainerako egunkarien or-
du berean salgai ipiniko delarik. Proiek-
toarekin batera doa ere banaketak esta-
liko dituen salmenta-puntu guztien ze-
rrenda". Eta gehigarri gisa agertzen da
herri zerrenda luze bat.

Espero dugu Zarraoak ez duela berriz
ere gezurrezko arrazoi hori erabiliko.

ORDUAN ez zegoen go-
bernua-
ren borondatea
ez zen beste arrazoirik
ARGIAk aurkeztu zuen
proiektua baztertzeko.
Eta baztertu egin zuen. 'Zabaltasunaren'
ordainetan ote?

Kultura eta Turismo Saileko orduko
arduradunak Uztailaren 24ean deialdia
argitaratu, Abuztuan proiektuak aurkez-
teko epea jarri, eta Irailerako argitara-
tzea eskatzen zuenean, baldintza txarre-
netan planteiatutako oztupo lasterketa
bat proposatu zuen. Eta zilegi da pentsa-
tzea horrela aurkeztutako deialdiak ba-
zuela korrikalari bakarrarekin gelditze-
ko intentziorik. Eta hori dena 'Deia'k
'Deia euskaraz' egun bateko 'egunka-
ria'ren esperientzia egin eta aste gutxi
batzuk geroago.

Sakoneko arazoa horixe da eta azken
finean, eskumar politikoei beren kon-
trolpean egon daitezkeen laguntxoak es-
kaini nahi diete euskal egunkari bakar
baten proiektua, horretarako diru publi-
koa erabiliz, nahiz eta azterketa guztiak

—batzuentzat Gasteizek hain gordeak
dauzkan CIESen datuak barne?— frogatzen
duten irakurlego potentziala ezker-
reruntz joana dagoela.

Euskal egunkaria zabala izatea nahi
bada, ezingo du ahaztu, gaur egungo
euskaltzalegoan, eta irakurlego poten-
tzial horretan ere, gehiengorik haundie-
na gaurko instituzioetan lejitimaziorik
ikusten ez duen hesparru zabal hori da-
goela. Eta hori erakusten du azterketa
orok —kajioan gorderik dituzun CIESen
datuak barne?—.

Azterketa orok erakusten duen beza-
la ARGIA dela ezagunena den aldizka-
ria, irakurle kopururik haundiena duena
eta bere irakurlegoa espektrolik zabale-
naren islada dela —gauza bera al diote
guztiok ordaindu eta zortzi hilabetez
gorderik daukazuen CIESen datuek?—.

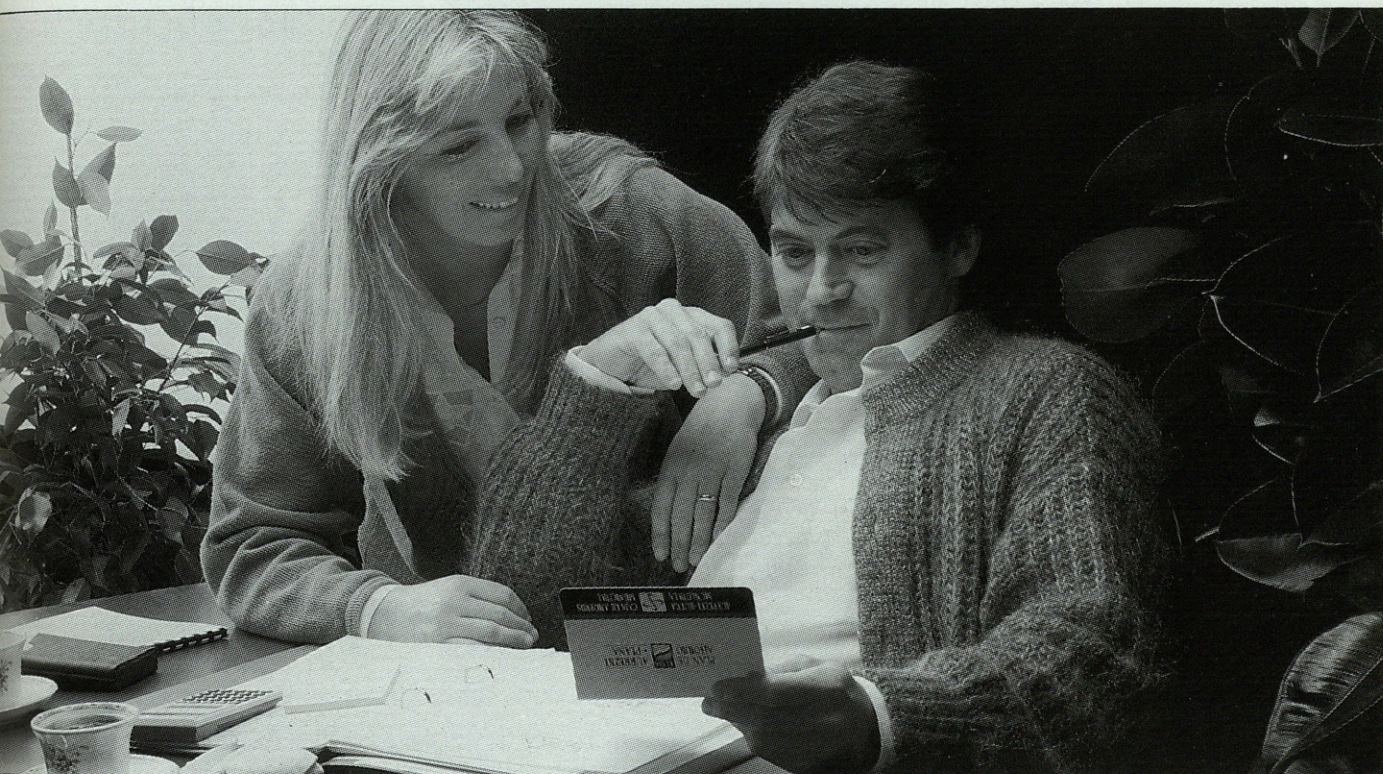
Azterketa gehienek hemen euskal
egunkariaren irakurlego potentzial de-
zente bat badela frogatzen dute, eta diru-
laguntza moderatu baten truke egunkaria
egin daitekeela —horregatik ez al dizki-
guzue erakusten CIESen datuak?—.

ARGIAk ez du sekula bere
proiektua bekaizkeriaz
eta setakeriaz agertu. Ez
eta ere protagonismo
faltsuren bila. ARGIAk
beti pentsatu du euskal egunkariaren
edozein proiektu jarrera zabala eta ba-
terakoia eskatzen duela, euskaltzalegoa
osatzen dugun giza sail honek izan be-
har duelako euskararen aldeko edozein
proiekturen oinarri.

Eta hori pentsatzetik datorkio hain-
beste urteetan euskal prentsa idatziaren
indar haundien, irakurlego gehien eta
asmo tinkoen izan eta duen ARGIA
proiektu horretatik baztertzea astakeria
hutsala dela pentsatzea.

Nere ustez ARGIAk euskal egunkaria
proiektu erreale bezala defendatu eta
bultzatu nahi duen euskaltzale ororekin
batu beharko lituzke bere indarrak, de-
non laguntzaz, hainbeste itxaropen mu-
gitzen dituen proiektu hau aurrera atera
dadin.

Plan on bat baduzu gogoan kontutan izan Kutxa.

Zure neurriko Plana aurki dezazun, zein edo zeintzu diren zuri hobe-
bekien datozkizunak aukeratu besterik ez duzu.

Etorkizunean, gauzak zuk aurrikusi bezala gerta daitezen.

Zuk nahi duzun bezala.

PENTSIO-PLANA

Errentagarria, zergaringarria eta zure neurrikoa. Etorkizuna duen
dirua.

AURREZKI-PLAN ASEGURATUA

Oso interesgarria eta zergaringarria. Seguru hazten den dirua.

AURREZKI-PLANA

Interes handia aurrezki txikiarentzat. Piskanaka gehiagotzen den di-
rua da.

**AURREZKI-KUTXA
MUNIZIPALA**

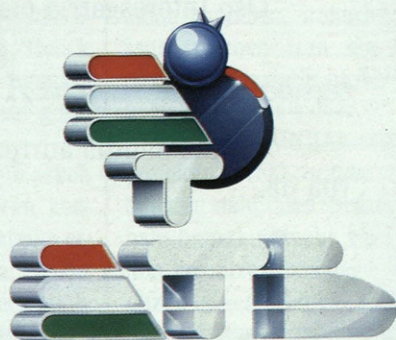
**CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL**

ETEN GABE EUSKERAREN ALDE

Euskara Sortu zen enbor
beretik jaio zen Euskal
Telebistak, gogor dihardu
egunero euskara bera
arnas-berritu eta
zabaltzen.

Euskarari telebista-
hizkuntza berriaren lehioak
irekiz, komunikazio-
mundurako baliabide
egokia sortuz, beste
hizkuntza modernoekin
orpoz-orpo jokatzuz...
Horrexegatik da E.T.B.

EUSKAL TELEBISTA